NOVVM LVMEN 2

CHEMICVM,

E' NATVRÆ FONTE ET
MANVALI EXPERIENTIA
depromptum.

Cui accessit Tractatus

DE SVLPHVRE.

AVCTORIS *Anagramma*,
DIVI LESCHI GENVS AMO.

GENEVÆ,
Impt. I. Ant. & Samuelis De Tournes.
M. DC. LXXIII.

PRÆFATIO.

Omnibus CHEMICÆ artis Inquisitoribus Genuinis videlicet Hermetis Filiis, Author salutem & benedictionem à Deo precatur.

VM mecum perpenderem, Candide, LECTOR, *multos adulterinos Libros, falsáque*, (vt vocant) *Alchemistarum Recepta, Impostorum fraude & auaritia composita, in quibus ne scintilla quidem veritatis elucet, inter naturalium occultarúmque artium indagatores versari; quibus*

& quàm plurimi decepti sunt, & adhuc decipiuntur: nihil me vtilius facturum existimaui, quàm si Talentum à Patre luminum mihi concreditum, cum filijs & hæredibus scientiæ commune haberem. Vt & posteri animaduerterent, non solùm prioribus seculis, verùm etiam hoc nostro, singularem illam Dei benedictionem Philosophicam quibusdam hominibus non fuisse denegatam. Nomen meum certis de causis publicare non consultum visum est, dum non mihi laudem quæro, sed Philosophiæ amatoribus prodesse studeo. Ideo vanam gloriæ cupiditatem relinquo illis qui malunt VIDERI *quàm* ESSE. *Quæ hîc in veritatis Philosophicæ indubitatæ*

tata attestationem scribo, paucis comprehensa, à Manuali experientia mihi ab Altißimo concessa, deprompta sunt: vt ij qui in hac laudatißima scientia, prima & realia posuerunt fundamenta, hac cohortatione, pulcherrimarum rerum exercitationem non deserant: & sic à scelerata Fumiuendulorum turba, cui dulce est decipere, tuti sint. Non sunt somnia, vt ignarum vulgus loquitur, nec inania otiosorum hominum commenta, vt stulti & insipientes, qui artem rident. Veritas est ipsissima Philosophica; quam, vt veritatis amator, in veritatis Chemicæ, immeritò proclamatæ, subsidium & confirmationem, occultare aut silentio inuoluere non debui nec potui.

Quamuis hisce malignis temporibus (vbi virtus & vitium æquiparantur) propter sæculi indignitatem hominúmque ingratitudinem & infidelitatem (ne quid de Philosophorum maledictionibus loquar) in publicum prodire, maximoperè pertimescat. Possem adducere Chemicæ huius veritatis testes, autores videlicet grauissimos, juxta vnanimem venerandæ **Antiquitatis** *in tot diuersis Nationibus consensum: At quæ experimento oculari videntur probatione non indigent. Viderunt illam sine veste* DIANAM *hisce elapsis annis (sciens loquor) multi & supremæ & infimæ sortis homines. Et licet reperiantur quidam malè feriati, qui aut ex inuidia, aut malitia, aut metu dete-*

detectionis imposturarum suarum, clamitent auro suam animam posse extrahi, & pomposa ac vana ostentationis delusione; alieno reddi corpori; non sine temporis, laborum ac sumptuum iactura & detrimento: sciant pro certo Hermetis Filij, eiusmodi animarum, vt loquuntur, siue ab Auro, siue à Luna (quacunque via vulgari Alchemistica) extractionem, meram esse persuasionem; quod quidem à multis non creditur, sed tandem per experientiam, vnicam & solam veritatis magistram, cum damno verificatur. E contrà, qui (via Philosophica) hoc sine fraude & fuco præstare posit, vt vel minimum metallum, siue cum lucro, siue sine lucro, realiter colore

Solis vel Lunæ in omnibus examinibus requisitis permanente, tingat: Illum jure affirmare possum habere fores Naturæ apertas, ad vlteriora & altiora arcana inuestiganda, & cum DEI *benedictione acquirenda. Porrò præsentes hos Tractatus, mea experientia conscriptos, scientiæ filiis offero: vt dum omni cogitatione motúque animi in Naturæ occultis operationibus inquirendis versantur, inde rerum veritatem, ipsamq́; Naturam perspiciant & cognoscant: in qua Re sola totius sanctissimæ Artis Philosophicæ perfectio consistit, modo via Regia, quam Natura in omnibus operationibus præscribit, progrediantur. Ideo hîc Candidum lectorem admonitum velim, vt scri-*

pta mea, non tam ex verborum cortice quàm è Naturæ viribus intelligat; ne postea tempus, laborem, & sumptum frustra expensum deploret. Consideret Sophorum hanc esse scientiam, non imperitorum: Et longè alium esse Philosophorum sensum, quàm vt eum percipiant, vel Thrasones gloriosi, vel literati irrisores, aut contra conscientiam vitiosi (qui dum virtutibus emergere non possunt, sceleribus & honestorum virorum calumniis id moliuntur,) vel imperiti circumforanei, qui suis dealbationibus & rubefactionibus, ***cum indignißima laudatißimæ scientiæ Chemicæ diffamatione, vniuersum ferè mundum deceperunt. Dei enim donum est; si quidem ad eam***

non nisi solâ Dei intellectum illuminantis gratiâ, per patientem & religiosam humilitatem perueniri possit (aut per ocularem experti præceptoris demonstrationem:) Quapropter à Deo alienos meritò à secretis suis procul abigit. Quod reliquum est; filios artis vnicè rogo vt meum benè de ipsis merendi studium animo grato accipiant: & cùm OCCVLTVM *fecerint* MANIFESTVM, *atque Dei nutu, constanti labore in optatum portum Philosophicum appulerint, Philosophico more omnes indignos ab hac arte excludant: amorisq; erga proximum egenum in timore Dei (postposita vana ostentatione,) memores, Optimo-ter-*

Maximo

Maximo pro ſpeciali hoc munere, ſine abuſu, in tacito & piè gaudenti ſinu, ſempiternas gratitudinis laudes decantent.

Simplicitas Veritatis ſigillum.

VM à PRÆFATIONE hac ſpatii aliquid inanis ſupereſſet, eiq; implendo vt vacarem rogabundus inſtaret Typographus: *Arnaldi* VILLANOVANI Teſtamentum breuius, à me olim ſequentibus verſiculis exaratum, in mentem mihi venit. Hoc tibi LECTOR hic communicare non indignum viſum eſt: quippe in quo deſiderata verborum elegantia ab expreſſorum in ejus generis ſcriptis ſemper optabiliore integritate ſuppleatur.

TESTAMENTVM ARNALDI De VILLANOVA.

Traditur his olim mentem ſignaſſe ſupremam
Noſtræ gentis honos Arnaldus Villanouanus.
E terra exoritur, viréſque acquirit in igne,
Perfectas celebris veterum lapis ille Sophorum.
Limpidus hunc horis bis ſenis nutriat humor,
Donec diſtentus turgentior undique membris;
Expoſitúſque loco ſicco modicéque calenti,
Horarum quoque bis ſenarum tempore, ſenſim
Expurget ſeſe nimio externóque vapore,
Duratiſque etiam ſolideſcat partibus intus.
De lapide expreſſum meliori virgineum lac
Confeſtim vitreo clauſum ſeruatur in ouo,
Pullifico inque dies mirè variatur ab igne:
Dum varij in fixo eſſent candore colores.
Excipit hunc tandem creſcentis viribus ignis
Purpureus, completi operis virtutis & index.

N A Θ.

TRACTATVS PRIMVS DE NATVRA, QVIDNAM EA SIT, & quales ejus debeant esse Scrutatores.

VLTI Sapientes, Doctissimiq; Viri ante complura Sæcula, imò (Hermete teste) ante diluuium, multa scripserunt de conficiendo lapide Philosophorum; & tot nobis reliquerunt scripta, vt nisi Natura in dies operaretur credibilia nobis, vix jam aliquis verum existimaret esse NATVRAM: quia superioribus sæculis non tot inuentores rerum fuerunt; Nec etiam antecessores nostri aliud quicquam considerarunt præter Naturam ipsam, & Naturæ possibilitatem. Et quamuis illi in simplici tantùm Naturæ viâ manserint, ea tamen inuenerunt quæ nos nunc in tot rebus ver-

explicare; ne nos à ſimplici via vera, vana deflectat imaginatio. NATVRAM igitur dico Vnam; veram, ſimplicem, integram in ſuo eſſe, quam Deus ante ſecula fecit, & ſpiritum ei incluſit: ſcito autem Naturæ Terminum eſſe Deum, qui & Naturæ principium eſt; ſiquidem nullum finitur initium niſi in eo in quo incipit. Dixi vnicam eſſe tantùm, per quam Deus omnia facit: non quòd Deus ſine illa operari neſciret, (ſi quidem ipſe Naturam fecit, & omnipotens eſt;) ſed ita ſibi placuit, & fecit. Res omnes ex illa Natura vnica proueniunt; nec eſt in orbe aliquid extra Naturam: Et quamuis aliquando abortus fiant; hoc non eſt naturæ, ſed vel artificis vel loci vitium. Natura hæc diuiſa eſt in loca quatuor, in quibus hęc omnia operatur quæ apparent & in vmbra ſunt, ſiquidem res potiùs in vmbra ſunt quàm vt verè appareant. Mutatur in mare & fœmina, & Mercurio aſſimilatur, quia ſe iungit variis locis; & ſecundùm terræ loca bona vel mala res producit; licèt non ſint loca mala in Terra, provt nobis videtur. Qualitates autem ſunt tantùm quatuor, & hæ omnibus inſunt rebus, neque concordant; ſemper vna

exce-

excedit aliam. Natura autem non eſt viſibilis, licèt viſibiliter agat; nam eſt ſpiritus volatilis qui in corporibus ſuum agit officiũ: locum & ſedem ſuá habet in voluntate Diuina. Nobis hoc loco ad nil aliud ipſa prodeſt, niſi vt eius loca ſciamus quæ ſint ipſi conuenientiora vel propinquiora; hoc eſt, vt ſciamus coniungere rei rem, ſecundùm Naturam ne miſceatur lignum homini, aut Bos vel animal metallo; ſed quodlibet agat in ſuum ſimile: & tunc etiam Natura ſuum præſtabit officium. Locus Naturæ non eſt alius quàm, vt ſuprà dictum, in velle Dei.

SCRVTATORES Naturæ tales eſſe debent qualis eſt ipſa Natura, veraces, ſimplices, patientes, conſtantes &c. & quod maximum, pii, Deum timentes, proximo non nocentes. Poſtea diligenter conſiderent num propoſitum ſuum cum Natura concordet; an ſit poſſibile ab exemplis diſcant apparentibus, ex quibus videlicet rebus quid fiat, quomodo, & in quali vaſe Natura operetur. Nam ſi ſimpliciter aliquid vis facere, ſicut ipſa facit Natura, ſequere Naturam: ſin verò præſtantius quid moliris quàm Natura, id animaduerte in

explicare; ne nos à ſimplici via vera, vana deflectat imaginatio. NATVRAM igitur dico Vnam; veram, ſimplicem, integram in ſuo eſſe, quam Deus ante ſecula fecit, & ſpiritum ei incluſit: ſcito autem Naturæ Terminum eſſe Deum, qui & Naturæ principium eſt; ſiquidem nullum finitur initium niſi in eo in quo incipit. Dixi vnicam eſſe tantùm, per quam Deus omnia facit: non quòd Deus ſine illa operari neſciret, (ſi quidem ipſe Naturam fecit, & omnipotens eſt;) ſed ita ſibi placuit,& fecit. Res omnes ex illa Natura vnica proueniunt; nec eſt in orbe aliquid extra Naturam: Et quamuis aliquando abortus fiant; hoc non eſt naturæ, ſed vel artificis vel loci vitium. Natura hæc diuiſa eſt in loca quatuor,in quibus hęc omnia operatur quæ apparent & in vmbra ſunt, ſiquidem res potiùs in vmbra ſunt quàm vt verè appareant. Mutatur in mare & fœmina, & Mercurio aſſimilatur, quia ſe iungit variis locis; & ſecundùm terræ loca bona vel mala res producit; licèt non ſint loca mala in Terra, provt nobis videtur. Qualitates autem ſunt tantùm quatuor, & hæ omnibus inſunt rebus, neque concordant; ſemper vna exce-

excedit aliam. Natura autem non eſt viſibilis, licèt viſibiliter agat; nam eſt ſpiritus volatilis qui in corporibus ſuum agit officiũ: locum & ſedem ſuã habet in voluntate Diuina. Nobis hoc loco ad nil aliud ipſa prodeſt, niſi vt eius loca ſciamus quæ ſint ipſi conuenientiora vel propinquiora; hoc eſt, vt ſciamus coniungere rei rem, ſecundùm Naturam ne miſceatur lignum homini, aut Bos vel animal metallo; ſed quodlibet agat in ſuum ſimile: & tunc etiam Natura ſuum præſtabit officium. Locus Naturæ non eſt alius quàm, vt ſuprà dictum, in velle Dei.

SCRVTATORES Naturæ tales eſſe debent qualis eſt ipſa Natura, veraces, ſimplices, patientes, conſtantes &c. & quod maximum, pii, Deum timentes, proximo non nocentes. Poſtea diligenter conſiderent num propoſitum ſuum cum Natura concordet; an ſit poſſibile ab exemplis diſcant apparentibus, ex quibus videlicet rebus quid fiat, quomodo, & in quali vaſe Natura operetur. Nam ſi ſimpliciter aliquid vis facere, ſicut ipſa facit Natura, ſequere Naturam: ſin verò præſtantius quid moliris quàm Natura, id animaduerte in

explicare; ne nos à ſimplici via vera, vana deflectat imaginatio. NATVRAM igitur dico Vnam; veram, ſimplicem, integram in ſuo eſſe, quam Deus ante ſecula fecit, & ſpiritum ei incluſit: ſcito autem Naturæ Terminum eſſe Deum, qui & Naturæ principium eſt; ſiquidem nullum finitur initium niſi in eo in quo incipit. Dixi vnicam eſſe tantùm, per quam Deus omnia facit: non quòd Deus ſine illa operari neſciret, (ſi quidem ipſe Naturam fecit, & omnipotens eſt;) ſed ita ſibi placuit, & fecit. Res omnes ex illa Natura vnica proueniunt; nec eſt in orbe aliquid extra Naturam: Et quamuis aliquando abortus fiant; hoc non eſt naturæ, ſed vel artificis vel loci vitium. Natura hæc diuiſa eſt in loca quatuor, in quibus hęc omnia operatur quæ apparent & in vmbra ſunt, ſiquidem res potiùs in vmbra ſunt quàm vt verè appareant. Mutatur in mare & fœmina, & Mercurio aſſimilatur, quia ſe iungit variis locis; & ſecundùm terræ loca bona vel mala res producit; licèt non ſint loca mala in Terra, provt nobis videtur. Qualitates autem ſunt tantùm quatuor, & hæ omnibus inſunt rebus, neque concordant; ſemper vna exce-

excedit aliam. Natura autem non eſt viſibilis, licèt viſibiliter agat; nam eſt ſpiritus volatilis qui in corporibus ſuum agit officiũ: locum & ſedem ſuã habet in voluntate Diuina. Nobis hoc loco ad nil aliud ipſa prodeſt, niſi vt eius loca ſciamus quæ ſint ipſi conuenientiora vel propinquiora; hoc eſt, vt ſciamus coniungere rei rem, ſecundùm Naturam ne miſceatur lignum homini, aut Bos vel animal metallo; ſed quodlibet agat in ſuum ſimile: & tunc etiam Natura ſuum præſtabit officium. Locus Naturæ non eſt alius quàm, vt ſuprà dictum, in velle Dei.

SCRVTATORES Naturæ tales eſſe debent qualis eſt ipſa Natura, veraces, ſimplices, patientes, conſtantes &c. & quod maximum, pii, Deum timentes, proximo non nocentes. Poſtea diligenter conſiderent num propoſitum ſuum cum Natura concordet; an ſit poſſibile ab exemplis diſcant apparentibus, ex quibus videlicet rebus quid fiat, quomodo, & in quali vaſe Natura operetur. Nam ſi ſimpliciter aliquid vis facere, ſicut ipſa facit Natura, ſequere Naturam: ſin verò præſtantius quid moliris quàm Natura, id animaduerte in

explicare; ne nos à ſimplici via vera, vana deflectat imaginatio. NATVRAM igitur dico Vnam; veram, ſimplicem, integram in ſuo eſſe, quam Deus ante ſecula fecit, & ſpiritum ei incluſit: ſcito autem Naturæ Terminum eſſe Deum, qui & Naturæ principium eſt; ſiquidem nullum finitur initium niſi in eo in quo incipit. Dixi vnicam eſſe tantùm, per quam Deus omnia facit: non quòd Deus ſine illa operari neſciret, (ſi quidem ipſe Naturam fecit, & omnipotens eſt;) ſed ita ſibi placuit, & fecit. Res omnes ex illa Natura vnica proueniunt; nec eſt in orbe aliquid extra Naturam: Et quamuis aliquando abortus fiant; hoc non eſt naturæ, ſed vel artificis vel loci vitium. Natura hæc diuiſa eſt in loca quatuor, in quibus hęc omnia operatur quæ apparent & in vmbra ſunt, ſiquidem res potiùs in vmbra ſunt quàm vt verè appareant. Mutatur in mare & fœmina, & Mercurio aſſimilatur, quia ſe iungit variis locis; & ſecundùm terræ loca bona vel mala res producit; licèt non ſint loca mala in Terra, provt nobis videtur. Qualitates autem ſunt tantùm quatuor, & hæ omnibus inſunt rebus, neque concordant; ſemper vna exce-

excedit aliam. Natura autem non est visibilis, licèt visibiliter agat; nam est spiritus volatilis qui in corporibus suum agit officiũ: locum & sedem suã habet in voluntate Diuina. Nobis hoc loco ad nil aliud ipsa prodest, nisi vt eius loca sciamus quæ sint ipsi conuenientiora vel propinquiora; hoc est, vt sciamus coniungere rei rem, secundùm Naturam ne misceatur lignum homini, aut Bos vel animal metallo; sed quodlibet agat in suum simile: & tunc etiam Natura suum præstabit officium. Locus Naturæ non est alius quàm, vt suprà dictum, in velle Dei.

SCRVTATORES Naturæ tales esse debent qualis est ipsa Natura, veraces, simplices, patientes, constantes &c. & quod maximum, pii, Deum timentes, proximo non nocentes. Postea diligenter considerent num propositum suum cum Natura concordet; an sit possibile ab exemplis discant apparentibus, ex quibus videlicet rebus quid fiat, quomodo, & in quali vase Natura operetur. Nam si simpliciter aliquid vis facere, sicut ipsa facit Natura, sequere Naturam: sin verò præstantius quid moliris quàm Natura, id animaduerte in

TRACTATVS PRIMVS DE NATVRA, QVIDNAM EA SIT, & quales ejus debeant esse Scrutatores.

VLTI Sapientes, Doctissimiq; Viri ante complura Sæcula, imò (Hermete teste) ante diluuium, multa scripserunt de conficiendo lapide Philosophorum; & tot nobis reliquerunt scripta, vt nisi Natura in dies operaretur credibilia nobis, vix jam aliquis verum existimaret esse NATVRAM: quia superioribus sæculis non tot inuentores rerum fuerunt; Nec etiam antecessores nostri aliud quicquam considerarunt præter Naturam ipsam, & Naturæ possibilitatem. Et quamuis illi in simplici tantùm Naturæ viâ manserint, ea tamen inuenerunt quæ nos nunc in tot rebus ver-

ſantes, vix noſtris ingeniis potuiſſemus imaginari. Hoc fit quia nobis Natura, & Generatio rerum in orbe jam vilis ſimplexque videtur. Et ideo ingenia noſtra, non ad res cognitas, ſed ad talia quæ non vel vix fieri poſſunt, intendimus: quapropter ita etiam nobis ſuccedit faciliùs excogitare res ſubtiles, & quas ipſi Philoſophi neſcirent imaginari, poſſumus, quàm ad verum Naturæ curſum, & Philoſophorum ſenſum peruenire. Et ſic Natura hominum comparata eſt, vt ea quæ ſcit negligat, alia ſemper quærat; multò magis ingenia humana quibus Natura ſubdita eſt. Exempli gratiâ; vides quemlibet artificem cùm jam ad ſummam artificij ſui perfectionem peruenerit, alia quærit, aut eo abutitur, aut planè deſinit. Ita etiam generoſa Natura ſemper agit vſque in ipſum Iliadum, hoc eſt, Terminum vltimum, poſtea ceſſat. Nam indita eſt Naturæ permiſſio quædam ab initio, vt per curſum integrum poſſit ad meliora venire, & requiem habere plenariam, ad quam omni conatu tendit, & gaudet ſuo fine, non aliter vt Formica ſenio, cui in ſenectute Natura creat alas. Ita nimirum & noſtra ingenia eouſque progreſſa ſunt, præ-

ſertim

ſertim in Arte Philoſophica, ſeu lapidis praxi, vt jam ferè in ipſum Iliadum perueneri- mus. Nam Ars Chemiæ eiuſmodi ſubtilitates nunc inuenit, vt vix majores poſſint reperiri; & eatenus differt à veterum Philoſophorum Arte, provt Faber Horologiorum à ſimplici Fabro Ferrario: Et licèt ambo tractent Ferrum, nihilominus neuter ſciret alterius labores, quamvis ambo ſint in ſua arte Magiſtri. Si hodie reuiuiſceret ipſe Philoſophorum pater Hermes, & ſubtilis ingenii Geber, cum profundiſſimo RAIMVNDO LVLLIO, non pro Philoſophis, ſed potiùs pro diſcipulis à noſtris Chemiſtis haberentur: Neſcirent tot hodie vſitatas diſtillationes, tot circulationes, tot calcinationes, & tot alia innumerabilia Artiſtarum opera, quæ ex illorum ſcriptis huius ſeculi homines inuenerunt & excogitarunt. Vnicum tantùm nobis deeſt, vt id ſciamus quod ipſi fecerunt, lapidem videlicet Philoſophorum ſeu Tincturam Phyſicam. Nos dum illam quærimus alia inuenimus: & niſi ita vſitata eſſet procreatio humana, & natura in eo ſuum jus teneret, jam vix non deviaremus. Sed, vt reuertar ad propoſitum, Promiſi in hoc primo Tractatu Naturam

explicare; ne nos à ſimplici via vera, vana deflectat imaginatio. NATVRAM igitur dico Vnam; veram, ſimplicem, integram in ſuo eſſe, quam Deus ante ſecula fecit, & ſpiritum ei incluſit: ſcito autem Naturæ Terminum eſſe Deum, qui & Naturæ principium eſt; ſiquidem nullum finitur initium niſi in eo in quo incipit. Dixi vnicam eſſe tantùm, per quam Deus omnia facit: non quòd Deus ſine illa operari neſciret, (ſi quidem ipſe Naturam fecit, & omnipotens eſt;) ſed ita ſibi placuit, & fecit. Res omnes ex illa Natura vnica prouenivnt; nec eſt in orbe aliquid extra Naturam: Et quamuis aliquando abortus fiant; hoc non eſt naturæ, ſed vel artificis vel loci vitium. Natura hæc diuiſa eſt in loca quatuor, in quibus hęc omnia operatur quæ apparent & in vmbra ſunt, ſiquidem res potiùs in vmbra ſunt quàm vt verè appareant. Mutatur in mare & fœmina, & Mercurio aſſimilatur, quia ſe iungit variis locis; & ſecundùm terræ loca bona vel mala res producit; licèt non ſint loca mala in Terra, provt nobis videtur. Qualitates autem ſunt tantùm quatuor, & hæ omnibus inſunt rebus, neque concordant; ſemper vna

exce-

excedit aliam. Natura autem non eſt viſibilis, licèt viſibiliter agat; nam eſt ſpiritus volatilis qui in corporibus ſuum agit officiũ: locum & ſedem ſuã habet in voluntate Diuina. Nobis hoc loco ad nil aliud ipſa prodeſt, niſi vt eius loca ſciamus quæ ſint ipſi conuenientiora vel propinquiora; hoc eſt, vt ſciamus coniungere rei rem, ſecundùm Naturam ne miſceatur lignum homini, aut Bos vel animal metallo; ſed quodlibet agat in ſuum ſimile: & tunc etiam Natura ſuum præſtabit officium. Locus Naturæ non eſt alius quàm, vt ſuprà dictum, in velle Dei.

SCRVTATORES Naturæ tales eſſe debent qualis eſt ipſa Natura, veraces, ſimplices, patientes, conſtantes &c. & quod maximum, pii, Deum timentes, proximo non nocentes. Poſtea diligenter conſiderent num propoſitum ſuum cum Natura concordet; an ſit poſſibile ab exemplis diſcant apparentibus, ex quibus videlicet rebus quid fiat, quomodo, & in quali vaſe Natura operetur. Nam ſi ſimpliciter aliquid vis facere, ſicut ipſa facit Natura, ſequere Naturam: ſin verò præſtantius quid moliris quàm Natura, id animaduerte in

quo, & per quidelioratur, & semper in suo id fiat simili. Exempli gratiâ, si cupis metallum (quæ est nostra intentio) vlteriùs quàm Natura fecit, in virtute promouere; Naturam accipere oportet Metallicam, & hoc in mare & fœmina, aliàs nil efficies: Si enim intendis ex herbis creare Metallum, laborabis in vanum; sicuti ex cane vel bestia lignum non produces.

TRACTATVS SECVNDVS.

De Operatione Naturæ in nostro proposito & spermate.

NATVRAM jam dixi esse veram, vnicam, vbique apparentem, continuam, quæ cognoscitur ex rebus productis, lignis videlicet, herbis, &c. Dixi etiam scrutatorem Naturæ esse oportere veracem, simplicem, patientem, constantem, vnicæ saltem rei animum applicantem, &c. Nunc de naturæ actu incipiendum. Sicuti Natura in Dei velle est, & Deus creauit illam, vel imposuit omni imaginationi; ita Natura fecit sibi semen, hoc est, velle suum in Ele-

mentis. Illa est quidem vna, & tamen res profert diuersas; sed nil operatur sine spermate: quidquid sperma vult operatur Natura, nam est instar Artificis alicuius instrumẽtum. Sperma igitur vniuscuiusque rei melius & vtilius est Artifici quàm Natura ipsa: Nam è Natura sine spermate efficies tantum quantum sine igne, auro vel argento Aurifaber, aut sine grano & semine agricola. Habito spermate Natura præstò aderit, siue ad malum, siue ad bonum. Operatur illa in spermate vt Deus in libero hominis arbitrio: & hoc est magnum miraculum, quòd Natura obedit spermati, non coacta, sed propria sponte; sicuti & Deus omnia concedit quæ Homo vult, non coactus, sed ex proprio velle: Ideò homini liberum dedit arbitrium, siue ad malum, siue ad bonum. Sperma igitur est Elixir cuiusque rei, vel quinta Essentia, seu perfectissima rei decoctio & digestio, vel sulphuris Balsamũ, quod idem est quod Humidum radicale in Metallis. Magnus quidem hîc de hoc spermate posset institui sermo, sed nos tantùm ad propositum in Arte Chemica tendimus. Quatuor elementa generant sperma, voluntate Dei & imaginatione Naturæ: quemadmodum e-

nim viri ſperma habet centrum, ſeu vas ſui ſeminis in renibus; ita quatuor elementa motu indeſineti (quodlibet ſecundùm ſuam qualitatem) projiciunt ſperma in terræ centrum, vbi digeritur, & per motum emittitur foràs. Centrum verò terræ eſt quidam locus vacuus vbi nil quieſcere poteſt: in Excentrum (vt ita loquar) ſeu centri marginem & circumferentiam quatuor Elementa ſuas projiciunt qualitates. Sicuti vir ſuum emittit ſemen in vterum mulieris; in quo nil manet de ſemine, ſed poſtquam debitam matrix accepit portionem, ceterum ejicit foràs: ſimiliter accidit in centro terræ vt vis Magnetica partis alicuius loci rem ad ſe attrahat conuenientem ſibi ad pariendum aliquid; ceterum ejicitur foras in lapides & alia excrementa. Nam omnes res ex eo fonte habent originem, nec quicquam in toto mundo naſcitur niſi per hunc fontem. Exempli gratiâ; Habeatur in aliqua menſa plana vaſculum aquæ, quod locetur in menſæ medium, & circumcirca ponantur res variæ, & colores varii, item ſal, &c. quodq; ſeparatim: effundatur poſtea aqua in medium; videbis illam aquam hinc inde diffluere, & dum riuulus vnus attinget colorem

rubeum

rubeum rubefiet ab illo, si ad salem salis saporem mutuabitur, & sic de cæteris. Aqua enim loca non mutat, sed locorum diuersitas mutat aquam. Simili modo è centro terræ semen vel sperma à quatuor elementis in centrum projectum ad varia loca transit, & secundum loci Naturam naturatur res: si peruenit ad locum terræ & aquæ purum fit res pura. Semen & sperma omnium rerum est vnicum, & tamen varias res generat, vti è sequenti apparet exemplo. Viri semen est semen nobile, & saltem ad generationem hominis est creatum; nihilominus si vir abutatur eo, quod est in eius libero arbitrio, nascitur abortus: Nam si, contra grauissimas Dei inhibitiones, vir iniret vaccam, aut aliam bestiam, facilè conciperet bestia viri semen, quia Natura non est nisi vna; & tunc non nasceretur Homo, sed bestia & abortus; siquidem locum non inuenit semen sibi competentem. Tali inhumana & detestanda commixtione virorum cum bestiis variæ bestiæ producerentur hominibus similes. Ita enim fit, si sperma intrat centrum nascitur quod inde nasci debebat; sed cùm jam in locum venit & concepit, non ampliùs mutat formam: verùm dum adhuc in centro

sperma

ſperma eſt, æquè facilè ex illo ſpermate produci poteſt arbor quàm metallum, tam citò herba quàm lapis, & vnus pretioſior altero, ſecundùm puritatem loci. Sed quomodo Elementa ſperma generent nunc nobis dicendum eſt, & hoc modo fit. Elementa ſunt quatuor, duo ſunt grauia & duo ſunt leuia, duo ſicca duo humida, ſed vnum maximè ſiccum & alterum maximè humidum, ſunt maſculina & fœminina &c. Horum quodlibet per ſe eſt promptiſſimum ad producendum res ſibi ſimiles in ſphæra ſua, & ita voluit Altiſſimus: Hæc quatuor non quieſcunt, ſed ſemper inuicem agunt; & quodlibet per ſe emittit ſuum ſubtile, ac in centro conueniunt: In centro verò eſt Archæus, Naturæ ſeruus, qui ea ſpermata miſcendo ejicit foras. Quomodo autem id fiat, * in Epilogo horum duodecim Tractatuum copioſiùs videre eſt. * p. 51.

TRACTATUS TERTIUS.

De Vera prima Metallorum materia.

PRima Metallorum materia duplex eſt, ſed vna ſine altera metallum non creat. Prima

Prima & principalis est humidum aëris caliditate mixtum; hanc Philosophi Mercurium nominarunt, qui radiis Solis & Lunæ gubernatur in mari philosophico: Secunda est terræ caliditas ſicca, quam vocarunt sulphur. Sed quia omnes veri Philosophi hanc maximè occultauerunt, nos paulò lucidiùs illam explicabimus; pondus præsertim, quo ignorato omnia destruuntur. Inde fit vt multi ex re bona producant abortus: sunt enim, qui totum corpus pro materia seu semine vel spermate sumunt, alii frustum, & hi omnes à recto declinant tramite. Exempli gratiâ; si quis viri pedem & mulieris acciperet manum, & vellet ex hac commistione creare hominem, non esset possibile. Est enim in quolibet corpore centrum & locus, vel seminis seu spermatis punctum, & semper 8200. pars, etiam in ipso grano tritici; & hoc aliter esse non potest: Nã non totum granum vel corpus vertitur in semen, sed tantùm est in corpore scintilla aliqua necessaria, quæ à suo corpore custoditur ab omni excessiuo calore & frigore, &c. Si habes aures & sensus, hîc animaduerte & securus eris, non tantùm ab illis qui locum spermatis ignorant, totúmque granum in semen

redu

reducere nituntur; verùm etiam ab his omnibus qui in solutione metallorum versantur vana, & metalla per totum solvere volunt, vt postea ex illorum commixtione mutua, nouum creent metallum. At hi, si Naturæ processum considerarent, viderent rem se habere longè aliter: Nam nullum metallum est tam purum quod non habeat & suas impuritates, vnum tamen altero pauciores vel plures. Sed tu, amice lector, primum obseruabis Naturæ punctum, vt suprà dictum, & satis habes: sed hanc tibi habeto cautelam, ne in metallis vulgi illud quæras punctum, in quibus non est. Nam hæc metalla præsertim aurum vulgi, mortua sunt; sed nostra sunt viua, spiritũ habẽtia, quæ omnino sumenda sunt: scito enim metallorum vitam esse ignem, dum adhuc in suis mineris sunt, & mortem etiam ignem, fusionis videlicet. Prima verò metallorum materia est humiditas quædam mixta aëre calido; & est in forma aquæ pinguis, adhærentis vnicuique rei purę vel impuræ; in vno loco tamen abundantiùs quàm in altero, quod fit quia terra est in vno loco magis aperta & porosa, vim attractiuam habens; quàm in altero. Prouenit aliquando per se in lu-

in lucem induta veste aliqua, præsertim in locis vbi non habet adhærere alicui; cognoscitur ita, quia res omnis ex tribus principiis est composita: In materia verò metallorum vnica tantùm sine conjunctione, exceptâ veste vel eius vmbrâ; scilicet sulphure, &c.

TRACTATVS QVARTVS.

Quomodo metalla in terræ visceribus generantur.

PRoducuntur metalla hoc modo: postquam quatuor Elementa virtutes suas projecerunt in terræ centrum, Archæus distillando sublimat calore motûs perpetui in terrę superficiem: Est enim terra porosa, & ventus stillando per poros terræ resolvitur in aquam, ex qua res nascuntur omnes. Sciant ergo doctrinæ filii sperma metallorum diuersum non esse à spermate rerum omnium, scilicet vaporem humidum: ideò frustrà quærunt Artistę metallorum reductionem in materiam primam, quæ tantùm vapor est. Philosophi non talem intellexerunt ma-

materiam primam, sed tantùm materiam secundam, sicuti Bernardus Treuisanus optimè disputat, quamuis non ita lucidè, quia de quatuor Elementis loquitur; nihilominus id dicere voluit, & solummodo cum filiis locutus est. Ego verò vt clariùs Theoricam detegerem, omnes hîc pręcauere monere volui, vt tot solutiones, tot circulationes, tot calcinationes ac reiterationes sinerent; nam frustrà id quæritur in re dura cùm per se mollis vbique sit: Non prima, sed secunda tantùm quæratur materia, talis nimirum quæ simul ac concepta est, in aliam mutari formam non potest. At si quæras quomodo metallum in talem reducatur materiam sequor in eo Philosophorum intentionem: Hoc tantùm præ cęteris volo, vt filii artis intelligant sensum scriptorum non syllabas, & vbi Natura desinit, in metallicis videlicet coram oculis nostris perfectis corporibus, ibi arti esse incipiendum. Sed vt ad propositum reuertar (siquidem hîc non est intentio nostra de solo lapide,) agamus nunc de materia metallorum. Paulò antè dixi Res omnes nasci ex aëre liquido vel vapore quem Elementa perpetuo motu in viscera terrę stillant: hunc post-
quam

quam Naturæ Archæus accepit, per poros ſublimat, & vnicuique loco ſua ſagacitate tribuit (ſicuti in præcedentibus retulimus,) ſic locorum varietate res etiam proueniunt & naſcuntur variæ. Sunt qui opinentur Saturnum habere aliud ſemen, aurum quoque aliud, & ſic conſequenter metalla reliqua: ſed vana ſunt iſta; vnicum tantùm eſt ſemen, idem in Saturno quod in auro inuenitur, idem in Luna quod in Marte; Sed locus terræ diuerſus fuit, ſi me rectè intelligis; quamuis in Luna Natura citiùs quàm in Sole deſierit, & ſic de aliis. Quando enim ex terrę cẽtro ſublimatur vapor ille, tranſit per loca vel frigida vel calida: Si igitur trãſit vapor per loca calida & pura, vbi pinguedo ſulphuris parietibus adhæret, vapor ille, quem Philoſophi Mercurium Philoſophorum dixerunt, accommodat ſe & jungitur illi pinguedini, quam poſtea ſecum ſublimat; & tunc fit vnctuoſitas, relicto nomine vaporis accipit nomen pinguedinis; quæ poſtea veniens ſublimando ad loca alia, quæ jam vapor antecedens purgauit, vbi eſt terra ſubtilis, pura, & humida, implet poros eius & jungitur illi; & ſic fit Sol: ſi verò pinguedo illa venit ad loca impura, frigida, fit Saturnus: ſi verò talis terra pura ſit & mixta ſul-

phuri, fit Venus &c. Quò enim magis depuratus locus eſt, eò pulchriora reddit metalla: nam ſciendum eſt quòd ille vapor continuè egreditur ex centro ad ſuperficiem, eundo purgat loca. Inde fit quòd hodiè reperiantur mineræ in locis vbi ante mille annos nullæ fuerunt; nam progreſſu ſuo ſemper ſubtiliat crudum impurum, purum ſucceſſiuè ſecum trahens: Et hæc eſt reiteratio, & circulatio Naturæ; tamdiu ſublimatur, res nouas producendo, donec locus depuratur optimè; & quò magis depuratur, eò etiam nobiliores res producit. Hyeme verò, cùm aër frigidus terram conſtringit, congelatur etiam ille vnctuoſus vapor; qui poſtea, redeunte vere, vnà cùm terra & aqua miſcetur; & fit Magneſia trahens ad ſe ſibi ſimilem Mercurium aëris, qui dat vitam omnibus rebus, per radios Solis, Lunæ & ſtellarum, & ſic gramen, flores & ſimilia profert: Natura enim ne momentum tẽporis otiatur. Metalla verò ſic procreantur; longa deſtillatione purgatur terra, poſtea acceſſu pinguedinis ea generantur: alio modo non proueniunt, ſicuti quorundam, Philoſophorum ſcripta ſiniſtrè interpretantium, vana opinio eſt.

TRA-

TRACTATVS QVINTVS.

De generatione lapidum omnis generis.

LApidis materia est eadem quæ & aliarum rerum; & secundum locorum puritatem hoc modo nascuntur. Quando quatuor Elementa suum vaporem stillant in terræ centrum, & Archæus Naturæ eundem ejicit & sublimat; hic, dum transit per loca porósque terræ, trahit secum omnem terræ impuritatem vsque in superficiem, quem postea congelat aër (nam quod aër creat purus, aër congelat crudus, quia aër in aërem habet ingressum & se jungunt inuicem, nam natura Naturâ lætatur:) & sic fiunt petræ & montes lapidei, secundùm magnos & paruos poros. Et quo maiores terræ pori, eò etiam meliùs purgatur locus: dum enim per tale respiraculum maior caliditas, & aquę maior quantitas transit, eò citiùs depuratur terra; & sic postea in eiusmodi locis commodiùs metalla nascuntur. Sicuti & ipsa testatur experientia, vt aurum

non alibi nisi in montibus quæratur & reperiatur, quod in planitie, nisi rarò, fieri nequit: nam sæpissimè talia loca humida sunt, non vapore, sed aqua Elementali quæ ad se trahit vaporem illum, & ita sese amplectuntur vt non facilè separentur; postea Sol cœli digerens illam facit argillam pinguem qua figuli vtuntur. In locis verò vbi est arena grossa, & vapor non habet secum pinguedinem vel sulphur, herbas & gramen in pratis creat. Sunt & alii lapides pretiosi, vt Adamas, Rubinus, Smaragdus, & reliquæ gemmæ: generantur omnes hoc modo. Quando vapor Naturæ per se sublimatur, sine accessu pinguedinis sulphuris, & venit ad locum aquæ puræ salis, fiunt Adamantes; & hoc in locis frigidissimis, ad quæ non potest peruenire pinguedo illa, quia pinguedo non permitteret ista. Sciendum enim est quòd spiritus aquæ facillimè sublimatur calore facili; sed oleum seu pinguedo non nisi magno eleuatur calore, & in loca calida: etiamsi enim ex centro progrediatur, leui congelatur frigore, & sic subsistit; vapor verò ad loca debita ascendit, & congelatur in aqua pura in lapides granulatim. Quomodo verò in gemmis colores fiant;

fiant; ſciendum eſt illud ratione ſulphuris in hunc modum fieri: ſi ſulphuris pinguedo congelatur, motu illo perpetuo poſtea ſpiritus aquæ tranſeundo digerit &purificat illud vi ſalis, donec colore digeſto rubeo vel albo coloretur, qui color tendens ad meliora cum illo ſpiritu, quia ſubtiliatus eſt tot reiteratis diſtillationibus, eleuatur: ſpiritus poſtea habet potentiam intrandi res imperfectas, & ſic introducit colorem, qui poſtea jungitur illi aquæ tunc partim congelatæ, & ſic implet poros eius, & fixatur cum ea fixatione inſeparabili. Cögelatur enim omnis aqua calore ſi eſt ſine ſpiritu, cögelatur frigore ſi habet ſpiritum; ſed qui ſcit congelare aquā calido, & ſpiritum cum ea jungere, certe rem inveniet milleſies pretioſiorem auro & omni re. Efficiat igitur vt ſeparetur ſpiritus ab aqua, vt putreſcat, & appareat granum; poſteà rejectis fæcibus reducat ſpiritum ex alto in aquam, & faciat conjungere ſimul: illa enim conjunctio generabit ramum diſſimilem forma parentibus.

TRACTATVS SEXTVS.

De Secunda Materia, & putrefactione rerum.

Diximus de prima materia rerum, & quomodo naſcuntur res ex Natura ſine ſemine, hoc eſt, quomodo Natura ab Elementis accipit materiam ex qua generat ſemen: Nunc verò de ſemine, & rebus generatis ex ſemine, ſermonem inſtituemus. Omnis res habens ſemen multiplicatur in eo, ſed abſque Naturæ auxilio non fit: ſemen enim nihil aliud eſt quàm aër congelatus in aliquo corpore, ſeu vapor humidus; & niſi hic reſoluatur calido etiam vapore, nullius eſt vſus. Sciant ergo inueſtigatores artis quid ſemen ſit, ne quęrant rem quæ nō eſt: & ſciant illud eſſe triplex, quod ex quatuor elemētis productum eſt. Primū eſt MINERALE, de quo hoc loco ſermo eſt; alterum VEGETABILE; Tertium ANIMALE. MINERALE ſemen à Philoſophis cognoſcitur: Vegetabile commune ac vulgare eſt, vt videmus in fructibus: Animale ex ima-

ex imaginatione cognoscitur. Vegetabile nobis ostendit quomodo natura creat illud ex quatuor Elementis. Sciendum enim est quod hyems est putrefactionis causa, siquidem spiritus vitales in arboribus congelat: & quando hi calore solis (in quo est vis magnetica omnis humiditatis attractiua) resoluuntur; tunc calor naturæ, per motum excitatus, pellit ad circumferentiam vaporem aquæ subtilem, qui poros arboris aperit, & guttas stillare facit, semper purum ab impuro separando. Præcedit tamen interdum purum impurum; purum stat & congelatur in flores, impurum abit in folia, grossum & spissum in corticem: arboris cortex manet fixus; folia cadunt frigore vel calore, quando obstruuntur pori ejus: flores congelantur in tali colore qualis est ipsi calor, & adferunt fructum & semen (veluti pomum in quo sperma est, ex quo nascitur arbor; sed in illo spermate est semen vel granum intrinsecè, ex quo etiam absque spermate nascitur arbor; nam multiplicatio fit non in spermate, sed in semine.) Sic ocularitet videmus Naturam creare ex quatuor elementis semen, ne nos in hoc frustrà occuparemur; nam quod crea-

tum eſt creatore non indiget. Hoc exempli loco lectorem admonuiſſe ſufficiat; ſed ad propoſitum Minerale redeo. Semen Minerale vel Metallorum creat Natura in viſceribus terræ: propterea non creditur tale ſemen eſſe in rerum Natura, quia inuiſibile eſt. At non eſt mirum quod ignari dubitent, ſiquidem id quod præ oculis eſt non percipiatur ab illis; multò minùs iſtud quod inuiſibiliter abſconditum eſt: ſed veriſſimum eſt quod ſuperius non eſt niſi vt iſtud quod eſt inferius, & vice verſa id quod naſcitur ſuprà, naſcitur ex eodem fonte ſicuti illud quod infrà in terrę viſceribus. Et quam prærogatiuam vegetabilia præ metallis habent, vt Deus illis ſemen inderet, & hæc immeritò excluderet? Nonne eiuſdem dignitatis metalla apud Deum cuius & arbores? Hoc pro certo ſtatuatur, nihil ſine ſemine creſcere: vbi enim nullum eſt ſemen, res eſt mortua. Neceſſe eſt ergo vt, vel quatuor elementa creent ſemen metallorum, vel ea producant ſine ſemine: ſi abſq; ſemine producuntur, tunc perfecta fieri non poſſunt; ſiquidem res omnis. ſine ſemine imperfecta eſt, ratione compoſiti: qui hanc indubitatæ veritati fidem non adhibet,

bet, non est dignus vt naturæ secreta scrutetur; nil enim in orbe nascitur quod semine destituatur. Semen metallorum verè & realiter ipsis est inditum: generatio autem eius ita fit. Quatuor elementa in prima operatione naturæ stillant, per Archæum Naturæ, in terræ centrum vaporem aquæ ponderosum, qui est metallorum semen, & dicitur Mercurius propter ejus fluxibilitatem, & vniuscuiusque rei conjunctionem, non propter essentiam, assimilatur sulphuri propter internum calorem; & post congelationem est humidum radicale. Et quamvis corpus metallorum ex Mercurio sit procreatum, quod de mercurio Philosophorum intelligi debet, tamen hi non sunt audiendi qui putant Mercurium vulgi semen esse metallorũ, & ita corpus loco seminis accipiunt: non considerantes quòd & dictus vulgi Mercurius suum in se habeat semen. Errores omnium horum è sequenti patebũt exemplo. Manifestum est quòd homines habeant semen in quo multiplicantur: Hominis corpus Mercurius est; sed semen occultum est in corpore, & ratione corporis quantitas in pondere exigua: qui igitur hominem generare vult, non Mercurius, qui

corpus eſt, ſed ſemen vapor aquæ congelatus accipiatur. Sic in regeneratione metallorum ſiniſtrè proceditur à vulgaribus Chemicis: Corpora metallica ſoluunt, ſiue Mercurium, ſiue aurum, ſiue Saturnum, ſiue Lunam, & corrodunt illa aquis fortibus, & aliis rebus heterogeneis ad veram artem non requiſitis; poſtea conjungunt: neſcientes quòd ex corpore humano diſſecto non generatur homo; quia corruptio corporis, & ſeminis deſtructio hoc pacto præceſſit. Vnaquæque res in mare & fœmina multiplicatur, vt in tractatu de duplici materia mentionem feci: Diuiſio ſexus nil creat vel producit, ſed debita illius coniunctio profert nouam formam: Semina vel ſpermata ergo, nō corpora, ſunt accipiēda: ℞. ergo marem viuum & fœminam viuam; hos conjunge ſimul vt inter ſe imaginentur ſperma ad procreandum ſuæ Naturæ fructum. Primam enim materiam nemo mortalium credat ſe facere poſſe: Prima materia hominis terra eſt, & nemo hominum ex illa hominem creare poteſt, ſolus Deus hoc ſcit; at è materia ſecunda quæ jam creata eſt, ſi in locum debitum poſita fuerit, facilè Natura operante generabi-

tur

tur id cuius formæ ſemen eſt. Artifex hic nil facit niſi vt ſciat ſubtile à ſpiſſo ſeparare, & in vas imponere debitum. Nam hoc conſiderandum eſt, prout res incipitur ita finitur: ex vno fiunt duo, ex duobus vnum, & non vlterius. Vnus eſt Deus; ex hoc vno Deo filius eſt genitus: Vnus dedit duo, duo vnum dederũt Spiritum Sanctum ab vtroq; procedentem: ſic factus eſt mundus, & ſic erit finis eius. Conſidera priora quatuor puncta exactiſſimè: habes in illis Patrem, Patrem & filium, vltimò SS: habes quatuor Elementa: habes quatuor luminaria, duo Cœleſtia, duo Centralia: Nil amplius eſt, fuit, & erit, quàm in hac figura patet: ſi deberem omnia myſteria hinc elicienda conſignare, magnum oriretur volumen: Redeo ad propoſitum, & tibi dico verum, fili mi, non creatur ex vno vnum, quia hoc ſolius Dei eſt proprium: ſufficiat te poſſe ex duobus creare vnum tibi vtile. Scias ergo ſperma multiplicatiuum eſſe materiam ſecundam, & non primam: Prima enim materia rerum non videtur, occulta eſt in natura vel in Elementis; ſecunda verò interdum filiis doctrinæ apparet.

TRAC-

TRACTATVS SEPTIMVS.

De virtute Secundæ materiæ.

SED vt faciliùs poſſis comprehendere qualis ſit hæc ſecunda materia, virtutes ex quibus illam cognoſces deſcribam tibi. Ac primum ſcias quòd Natura in tria Regna diuiſa eſt; Duo ſunt Regna quorum quodlibet per ſe ſtare poteſt, etſi alia duo non eſſent: eſt regnum Minerale, Vegetabile, & Animale. Minerale per ſe ſubſiſtere poteſt, etſi nullus hominum in mundo eſſet nec arbor, vel herba. Vegetabile itidem, etiamſi nullum metallum, nec animal eſſet, per ſe ſtare poteſt: hæc duo ſunt ex vno per vnum creata. Tertium verò ex dictis duobus vitam habet, ſine quibus eſſe non poſſet, & eſt nobilius ac præſtantius quàm duo prædicta, ſicuti etiam poſtremum eſt inter illa, & dominatur eis: quia ſemper in tertio virtus finitur, & in ſecundo multiplicatur. Viden in vegetabili Regno? Prima materia eſt Herba vel Arbor, quam tu creare neſcis, Natura hoc ſolummodo

modo facit: In hoc regno secunda materia est semen quod tu vides: in hoc multiplicatur Herba vel Arbor. In Regno Animali prima materia est Bestia vel Homo, quem tu creare nescis: sed secundam materiam sperma tu nosti, in quo multiplicatur. In Regno minerali metallum tu creare nescis, & si gloriaris vanus es & mendax, Natura hoc fecit: & quamuis haberes primam materiam secundùm Philosophos, illud sal centrale, tamen sine auro multiplicare impossibile tibi foret: semen autem metallorũ vegetabile filij tantùm doctrinæ nouerunt. In vegetabilibus semen apparet extra, Renes digestionis eius est aër calidus. In animalibus semen apparet intus & extrà, renes digestionis ejus sunt renes viri. Aqua in mineralibus semen est in centro cordis eorum & vita: Renes digestionis eius est ignis. Vegetabilis seminis receptaculum est terra. Animalis seminis receptaculum est matrix fœminæ: Aquæ, mineralis seminis, receptaculum est aër. Et ea sunt seminum receptacula quæ sunt congelationes corporum: ea est digestio quæ solutio: ea putrefactio quæ destructio. Virtus autem cuiusque seminis est vnicuique rei in suo Regno

se

ſe conjungere, quia ſubtile eſt, & nihil aliud quàm aër qui pinguedine in aqua congelatur: cognoſcitur ita, quia non miſcet ſe extra ſuum Regnum naturaliter alicui rei: non ſoluitur ſed congelatur, quia ſolutione non indiget, ſed congelatione. Neceſſe eſt ergo vt pori corporum aperiantur, vt emittatur ſperma in cuius centro ſemen jacet quod aër eſt: illud quando in matricem venit debitam, congelatur & congelat quod reperit purum, vel impurum puro mixtum. Quamdiu in corpore ſemen eſt viuit corpus, quando totum conſumitur corpus moritur, omnia autem corpora poſt emiſſionem ſeminis debilitantur: Experientia etiam teſtatur homines veneri nimium indulgentes debiliores fieri, vt arbores nimios fructus ferentes fieri poſtea ſteriles. Semen igitur, vt jam multoties repetitum eſt, res eſt inuiſibilis, ſed ſperma eſt viſibile, & ferè eſt anima viuens, non inuenitur in rebus mortuis: Elicitur dupliciter, ſuauiter & cum violentia. Sed, quia hîc de virtute eius ſaltem ſermo eſt, dico quod nil ſine ſemine naſcatur, virtute ſeminis fiunt omnia: & ſciant artis filij in arboribus amputatis fruſtrà ſemen quæri, quod ſolummodo in viridibus reperitur.

TRACTATVS OCTAVVS.

Quomodo per artem operatur natura in Semine.

OMNE semen per se nullius momenti est, si non ponatur, vel ab arte, vel à Natura in matricem debitam. Et licet semen per se nobilius sit omni creatura, tamen matrix eius est vita, quæ facit putrescere sperma vel granum, & puri puncti congelationem causatur, insuper calore corporis sui illud nutrit & crescere facit: & hoc fit in omnibus supradictis tribus naturæ regnis, & fit naturaliter, per menses, annos, & tempora. Sagax verò ars illa est quæ in regno minerali & vegetabili aliquid abbreuiare potest, sed non in animali: in minerali solummodo perficit hoc quod natura non potest, propter aërem crudum qui sua violentia impleuit poros corporis cuiusque, non in visceribus, sed in superficie terræ, vt antea in precedentibus capitulis dixi. Sed vt facilius intelligatur hoc, adhuc adjungere volui quòd Elementa certanter

ter inter se projiciunt in centrum terræ; quasi in renes, semen suum: centrum verò per motum emittit illud in matricem: matrices verò sunt innumerabiles, quot loca tot matrices, vna purior altera, & sic in infinitum ferè. Scias ergo quòd pura matrix purum dabit fœtum in suo simili: Exempli gratiâ, in animalibus sunt matrices hominum, vaccarum, equorum, canum, &c. sic in minerali & vegetabili sunt metalla, lapides, salia: nam salia in hisce duobus regnis sunt consideranda, & loca eorum, secundùm magis vel minus.

TRACTATVS NONVS.

De Commixtione Metallorum, vel de eliciendo semine Metallico.

DIximus de Natura, de Arte, de corpore, & de spermate ac semine: jam ad praxim descendamus, quomodo videlicet metalla commisceri debeant, & qualis eorum sit inter se correspondentia. Scias ergo mulierem non discrepare à viro, ex eodem

eodem ſemine & in vna matrice ambo naſcuntur, nihil defuit præter digeſtionem, & vt matrix purior eſt in ſanguine & ſale: ſic Luna ex eodem ſemine cum Sole, & eadem matrice: ſed matrix magis habuit de aqua quàm de ſanguine digeſto, ſecundùm tẽpus Lunæ cœleſtis. Vt verò eò faciliùs tibi imaginari poſſis quomodo metalla coëãt, vt emittant & recipiant ſemen, intuere cœlum & planetarum ſphæras: vides quòd Saturnus ſupremus ſit, cui ſuccedit Iupiter, huic Mars, poſtea Sol, quem ſequitur Venus, hanc Mercurius, vltimo loco Luna ſtatuitur. Conſidera jam quòd planetarum virtutes non aſcendant, ſed deſcendant: dedit hoc & ipſa experientia quòd ex Venere non fit Mars, ſed ex Marte fit Venus, vtpotè vna ſphęra inferior: ſic etiam Iupiter facilè tranſmutatur in Mercurium, quia Iupiter ſecundus à Firmamento, & Mercurius ſecundus à terra: Saturnus primus à cœlo, Luna prima à terra: Sol miſcet ſe omnibus, ſed nunquam per inferiores melioratur. Non autem te lateat magnam eſſe correſpondentiam inter Saturnum & Lunam, quorum in medio Sol conſtitutus eſt: ſicuti inter Iouem & Mercurium, in quorum

medio

medio Sol etiam consistit: Eodem planè modo inter Martem & Venerem, qui duo Solem etiam habent intermedium. Nouerunt Chemistæ ferrum in cuprum seu Venerem sine Sole mutare: nouerunt etiam è Ioue facere Mercurium: sunt & aliqui qui è Saturno conficiunt Lunam: sed si scirent his mutationibus Solis administrare naturam, certè rem omni thesauro inuenirent pretiosiorem. Propterea dico non ignorandum esse quæ metalla inuicem sint conjungenda, & quorum natura naturæ correspondeat. Propterea vnum datur metallum quod habet potentiam alia consumendi, est enim ferè vt aqua eorum, & ferè mater: vnica tantùm res, humidum radicale, Solis videlicet & Lunæ, resistit ei, & melioratur per illud: sed, vt detegam, Chalybs vocatur. Si vndecies coit aurum cum eo, emittit suum semen, & debilitatur ferè ad mortem vsque: concipit Chalybs, & generat filium patre clariorem: postea cum semen jam nati imponitur in suam matricem, purgat illam, & facit millesies aptiorem ad pariendum optimos fructus. Est & alius Chalybs qui assimilatur huic, per se à natura creatus, qui scit ex radiis solis

solis (mirabili vi & virtute) elicere illud quod tot homines quæsierunt, & operis nostri principium est.

TRACTATVS DECIMVS.

De Generatione Supernaturali filij Solis.

TRactauimus de rebus quas Natura creat, & quas Deus creauit; vt scrutatores artis eò faciliùs possibilitatem naturæ intelligerent. Sed, ne diutiùs differam: modum ac artem conficiendi lapidis Philosophorum aggredior. Lapis Philosophorum seu tinctura nil aliud est quàm Aurum in supremum gradum digestum: nam Aurum vulgi est sicuti herba sine semine, quando maturescit producit semen; sic aurum quando maturescit, dat semen seu tincturam. Sed quæret aliquis quare aurum vel aliud metallum non producat semen: ratio redditur talis, quia non potest esse maturum, propter aëris cruditatem, non habet sufficientem calorem: & contingit in quibusdam locis vt reperiatur aurum purum

quod natura voluit perficere, sed impedita fuit ab aëre crudo. Exempli gratia, videmus quod Pomorum Arantiorum arbores in Polonia quidem crescant instar aliarum arborum; In Italia & alibi, vbi est illarum solum natiuum, dant & ferunt fructus, quia sufficientem habent calorem; in his verò frigidioribus locis minimè, vbi enim maturescere deberent, desinunt, quia frigore opprimuntur; & sic nunquam à Natura hisce locis habentur earum fructus: sed si aliquando juuetur natura suauiter & cum ingenio, tunc ars jam perficit quod natura non potuisset. Idem planè in metallis accidit: Aurum potest dare fructum & semen in quo se multiplicat, industriâ sagacis artificis, qui scit naturam promouere; sed si absque natura id velit tentare; errabit. Nam non solùm in hac arte, sed & in omni re, nihil possumus quàm Naturam juuare; & hoc non alio medio quàm igne seu calore. Sed cum hoc fieri non possit, siquidem in congelato corpore metallico non appareant spiritus; oportet vt prius soluatur corpus, & pori ejus aperiantur, quò natura operari possit. Qualis autem illa debeat esse solutio, hic lectorem admonitum velim,
dupli-

duplicem esse solutionem, licet multæ sint aliæ solutiones, at inutiles; vna tantum est vera naturalis, secunda est violenta sub qua aliæ comprehenduntur omnes. Naturalis ejusmodi est, vt pori corporis aperiantur in aqua nostra, quo digestum emittatur semen, & matrici suæ imponatur: Aqua verò nostra, aqua est cœlestis, non madefaciens manus, non vulgi sed ferè pluuialis: Corpus est aurum quod semen dat: Luna nostra est (non argentum vulgi) quæ recipit semen auri. Regitur postea igne nostro continuo, per menses septem, & interdum decem, donec aqua nostra consumat tres, & relinquat vnum; & hoc in duplo. Postea nutritur lacte terræ, vel pinguedine ejus quæ nascitur in vberibus terræ, & regitur vel conseruatur à putrefactione sale Naturæ. Et sic generatur ille infans secundæ generationis. Nunc à Theorica ad praxin accedamus.

TRACTATVS XI.

De Praxi & confectione lapidis seu tinctura per artem.

PEr tot capita sparsa est oratio de rebus per exempla, vt eo faciliùs intelligatur praxis, quæ fieri debet naturam imitando in hunc modum.

℞. Terræ nostræ per XI. gradus XI. grana, auri nostri & non vulgaris granum I. Lunę nostræ non vulgaris grana II. sed hoc admonitus sis, ne accipias aurum & argentum vulgi, nam hæc sunt mortua, accipe nostra quæ sunt viua: postea pone in ignem nostrum, & fiet inde liquor siccus; primum resoluetur terra in aquam quæ Mercurius Philosophorum dicitur, & illa aqua resòluet illa corpora Solis & Lunæ, & consumet ea vt non remaneat nisi pars decima cum vna parte, & hoc erit humidum radicale metallicum. Postea ℞ aquam salis nitri de terra nostra, in qua est riuulus & vnda viva si ad genuam foderis foueam, accipe igitur ex illa aquam, sed claram accipe, huic

huic impone illud humidũ radicale, & impone igni putrefactionis & generationis, non tali vt in prima operatione fecisti: rege omnia magno cum ingenio, donec colores appareant instar caudæ Pauonis, rege digerendo, nec te tædeat, donec cessent colores, & vnus per totum appareat color viridis, & sic de cæteris: & quando videbis in fundo cineres bruni coloris, & aquam ferè rubram, aperito vas, madefacito pennam, inunge ferrum aliquod, si tingat habeto in promptu aquam de qua postea erit sermo, & infunde tantum eius aquæ quantum aëris intrauit crudi, iterum coquito priori igne donec iterum tingat. Hucusque peruenit mea experientia, non plus possum, non plus inueni. Aqua verò illa debet esse menstruum mundi, ex sphæra Lunæ, toties rectificatum quod possit calcinare Solem: Hic tibi volui omnia detegere, & si sensum meum interdum non syllabam intelliges, cuncta reuelaui, præsertim in opere primo & secundo. De igne verò adhuc dicendum restat. Primus ignis seu primæ operationis est ignis vnius gradus, continuus; qui materiam circumdat: se-

cundus est ignis naturalis, qui materiam digerit & figit: dico tibi veritatem quod patefeci Ignis regimen, si naturam intelligis: de vase adhuc restat loquendum. Vas Naturæ esse debet, & sufficiunt duo: Primi operis vas rotundum fieri debet: In secundo verò paulò minus vitrum instar phiolæ vel oui. Sed per omnia scito Naturæ ignem esse vnicum, quicquid operatur diuersum locorum distantia efficit, Vas item Naturæ vnicum, sed nos propter abbreuiationem binis vtimur: materia vna, sed ex duabus substantiis. Si igitur animum intendis ad res creandas, considera primum res creatas: has vtpotè obuersantes oculis tuis si non potes assequi, multò minus res creandas quas producere cupis. Scito enim te nihil creare posse, quod solius Dei proprium est: sed res occultas in vmbra latentes facere apparentes, & vmbram ab illis tollere, hoc Philosopho intelligenti à Deo per naturam concessum est. Considera obsecro simplicem nubis aquam: Ecquis vnquam crederet illam in se continere omnia quæ mundus habet, lapides duros, salia, aërem, terram, ignem, cùm tamen simplex per se appareat aqua? Quid dicam de terra, quę

in

in se continet aquam, ignem, salia, aërem, & per se nuda terra videtur? O mirabilem naturam! quæ nouit ex aqua in terra fructus producere mirabiles, & ex aëre illis suppeditare vitam. Hæc omnia fiunt; & vulgarium hominum oculi ista non vident, sed oculi intellectus & imaginationis percipiunt, visu vero, verissimo: oculi enim sapientum naturam vident aliter quàm oculi communes. Exempli gratiâ, oculi vulgi vident Solem esse calidum, oculi verò Philosophorum è contra vident Solem potius esse frigidum; sed motus eius calidos: Actus enim & effectus eius per distantiam locorum deprehenduntur. Ignis naturæ vnus & idem cum ipso est; sicuti enim Sol inter sphæras Planetarum centrum est, & ex hoc centro cœli deorsum calorem motu suo spargit, sic in centro terræ Sol terræ est, qui motu suo perpetuo calorem vel radios sursum ad terræ superficiem pellit. Is calor intrinsecus multò efficacior est hoc igne elementali, sed temperatur terrena aqua quæ de die in diem poros terræ penetrat illámque refrigerat: sic Solem cœlestem & eius calorem temperat aër qui de die in diem circumuolat orbem: & nisi hoc esset,

calore tali res omnes consumerentur, nec quicquam nasceretur. Sicuti enim ignis ille inuisibilis seu calor centralis omnia consumeret si non intercederet aqua, sic Solis calor omnia destrueret sine intermediante aëre. Sed quomodo hæc Elementa inter se agant breuibus dicam. In centro terræ est Sol centralis, qui motu suo vel sui firmamenti dat calorem magnum, qui extendit se vsque ad terræ superficiem. Ille calor causatur aërem hunc in modum: Aëris matrix aqua est, quæ parit filios suæ naturæ, sed dissimiles, & multò subtiliores, nam vbi aquæ introitus est denegatus aër intrat: quando itaque ille calor centralis, qui perpetuus est, agit, facit distillare aquam & calefieri, & sic illa aqua vi caloris vertitur in aërem, atque hoc pacto erumpit ad superficiem terræ, quia se includi non patitur: vbi postea refrixit resoluitur in aquá. In oppositis locis interim etiam fit vt non solùm aër, verùm etiam aqua exeat, sicuti apparet dum nigræ nubes violentia in aërem attolluntur: cujus reì tibi sit hoc exemplum domesticum. Facias in olla feruere aquam, videbis igne lento lentos vapores, & ventos: Igne vehementiori appare-

parebunt nebulæ crassiores. Eodem planè modo calor operatur centralis, subtilem aquam in aërem eleuat, quod spissum est ex sale vel pinguedine distribuit terræ, vnde res variæ nascuntur, residuum saxa & Petræ fiunt. Posset aliquis obijcere, si ita se res haberet, tunc continuò id fieri deberet, cum tamen sæpè nullus sentiatur ventus. Respondeo, si non violenter in vas distillatorium infunditur aqua non fit ventus, nam parum aquæ paruum excitat ventum: vides non semper fieri tonitrua, etiamsi pluvia sit & ventus, sed tantùm quando vi aëris aqua turbida fertur ad sphæram ignis, nam ignis non patitur aquam. Habes ante oculos exemplum, dum in calidam fornacem effundis aquam frigidam, vnde tonitrua excitantur. Sed quare non vniformiter aqua intret in illa loca & cauitates, ratio est quòd multa sunt eiusmodi vasa & loca, pellit interdum vna concauitas, ventis, aquam à se ad aliquot dies & menses, donec iterum fiat aquæ repercussio: vt videmus in mari, cuius fluctus aliquando multa milliaria agitantur, antequam repercussionem, vt regrediantur, offendant, sed ad rem nostram. Dico ignem vel calorem esse

causam

causam motus aëris, & vitam omnium rerum: & terra est horum omnium nutrix, vel receptaculum. Sed si non esset aqua quę refrigerat terram & aërem nostrum, tunc terra exsiccaretur, propter has duas rationes, nimirum ob motus centralis & solis cœlestis calorem: nihilominus contingit hoc in aliquibus locis, quando pori terræ obstruuntur, vt humidum penetrare non possit, tunc per correspondentiam solis cœlestis & centralis (quia vim habent inter se magneticam) accenditur terra à Sole: sicq; etiam aliquando cadet grauis orbita mundi. Fac igitur vt operatio talis in terrâ nostrâ fit: vt calor centralis aquam possit mutare in aërem, vt in planitiem mundi egrediatur, & residuum, vt dixi, per poros terræ spargat, & tunc in opposito aër vertetur in aquam multò subtiliorem quàm fuit prima: & hoc sic fiet, si seni nostro aurum & argentum deglutire dabis, vt ipse consumat illa, & tandem ille etiam moriturus comburatur, cineres eius spargantur in aquam, coquito eam donec satis est, & habes medicinam curandi lepram. Hoc saltem animaduerte, ne frigidum pro calido, vel calidum pro frigido accipias, natu-

naturas naturis misce, si aliquid est quod contrarium naturæ (siquidem vna tibi est necessaria) separa illud, vt natura naturæ similis sit, hoc fac igne non manu, & scito si non sequeris naturam vana esse omnia: & hic tibi dixi per sanctum Deum quod pater filio debet: qui habet aures audiat, & qui habet sensus animum aduertat.

TRACTATVS XII.

De Lapide, & ejus virtute.

IN præcedentibus sufficienter dictum fuit de productione rerum naturalium, de Elementis, & de materia prima & materia secunda, de corporibus & seminibus, de vsu & virtute eorum: Conscripsi etiam praxin conficiendi lapidem Philosophorum: de ejus verò virtute tantum quantum mihi natura concessit, & experientia patefecit, nunc reuelabo. Sed, vt priùs adhuc summatim & breuibus verbis comprehendam omnium horum tractatuum argumentum, vt Deum timens lector mentem meam assequatur & sensum meum, ita se res habet.

De

De veritate artis si quis dubitat, legat copiosa Philosophorum antiquissimorum ratione & Experientia verificata scripta, quibus vt fide dignis, in sua arte fides non deroganda est: qui verò illis fidem non adhibet, tunc contra principia negantem non esse disputandum novimus: Surdi enim & muti loqui non possunt. Quam enim prærogatiuam in hoc mundo res omnes haberent præ metallis? Cur hæc sola per denegationem seminis immeritò à summi Creatoris vniuersali multiplicationis benedictione excludemus, quam sacræ literæ affirmant omnibus rebus creatis statim à condito mundo inditam & impertitam fuisse? si verò semen habent, quis tam fatuus est qui non credat in suo semine illa posse multiplicari? In natura sua ars Chemiæ vera est, vera etiá natura, sed raro verus artifex: Vna natura, ars vna, sed multi artifices. Quod autem natura creat res ex elementis, generat eas per velle Dei ex materia prima, quam solus Deus scit: natura creat res illásque multiplicat ex secunda materia quam Philosophi sciunt. Nil fit in mundo sine velle Dei & naturæ. Elementum enim quodlibet in sua sphæra est, sed vnum absq; altero

altero esse non potest, vnum ex alio viuit, & tamen coniuncta non conueniunt; sed aqua est omnium elementorum dignior, quia mater est omnium rerum: hanc supernatat spiritus ignis. Causante igne aqua fit materia prima, certatione videlicet ignis cum aqua; & sic generantur venti vel vapores apti vt congelentur cum terra, per aërem crudum qui ab initio separatus fuit ab illa. Et hoc fit sine cessatione, motu perpetuo; quia ignis siue calor non excitatur aliter nisi motu: quod facilè videre est apud fabrum ferrarium ferrum lima comminuentem, quod eatenus motu vehementiori incalescit ac si igne incanduisset. Motus ergo causat calorem, calor mouet aquam, aquę motus causat aërem omnium viuentium vitam. Crescunt igitur res hunc in modum, vt suprà dixi, ex aqua videlicet: nam ex illius vapore subtiliori, res subtiles, leues proueniunt; ex oleo verò eiusdem, graues & maioris pretij; ex sale autem res prioribus longè pulchriores. Quia autem Natura interdum impeditur ne res puras producere possit; siquidem vapor, pinguedo, sal maculantur, & miscent se terræ locis: propterea docuit nos experientia

purum

purum ab impuro ſeparare. Ideo ſi velis vt natura melioretur in actu, ſolue corpus quod vis, & illud quod naturæ acceſſit heterogeneum ſepara, purga, conjunge pura puris, cocta coctis, cruda crudis, ſecundum naturæ pondus non materiæ. Nam ſcito quod ſal nitri centrale non accipit plus de terra niſi quantum opus habet, ſiue ſit pura ſiue impura: Aquę verò pinguedo aliter ſe habet, nam nunquam habetur pura; ars purgat illam per duplicem calorem, & denuo conjungit illam.

EPILOGVS SEV conclusio horum duodecim tractatuum.

COnſcripſi, amice lector, præcedentes duodecim Tractatus in gratiam filiorum artis, vt antequam manum adhiberent operi, naturæ operationem haberent cognitam, quomodo videlicet illa operando res producat; ne ſine clauibus portam ingrederentur, & cribro aquam haurirent: fruſtra enim laborat ille qui ſine cognitione naturæ manus ad labores porrigit.

git. In hac ſanctâ & veriſſimâ ſcientiâ, in nocturnis verſatur tenebris cui ſol non lucet, in denſa vmbra eſt cui de nocte non apparet luna. Habet natura lumen proprium, quod noſtris oculis non eſt peruium, vmbra naturæ oculis noſtris corpus eſt: ſed ſi quem lumen naturæ irradiat, illi confeſtim nebula de oculis tollitur, & ſine impedimento poteſt conſpicere punctum magnetis noſtri correſpondentis vtrique centro radiorum, ſolis videlicet & terræ: eo vſque enim naturæ lumen penetrat & interna patefacit; cujus rei tale tibi ſit exemplum. Induatur veſte vniformi adoleſcens duodecim annorum & puella ejuſdem ætatis; ſi juxta ſe locentur, nemo cognoſcet quis maſculus, quæ fæmella ſit; oculi enim noſtri penetrare non poſſunt, ideò decipit nos noſter viſus, & falſa pro veris accipit: ſed cum veſtibus ſublatis denudantur, vt ita appareant quales natura eos formauit, facilè vterque in ſuo dignoſcitur ſexu. Simili planè modo noſter intellectus facit vmbræ naturæ vmbram; Nam corpus nudum in homine eſt ſeminis naturæ vmbra: ſicuti igitur veſtimentis tegitur corpus humanum, etiam tegitur corpore

pore natura humana, quam sibi Deus reseruauit regendam & detegendam. Possem hîc prolixè & Philosophicè disserere de hominis dignitate, creatione eius, & generatione: Sed cùm eiusmodi non sint hujus loci, silentio prætereunda sunt; de vita eius solummodo paucis agam. Creatus homo de terra, ex aëre viuit: est enim in aëre occultus vitæ cibus, quem nos rorem de nocte, de die aquam vocamus rarefactam, cuius spiritus inuisibilis congelatus melior est quam terra vniuersa. O sancta & admirabilis Natura quæ filios doctrinæ errare non permittis, sicuti in vita humana in dies demonstras! Porro in hisce duodecim Tractatibus tot rationes naturales in medium attuli, vt eò faciliùs cupiens & Deum timens lector intelligere possit ea omnia quæ oculis meis, Deo benedicente, vidi, manibus feci propriis sine vlla sophisticationis fraude: sine lumine enim & cognitione naturæ impossibile est hanc assequi artem, nisi singulari reuelatione diuina alicui contingat, vel per secretam amici demonstrationem. Res est vilis & pretiosissima, quam aliquotiés descriptam nunc denuo repeto. ℞. aëris partes X. Auri viui vel lunæ viuæ

partem

partem I; hæc omnia impone vasi tuo; coque aërem hunc inprimis vt sit aqua, & postea non aqua: si hoc ignoras, & aërem coquere nescis, procul omni dubio errabis; siquidem hęc est veterum Philosophorum materia. Id enim accipere debes quod est, sed non videtur donec artifici placeat; est aqua roris nostri, ex qua extrahitur sal petræ Philosophorum, quo omnes res crescunt & nutriuntur: Matrix ejus est centrum solis vel lunæ tam cœlestis quàm terrestris: & vt apertiùs dicam, Magnes est noster, quem in præcedentibus chalybem esse dixi: Aër generat magnetem, magnes verò generat vel facit apparere aërem nostrum. Sanctè tibi veritatem hîc manifestaui, roga Deum vt cœpta tua secundet: Et sic hoc loco habebis verissimam explicationem Hermetis asseuerantis Patrem eius esse solem, matrem verò lunam, & quòd ventus portauerit illum in ventre suo; nimirum sal Alkali, quod Philosophi Sal Armoniacum & vegetabile nominarunt, occultatum in ventre magnesiæ. Operatio ejus talis est, vt soluas congelatum aërem, in quo solues auri decimam partem; hoc sigilla, & igne nostro labora, donec

aër vertatur in pulueres; & apparebunt, habito mundi ſale, colores varij. Deſcripſiſſem integrum proceſſum in hiſce Tractatibus; ſed quia ille, vnà cum multiplicatione, in Lullij & aliorum verorum Philoſophorum libris ſufficienter continetur; propterea ſatis mihi fuit tantum de materia primâ & ſecundâ tractare; quod candidè factum eſt, nec arbitreris vllum mortalium me luculentiùs illud præſtitiſſe; ſiquidem id non è multis libris, ſed ex mearum manuum labore & propria experientia feci. Si igitur vel non intelligis, vel non credis veritati, noli meum librum, ſed te ipſum accuſare; & crede Deum tibi hoc ſecretum nolle reuelare: hunc igitur precibus fatiga, & multoties reiteratis lectionibus hũc libellum euolue, præſertim horum XII. Tractatuum Epilogum: conſiderando ſemper naturæ poſſibilitatem; & elementorum actiones, & quodnam ſit in illis præcipuum, & præſertim in rarefactione aquæ vel aëris, ita enim creati ſunt cæli & totus mundus: hoc tibi ſicut Pater filio ſignificare volui. Ne mireris quòd tot Tractatus ſcripſerim, non mea cauſa factum eſt, cum libris non egeam, ſed vt multos qui in va-

nis

tiis rebus laborant monerem ne fruſtrà ſumptus exponerent. Potuiſſent quidem omnia pauciſſimis comprehendi lineis, imò verbis; ſed per rationes & exempla volui te ad naturæ cognitionem deducere; vt ante omnia ſcires quid quærere deberes, an primam vel ſecundam materiam: Haberes etiam patefactam naturam, eiuſque lumen & vmbram. Noli moueri quod aliquando contradictoria in meis Tractatibus, more Philoſophorum vſitato, tibi occurrant; opus habes illis ſi intelligis; non reperitur roſa ſine ſpinis. Perpende diligenter quod ſuprà dixi; quomodo videlicet quatuor elementa ſtillent in centrum terræ humidum radicale, & quomodo ſol terrenus centralis motu ſuo producat & ſublimet illud ad terræ ſuperficiem. Dixi etiam ſolem cœleſtem habere correſpondentiam cum ſole centrali: nam ſol cæleſtis & luna peculiarem habent vim & virtutem ſtillandi per radios ſuos in terram: calor enim calori, ſal ſali facilè iungitur. Et ſicuti ſol centralis habet ſuum mare, & aquam crudam perceptibilem; ſic ſol cæleſtis habet etiam ſuum mare & aquam ſubtilem & imperceptibilem: In ſuperficie

terræ radij radijs junguntur, & producunt flores, & omnia. Propterea quando pluuia fit, accipit ex aëre illam vim vitæ, & conjungit illam cum sale nitro terræ, (quia sal nitri terræ est instar calcinati Tartari, sua siccitate aërem ad se trahens; qui aër in eo resolvitur in aquam: Talem vim attrahendi habet ille sal nitri terræ, qui etiam aër fuit, & est coniunctus pinguedini terræ) & quo radij solares copiosiùs tunc feriunt, eò maior salis nitri quantitas fit, & per consequens maior frumenti copia crescit, & hoc de die in diem fit. Tantùm de correspondentia rerum inter se, & efficacia solis & lunę & stellarum innuere volui ignorantibus; nam scientes non indigent hac instructione. Versatur subjectum nostrum toti mundo ob oculos & non cognoscitur. O cælum nostrum! O aqua nostra: O Mercurius noster! O sal nitri nostrum in mari mundi versans! O vegetabile nostrum! O Sulphur nostrum fixum & volatile! O caput mortuum, seu fæces maris nostri! Aqua manus non madefaciens, sine qua nemo mortalium viuere potest, & sine qua nil nascitur & generatur in toto orbe! Et hæc sunt auiculæ Hermetis epitheta,

theta, quæ nunquam quiescit; vilissima est, nemo eâ carere potest: & sic habes rem omni mundo pretiosiorem detectam, quam planè dico nil aliud esse quàm aquam nostram ponticam, quæ in sole & luna congelatur, & extrahitur è sole & luna, chalybe nostro, artificio Philosophico, miris modis, per prudentem artis filium. Consilium meum non erat, propter rationes in præfatione commemoratas, hunc librum publicare; attamen vicit me de liberalibus & Philosophicis ingenijs promerendi cupiditas: vt ijs qui me norunt animum ostenderem bonum; simul illis qui artem callent manifestarem me illis parem esse & socium, eorumq; notitiá appetere. Non dubito multos bonæ conscientię & voluntatis homines illud donum Dei clanculùm possidere; hi meo admoniti exemplo, & meis periculis cautiores & prouidétiores facti, Harpocratis sibi commendatum habeant silentium: quotiescunque enim me magnatibus detegere volui, semper aut in damnum, aut periculum mihi cessit. Hoc scripto me adeptis filijs Hermetis patefacio, & ignorantes ac errantes instruo, ac in viam veram reduco. Credant scientiæ hæredes se nun-

quam habituros meliorem viam cui insistant quam quæ ipsis hîc demonstrata est; omnia enim apertè dixi: Extractionem saltem nostri salis Armoniaci vel Mercurij Philosophici ex aquâ nostrâ pontica, eiusq; tantum vsum non ita apertè reuelaui, quia à magistro naturæ non habui vlteriorem loquendi licentiam; & hoc solus Deus reuelare debet, qui nouit hominum corda & animos: quem si diligenter oraueris, per reïteratam huius libri lectionem poterit tibi intellectum tuum aperire. Vas, vt suprà dictum, vnicum est à principio vsque ad finem, vel ad summum duo sufficiunt vasa: ignis etiam continuus in vtroque opere; quo nomine legant errantes Tractatum x. & xi. Si in tertiâ materiâ operatus fueris nil efficies: hanc tractant hi qui extra hoc vnicum sal nostrum quod Mercurius est, laborant in herbis, animalibus, lapidibus, & mineris, excepto sole & luna nostra quæ obducta est sphæra Saturni. Et qui optatum desiderat finem, sciat conuersionem elementorum, & leuia facere ponderosa, & Spiritus facere non Spiritus; tunc non laborabit in re extranea: ignis est regimen, quicquid fit igne fit; vt sufficienter in præceden-

cedentibus, & hîc conclusionis loco, satis dictum est. Vale lector beneuole, & hisce per experientiam meam verificatis laboribus diu, ad nominis Diuini gloriam, animæ tuæ salutem, proximíque commodum, perfruere.

AD FILIOS VERITATIS
PRÆFATIO IN ÆNIGMA Philosophicum.

IAM vobis, filij scientiæ, è scaturigine vniuersalis fontis detexi omnia, vt nil sit amplius residuum. Nam in præcedentibus meis Tractatibus naturam per exempla sufficienter explicui: Theoricam & praxin quantum fas fuit manifestaui. Sed ne quis de Laconismo conqueri possit, quòd aliquid omiserim, totam artem ænigmatice adhuc vobis describam; vt videatis quovsque Dei ductu peruenerim. Infiniti sunt libri de hac arte tractantes; vix in vllo reperietis veritatem eatenus vobis patefactam: quod hanc ob causam præstare volui, quia cum multis Philosophorum scripta se bene intelligere putantibus sermo-

nem contuli; ſed deprehendi illos eadem ſcripta longè ſubtiliùs explicare quàm natura, quæ ſimplex eſt, requirebat: imò omnia mea dicta veridica, ipſis ſemper alta ſapientibus, videbantur nimium vilia & incredibilia. Aliquoties accidit vt quibuſdam de verbo ad verbum artem inſinuarem ſed nequaquam aſſequi potuerunt, non credentes aquam in mari noſtro eſſe, & tamen Philoſophi videri volebant. Cum ergo verba mea oretenus dicta non potuerint intelligere, non timeo (vt alii Philoſophi timuerunt) vt quis tam facilè concipere poſſit; Donum eſt, Dei dico. Verum quidem eſt, ſi in ſtudio Chemico requireretur ſubtilis ingenij perſpicacitas, & res eiuſmodi eſſet vt ab oculis vulgi poſſet conſpici; ſatis apta vidi illorum ingenia ad indaganda talia: ſed vobis dico vt ſitis ſimplices, & non nimium prudentes, donec arcanum inueneritis, quo habito neceſſariò aderit prudentia; tunc vobis non deerit libros infinitos ſcribendi facilitas: quod longè facilius erit illi qui in centro eſt, & rem videt, quàm huic qui in circumferentia ambulat, & nil præter auditum habet. Omnium rerum materiam ſecundam lucidiſſimè deſcriptam habetis:

ſed

ſed hàc vobis commendo cautelam, quòd ſi ad arcanũ hoc peruenire volueritis, ſcitote quod in primis Deus orandus, poſtea proximus amandus ſit: denique nolite vobis res adeò ſubtiles imaginari, de quibus natura nil ſcit; ſed manete, manete inquam in via naturæ ſimplici; quia in ſimplicitate rem citiùs palpare, quàm eandem in ſubtilitate videre poteritis: nolite in lectione meorum ſcriptorum ſemper inhærere ſyllabis, ſed legendo vtique conſiderate naturam, & eiuſdem poſſibilitatem. Antequam verò ad opus vos accingatis, imaginemini diligenter quid quæratur, & quis ſit intentionis veſtræ ſcopus ac finis: nam multò melius eſt cerebro & imaginatione priùs diſcere quàm manu & ſumptibus. Et hoc vobis dico, quòd opus eſt rem quærere aliquam, quæ occulta eſt, ex qua fit (miro modo) talis humiditas quæ aurum ſine violentia ſeu ſtrepitu ſolvit, imò ita ſuauiter & naturaliter ſicuti glacies aquæ calidæ beneficio liqueſcit: ſi hoc inueniſtis, habetis rem ex qua aurum à natura productum eſt: & quamuis omnia metalla, & res omnes ex illa ortum habeant, nil tamen ita amicatur ei ſicut aurum; nam aliis rebus adhæret im-

puritas

puritas, auro autem nulla, propterea instar matris est ipsi. Et sic finaliter concludo; si hisce meis scriptis & admonitionibus cauti esse non vultis, habetote me, bene de vobis mereri cupientem, excusatum: feci fideliter quantum licuit, sicuti bonæ conscientiæ virum decet. Si quæritis quis sim, Cosmopolita sum: si me nostis, & boni ac honesti viri esse desideratis, tacebitis: si me non nostis nolite de me inquirere, nulli mortalium enim quandiu vixero plus à me reuelabitur quàm hoc publico scripto factum est. Credite mihi si non essem eiusmodi status ac conditionis homo sicut sum, nil mihi solitaria vita foret jucundius, vel cum Diogene sub dolio delitescere: video enim omnia quæ sunt vanitatem esse, fraudem & auaritiam inualuisse vbi omnia venalia sunt, & iniquitatem virtutem superasse: futuræ vitæ meliora præ oculis video, hisce gaudeo. Iam non miror, vt antea feci, cur Philosophi habita tali medicina non curarunt abbreuiare dies suos; quia omni Philosopho ita est præ oculis vita sequens sicuti in speculo apparet tibi tua propria facies. Quod si tibi Deus dabit optatum finem, postea credes mihi, nec te reuelabis mundo.

PA-

PARABOLA
SEV
ÆNIGMA PHILOSOPHICVM,
Coronidis & superadditamenti loco adjunctum.

EVENIT aliquando cùm per tot annos vitæ meæ nauigaré à Polo Arctico ad Polũ Antarcticum, vt singulari Dei nutu ejicerer ad littus magni cujusdam maris: & licet maris illius mũdi aditus & proprietates optimè cognitas & perspectas haberẽ, nihilominus inscius fui an etiam in illis oris generaretur pisciculus ille Echeneis, quem tot magnæ & paruæ conditionis homines hactenus tam sollicitè quæsierunt. Dum autem in littore Melosynas hinc indè natantes cum nymphis conspicio, fessus etiam à præcedentibus laboribus, & cogitationibus varijs grauatus, ab aquarum murmure somno corripior: & dum suauiter obdormisco, occurrit mihi in somnis visio mirabilis. Video è mari nostro venerandæ canitiei Senem Neptunum cum tridẽte egredientem,

[illegible] qui me poſt amicam ſalutationem in Inſulam deduxit amœniſſimam. Hæc Inſula pulcherrima verſus Auſtrum ſita erat, ac rebus omnibus ad hominis neceſſitatẽ, & ad eiuſdem delitias ſpectantibus refertiſſima: Virgilij Campus Elyſius vix cum illa potuiſſet comparari. Totum inſulæ littus vndique virentibus myrtis, cupreſſis ac Roremarino cinctum erat. Prata virentia variegatis floribus tecta, jucundiſſimo aſpectu, ſuauiſſimè redolebant. Colles Vineis, Oleis, & Cedris miro modo decorati erant. Nemora Arantiorum & Limoniorum arboribus referta. Viæ publicæ laurorum ac Granatorum arboribus, ſingulari artificio intertextis, vtrinque conſitæ gratiſſimam peregrinantibus præbebant vmbram. Vt paucis dicam, quicquid in toto mundo eſt ibi videbatur. Inter ambulandum monſtrabantur mihi à dicto Neptuno ſub aliqua rupe latentes duæ illius inſulæ mineræ, Auri & Chalybis. Non longè illinc deducor ad pratum, in quo peculiaris Hortus variis & ſpectatu digniſſimis arboribus plantatus erat. Inter complures Arbores autem oſtendit mihi ſeptem Arbores nominibus inſignitas;

gnitas;

gnitas; ac inter has duas præcipuas aliis eminentiores obſeruaui, quarum vna ferebat fructum inſtar Solis lucidiſſimi & fulgentiſſimi, & folia ejus erant inſtar Auri: Altera verò producebat albiſſimos Lilijs candidiores fructus, & folia ejus erant ſicut Argentum finum: Vocabantur autem hæ Arbores à Neptuno, vna Solaris Arbor, & altera Lunaris. Et quamuis in hac inſula omnia ad nutum eſſent, vnicum tamen ipſi deerat: Aqua non habebatur niſi magna cum difficultate. Erant quidem multi qui partim tentabant illuc Aquam Fontis per canales deducere, partim etiam ex varijs rebus eliciebant: ſed fruſtraneus erat attentatus labor; quia illic locorum nullo poterat haberi medio; & ſi habebatur, inutilis tamen fuit & venenoſa, niſi è radijs Solis vel Lunæ, quod pauci præſtare potuerunt; & qui in hoc perficiendo fortunam habuit propitiam nunquam vltra decem partes potuit attrahere; erat enim ejuſmodi Aqua mirabilis: & crede mihi quod oculis meis viderim, & palparim Aquæ illius niueum candorem; & dum illam aquam contemplarer valdè miratus ſum. Interim fatigatus illa conſideratione euanuit coram oculis

lis meis Neptunus, & apparet mihi vir magnus, cujus fronti nomen Saturni erat inscriptum. Hic accepto vase hauriebat Aquę partes decem; & statim de fructu Arboris Solaris accepit & imposuit; & vidi fructum Arboris consumi & resolui instar glaciei in Aqua calida. Quæsiui ex illo; Domine, video rem mirabilem, Aquam esse ferè ex nihilo; video fructus Arboris in illa adeò suaui calore consumi, ad quid ista? At ille mihi gratiosè respondit. Fili mi, verum est quòd res hæc est mirabilis; sed ne mireris; ita enim oportet esse. Nam hæc Aqua est Aqua vitæ, habens potentiam fructus arboris hujus ita meliorare vt postea, non plantatione aut insitione, sed solo suo odore faciat sibi cæteras sex arbores vniformes. Insuper hæc Aqua est huic fructui instar fœminæ; in re nulla possunt arboris huius fructus putrefieri nisi in hac Aqua: Et licet fructus per se sit mirabilis, & res pretiosa; attamen si in hac Aqua putrescit, gignit ex hac putrefactione Salamandram in igne perseuerantem, cujus sanguis omni Thesauro pretiosior est, habens facultatem sex arbores, quas hîc vides, fertiles reddere, illarúmque fructus melle dulciores

ciores proferre. At ego petij, Domine, quomodo fit iſtud? Dixi tibi Arboris Solaris fructus eſſe viuos, dulces; at vbi nunc vnus ſaltem ex illo ſaturatur, quando in hac aqua coquitur poſſunt poſtea mille ex eo ſaturari. Quæſiui porrò, Domine, coquiturne igne forti, & quamdiu? At ille, Aqua iſta habet intrinſecum ignem, & ſi iuuatur calore continuo, comburit tres partes corporis ſui cum hoc corpore fructus, & non remanebit niſi pars minutiſſima, quæ vix imaginari poteſt, ſed in ſumma virtute; coquitur ſagaci ingenio Magiſtri ſeptem menſibus primò, poſtea decem: Sed interea apparent res variæ, & ſemper in die quinquageſimo plus vel minus. Adhuc interrogaui: Domine, nonne poteſt etiam in alijs aquis coqui hic fructus, vel additurne illi aliquid? Reſpondit: Non eſt niſi hæc vna Aqua quæ vtilis eſt in hac regione vel inſula: nulla etiam alia Aqua poteſt penetrare poros huius pomi niſi hæc: & ſcito Arborem Solarem etiam ex hac Aqua ortam, quæ ex radiis Solis vel Lunæ vi magnetis extracta eſt: Propterea inter ſe magnam habent concordiam: ſed ſi aliquid peregrini ipſi adderetur non poſſet id præ-

ſtare quod facit per ſe. Relinquenda igitur per ſe,nihilq; ei addatur, niſi hoc pomum: Poſt decoctionem enim eſt fructus immortalis vitam habens & ſanguinem, qui ſanguis omnes arbores ſteriles facit portare fructus eiuſdem Naturæ cum pomo. Rogaui vlteriùs: Domine, Hauritúrne Aqua hæc alio modo, vel habetúrne vbique? Et ille, In omni loco eſt, & nemo ſine ea viuere poteſt; hauritur miris modis, ſed iſta eſt optima quæ extrahitur vi Chalybis noſtri qui inuenitur in ventre ARIETIS.Dixi; Ad quid vtilis? Reſpondit, Ante debitam coctionem eſt ſummum venenum; ſed poſt coctionem conuenientem ſumma eſt medicina, & dat viginti nouem grana ſanguinis; quodlibet autem granum octingentos ſexaginta quatuor ſuppeditabit tibi fructus Arboris Solaris. Quæſiui; Nonne vlteriùs meliorari poteſt? Teſte ſcriptura Philoſophica, ait, primùm ad decem, poſtea ad centum, deinde ad mille, & decem millia &c. poteſt exaltari. Inſtabam; Domine mi, nouerúntne multi iſtam Aquam, & habétne nomẽ proprium? Ille clamabat palàm, dicens: Pauci nouerunt, ſed omnes viderunt, & vident, &

amant:

amant: habet nomina, ſed multa & varia; at nomen proprium eius eſt Aqua maris noſtri, Aqua vitæ non madefaciens manus. Petij adhuc: Vtuntúrne ea alij ad res alias? Vtitur ea, ait, omnis creatura, ſed inuiſibiliter. Naſcitúrne in ea aliquid? interrogaui: At ille: Ex ea fiunt res omnes in mundo, & in ea viuunt: ſed in ea propriè nihil eſt, ſed eſt res quæ ſe miſcet omni rei, Quæſiui. Eſtne ſine hoc Arboris fructu vtilis? Ad hoc dixit: In hoc opere nequaquam; ſiquidem non niſi in ſolo hoc Arboris Solaris fructu melioratur. Incepi rogare, Domine quæſo nomina mihi illam tam manifeſto nomine vt nullum poſſim amplius habere dubium. At ille ſublata voce clamauit, vt me è ſomno excitaret; ideò non ampliùs poteram quærere, nec ille vlteriùs mihi reſpondere voluit, nec ego tibi plura dicere poſſum. Contentus eſto hiſce, & crede quòd non eſt poſſibile lucidius loqui: Nam ſi hæc non percipis, nunquam aliorum Philoſophorum libros aſſequeris. Poſt Saturni inſperatũ ac ſubitaneum diſceſſum nouus me ſopor inuaſit, & denuò mihi forma viſibili apparet Neptunus: Præſentem in Hortis Heſperidum congratulatur felici-

tatem, monstrando mihi speculum, in quo totam Naturam detectam vidi: Post varios vltrò citroq; commutatos sermones gratias ipsi pro exhibitis beneficiis ago; quòd, suo videlicet ductu, non solum hunc amœnissimum Hortum ingressus fuerim, verùm etiam in optatissimum Saturni colloquium venerim. Sed quia propter improuisum Saturni discessum difficultates aliquæ quærendæ & inuestigandæ adhuc restarent, rogaui enixè vt hac ex optata occasione mihi scrupulum eximeret. His autem verbis illum compello, Domine, legi libros Philosophorum affirmantium generationem omnem fieri per marem & fœminam, & tamen solum fructum arboris Solaris vidi in somnijs Saturnum Mercurio nostro imponere; credo etiam tibi vt Domino Maris huius quòd ista benè scias; responde quæstioni meæ, quæso? At ille, Verum est, fili; omnis generatio fit in mare & fœmina; sed, propter distinctionem trium Naturæ regnorum, alio modo nascitur Animal quadrupes, alio modo vermis: Licet enim vermes habeant oculos, visum, auditum, & reliquos sensus, tamen per putrefactionem producuntur, & eorum locus vel terra in

qua

qua putrefiunt fœmina eſt. Ita in opere Philoſophico mater eſt hujus rei repetita toties illa Aqua tua, & quicquid ex ea naſcitur, more vermium per putrefactionem naſcitur: Ideò Philoſophi Phœnicem & Salamandram crearunt. Si enim è duorum corporum conceptione fieret eſſet res morti obnoxia: at quia ſe tantum reuiuificat, deſtructo corpore priori, emicat aliud incorruptibile. Siquidem mors rerum nil aliud eſt quàm ſeparatio vnius ab altero. Et in hac Phœnice ita fit, quòd ſe vita à corpore corruptibili per ſe ſeparat. Inſuper quæſiui: Domine mi, ſúntne diuerſæ res rerum vel compoſitio in hoc opere? At ille: Vnica res eſt, cui nòn miſcetur aliquid aliud præterquam Aqua Philoſophica tibi in ſomno aliquoties manifeſtata, quæ in decuplò eſſe debet ad vnam corporis partem. Et firmiter ac indubitatè credas, fili, quæ per ſomnia in hac inſula, prò more regionis, tibi à me & à Sáturno fuerunt patefacta nullo modo eſſe ſomnia, ſed puriſſimam veritatem, quam experientia vnica rerum Magiſtra tibi DEI aſſiſtentia detegere poterit. Vlterius quærentem ſine reſponſo poſt valedictionem diſcedens, me à ſomno ex-

citatum in desideratam Europæ regionem sistit. Et ita tibi etiam, amice Lector, satis hactenus à me dictum sufficiat. Vale.

Soli Triuno Laus & Gloria.

DIALOGVS MERCURII, ALCHEMISTÆ ET NATVRÆ.

IN illo tempore conuenerunt Chemistæ, & consilium fecerunt, quomodo LAPIDEM PHILOSOPHORVM facere ac præparare deberent, & sic per vota quilibet suam opinionem vt diceret constituerunt. Et concursus ille fuit sub dio in prato quodam, die serena quadam. Et multi concordarunt Mercurium esse illius primam materiam, alij Sulphur, alij alia. Sed de Mercurio maxima illorum fuit opinio, præsertim ex dictis Philosophorum, quoniam illi

illi pro vera materia prima habent,& etiam pro prima materia Metallorum: clamant enim Philoſophi: NOSTER MERCVRIVS &c. Et cum ita inter ſe certarent laboribus varijs, (quilibet enim illorum expectabat cum deſiderio & lætitia concluſionem) ſurrexit interim tempeſtas maxima cum procellis, nimbis, & vento inaudito, qui illam congregationem diſperſit in varias prouincias, quemlibet ſcorſim ſine concluſione. Quilibet tamen illorum impreſſit ſibi qualis debebat eſſe illius diſputationis finis. Cœpit igitur quilibet labores ſuos ſicut prius, vnus in hac, alter in alia re,quærentes LAPIDEM PHILOSOPHORVM, & hoc fit hucuſque ſine ceſſatione. Vnus verò illorum memor diſputationis, quod neceſſario in Mercurio quærendus ſit Lapis Philoſophorum, dixit ad ſe: Etiamſi non eſt facta concluſio: tamen in Mercurio laborabo, faciámque ego concluſionem facto lapide benedicto; erat enim homo qui ſemper ſecum ſolebat loqui, ſicut ſolent Alchemiſtæ. Cœpit igitur legere Libros Philoſophorum, & incidit in Librum Alani qui de Mercurio tractat, & ſic factus eſt ille Alchemiſta Philoſophus, ſed ſine con-

clusione. Et accepto Mercurio cœpit laborare; posuit illum in vitrum, & dedit ignem, Mercurius sicut solet, euaporauit. Alchemista miser nesciens naturam, vxorem suam verberauit dicens: nemo huc venire potuit præter te, Tu mihi accepisti Mercurium ex vitro. Vxor flendo se excusat: dicitque tacitè Marito: Facias tu merdam ex his. Accepit Alchemista Mercurium denuo, & iterum imposuit vasi, & ne vxor acciperet custodiebat illud. Sed Mercurius suo modo iterum euaporauit. Alchemista recordatus, quod materiam primam lapidis Philosophorum volatilem esse oporteat, gauisus est valdè, sibi omnino persuadens non se jam posse falli, habita hac materia: cœpit jam audacter Mercurium tractare, didicit postea illum sublimare, calcinare miris modis, jam salibus, jam sulphure, jam metallis, jam mineris, jam sanguine, jam crinibus, jam aquis fortibus, jam herbis, vrina, aceto, sed nihil potuit inuenire ad propositum suum: nihil in orbe intactum reliquit, cum quo non tractasset bonum Mercurium. Et cum omnino nihil proficere posset, incidit in hoc dictum, *quod in sterquilinio inuenitur.* Cœpit Mercurium

curium cum ſtercoribus varijs tractare, ſimul & ſeorſim: & cum ita fatigatus fuiſſet, & plenus cogitationum, obdormiuit. Et in ſomnis apparuit illi viſio: venit ad illum Vir ſenex qui ſalutauit illum & dixit: Amice quid contriſtaris? Reſpondit, Libenter vellem facere Lapidem Philoſophorum. Tunc ille, Amice ex quibus vis facere Lapidem Philoſophorum? *Alchemiſta.* Ex Mercurio Domine. *Senex.* Ex quali autem Mercurio? *Alch.* Non eſt niſi vnus Mercurius. *Sen.* Verum eſt vnum eſſe Mercurium, ſed variatum varijs locis; vna pars purior altera. *Alchem.* O Domine, Ego illum ſcio purgare optimè aceto & ſale, nitro & vitriolo, *Senex.* Dico tibi, hæc purgatio non eſt vera, nec Mercurius ſic verus eſt: alium enim Mercurium habent Viri ſapientes, aliamq́; eius purgationem, & ſic euanuit. Excitatus è ſomno Alchemiſta, cogitabat qualis eſſet illa viſio, cogitabat qualis eſſe deberet ille Mercurius Philoſophorum: nihil potuit excogitare aliud quàm hunc ſuum Mercurium vulgi. Sed tamen deſiderabat vt cum illo ſene longius loqui potuiſſet: laborauit tamen aſſiduè, jam & in ſtercoribus animantium, & puerorum, poſtea &

in suo proprio stercore laborare cæpit. Et quolibet die in locum vbi visionem vidit ibat, vt senem illum iterum alloqui posset: interdum simulabat somnum, clausis oculis jacebat expectando senem. Sed cum venire nollet putabat illum timere, neque credere quod dormiret, jurabat ergo dicens: Mi Domine Senex, noli timere, certè ego dormio; respice oculos si non credis: Et miser ille Alchemista, post tot labores & consumptionem bonorum suorum, jam & in delirium cadebat, semper de illo sene cogitando. Et ex illa fortissima imaginatione apparuit illi phantasma per somnum, in forma illius senis, & dixit illi: Noli desperare amice; Mercurius tuus bonus est, & Materia tua, sed si tibi non vult obedire, conjures illum, ne sit volatilis; Tamen & serpentes solent conjurari, quare & non Mercurius? & sic discedere voluit senex. At Alchemista ab illo petijt dicens: Domine expecta, & præ clamore excitatus est miser, tamen non sine magna consolatione. Accepit postea vas plenum Mercurio, & cœpit illum miris modis conjurare, sicut illum docuit somnium. Et recordatus est verborum senis, quod dixerit: *Serpentes conjurantur,*

rantur, & Mercurius pingitur cum ſerpentibus, cogitauit, certè ſic debet conjurari ſicut ſerpens. Et accepto vaſe cum Mercurio cœpit dicere: VX VX, OSTAS &c. Et vbi debuit eſſe nomen ſerpentis, Mercurij poſuit dicens. Et tu Mercurii nequiſſima beſtia, &c. Ad quæ verba Mercurius cœpit ridere, & loqui ad Alchemiſtam dicens. Quid vis quod me turbas mi Domine Alchemiſta? *Alchem.* Oho, jam me vocas Dominum quando tibi viuum tango, jam tibi inueni frenum, expecta parum, mox meam cantilenam canes, & cœpit ad illum ſtrenuè loqui, quaſi cum ira, Tu ne es ille Mercurius Philoſophorum? *Merc.* (quaſi timeret reſpondit:) Ego ſum, mi Domine, Mercurius. *Alchem.* Quare ergo mihi obedire noluiſti? nec te fixare potui? *Mercur.* O magnifice Domine, rogo parce mihi miſero? neſciui enim quod ſis tantus Philoſophus. *Alchem.* Nónne hoc ſentiebas ex meis laboribus, cùm ita Philoſophicè tecum procedebam? *Merc.* Ita eſt mi Domine magnifice, attamen occultare me volui, ſed video miſer quod me occultare non poſſum coram Domino meo magnifico. *Alchem.* Iam ergo noſti Philoſophum? *Merc.*

Merc. Maximè mi Domine, video dominationem vestram magnificam Philosophum esse excellentissimum. *Alchem.* (Lætus in corde suo dicit,) Certè ego jam inueni quod quæsiui. Iterum ad Mercurium dicit voce terribili: Nunc Eia, ergo esto obediens, aliàs non bene tecum erit. *Merc.* Libenter mi Domine, si tantum possim: nam jam debilis valde sum. *Alchem.* Quid jam te excusas? *Merc.* Non, mi Domine, sed languesco. *Alchem.* Quid tibi nocet? *Merc.* Alchemista mihi nocet. *Alch.* Quid tu adhuc me rides? *Merc.* O Domine non, de Alchemista loquor, tu autem Philosophus es. *Alchem.* O bene, bene, ita est. Sed quid fecit Alchemista? *Merc.* O mi Domine multa mala fecit mihi, nam commiscuit me miserum rebus mihi contrariis, vnde non possum peruenire ad vires meas, & sum ferè mortuus: cruciatus enim sum vsque ad mortem ferè. *Alchem.* O dignus es istis, quia es inobediens. *Merc.* Nunquam inobediens fui alicui Philosopho, sed ex natura mihi est ridere stultos. *Alchem.* Et de me quid sentis? *Merc.* O Domine tu es Vir magnus, Philosophus maximus, tua magnitudine excellis Hermetem. *Alch.* Certè

ita

ita eſt, ego ſum vir doctus, ſed me nolo laudare ipſe, ſed & vxor mea dixit mihi quod ego ſim valde doctus Philoſophus, illa hoc cognouit in me. *Merc.* Credo facile: nam tales oportet eſſe Philoſophos qui præ nimia prudentia & labore inſaniant. *Alchem.* Age dicas mihi ergo quid faciam tecum? quomodo ex te faciam Lapidem Philoſophorum? *Merc.* O mi Domine Philoſophe ego neſcio. Tu es Philoſophus, ego Seruus Philoſophorum, quod illi ex me facere volunt faciunt, ego illis in quantum poſſum obedio. *Alchem.* Tu mihi dicere debes quomodo tecum procedere debeo, & ſi ex te facere poſſum Lapidem Philoſophicum. *Merc.* Si ſcis facies, ſi verò neſcis nihil facies: à me nihil addiſces ſi prius neſcis, mi Domine Philoſophe. *Alchem.* Tu mecum ita loqueris, ſicut cum aliquo ſimplici homine, fortaſſe ignoras quod ego apud magnos Principes laboraui, & apud illos Philoſophus fui. *Merc.* Facilè credo mi Domine, nam iſta optimè ſcio, adhuc ſordeo ex huius laboris mixtura. *Alchem.* Dic ergo mihi. Tu es Mercurius Philoſophorum? *Merc.* Ego ſum Mercurius, ſi autem ſum Philoſophorum te ſcire oportet. *Alchem.*

Dic

Dic mihi ſolummodo ſi tu es verus Mercurius, vel ſi eſt alius. *Merc.* Ego ſum Mercurius, ſed eſt & alius. Et ſic euanuit. Alchemiſta clamat & loquitur, ſed nemo reſpondet illi. Et cogitans inter ſe dicit: Verè ego ſum vir optimus, mecum locutus eſt Mercurius, certè me amat: & incœpit Mercurium ſublimare, diſtillare, calcinare, turbizare, præcipitare, ſoluere miris modis & aquis varijs, ſed vt prius fruſtra conatus eſt, inaniter conſumpſit ſumptus & tempus. Quapropter tandem incipit maledicere Mercurio, & Naturam blaſphemare quod creauerit illum. Natura verò cùm audiuit iſta, vocauit Mercurium ad ſe, & dixit illi: Quid tu feciſti huic? quid mihi maledicit propter te, & blaſphemat me? cur non præſtas quod debes? Sed Mercurius modeſtè ſe excuſat. At Natura jubet vt ſit obediens filijs doctrinæ quærentibus ſe: Mercurius promiſit ſe id præſtiturum, aitq;: Mater Natura, ſed ſtultis quis ſatisfaciet? Natura ſubridens diſceſſit: Mercurius verò iratus Alchemiſtæ, etiam ad ſuum locum vadit. Poſt aliquot dies incidit in mentem Alchemiſtæ quod in laboribus ſuis aliquid omiſerit: iterum ad Mercurium recurrit, & illum

lum cum ſtercore porcino commiſcere cōſtituit. Sed Mercurius iratus quod illum ſiniſtrè coram Natura Matre accuſauerat, ad Alchemiſtam ait: Quid tu ſtulte ex me habere vis? cur me accuſaſti? *Alchem.* Tune es ille quem ego deſideraui videre? *Merc.* Ego ſum, ſed nemo me cœcus videre poteſt. *Alchem.* Ego non ſum cœcus. *Merc.* Maximè cœcus es, nam teipſum non vides, quomodo ergo me videre debes? *Alchem.* O jam ſuperbus es, ego tecum modeſtè loquor, & tu ita me contemnis: neſcis fortaſſe quod ego apud multos Principes laborauerim, & apud illos Philoſophus fuerim. *Merc.* Ad Principum aulas ſtulti concurrunt, illic enim honorantur, & præ cæteris bene habent; fuiſti tu etiam apud aulam. *Alchem.* O tu es diabolus, & non bonus Mercurius, ſi tu ita vis loqui cum Philoſophis: nam & prius ita me ſeduxiſti. *Merc.* Noſtíne tu Philoſophos? *Alchem.* Ego ipſe ſum Philoſophus. *Merc.* Ecce nobis Philoſophus (ſubridens dicit: & cœpit cum illo vlterius loqui, dicens) mi Philoſophe, dic ergo mihi quid quæris, & quid vis habere? facere quid cupis? *Alchem.* Lapidem Philoſophorum. *Merc.* Ex qua igitur materia

teria vis illum facere? *Alchem.* Ex Mercurio nostro. *Merc.* O mi Philosophe, tunc ego discedam, quia non sum vester. *Alch.* O tu es non nisi Diabolus, & vis me seducere. *Merc.* Certè mi Philosophe, tu mihi es Diabolus non ego tibi: nam tu pessimè me tractasti more diabolico. *Alchem.* O quid audio. Certè hic est Diabolus: nam ego omnia secundum Philosophorum scripta facio, & scio optimè laborare. *Merc.* Optimè scis: nam & magis facis quàm scis & legis: Philosophi enim dixerunt naturam naturis miscendam, & extra naturam nihil jubent; tu verò jam me cum omnibus ferè rebus sordidissimis, & stercoribus misces. *Alchem.* Ego nihil facio extra naturam: sed semino semen in terram suam, sicut Philosophi dixerunt. *Merc.* Seminas me in stercus, & tempore messis ego euanesco, tu vero stercus metere soles. *Alch.* Tamen sic Philosophi scripserunt, quod in sterquilinio materia illorum quæri debeat. *Merc.* Verum est quod illi scripserunt, & tu ad syllabam intelligis, & non eorum sensum & mentem. *Alchem.* Nunc video quod tu es Mercurius fortassis; sed non vis obedire mihi. Et cœpit illum iterum conjurare, dicens:

vx vx. Sed Mercurius ridens respondit: Nihil proficies, mi Amice. *Alchem.* Non frustra de te dicunt quod mirabilis es,& inconstans ac volatilis. *Merc.* Tu me dicis esse inconstantem, hoc tibi sic soluo. Constans ego sum constanti artifici; fixus fixo animo: sed tu, & tui similes inconstantes sunt, vagantes ex vna re in aliam, ex vna materia in alteram. *Alchem.* Dic ergo mihi, si tu es ille Mercurius de quo Philosophi scripserunt, quem cum sulphure & sale omnium rerum principium dixerunt, an verò alius quærendus? *Merc.* Certè fructus ab arbore non procul cadit, sed ego meam gloriam non quæro: sum idem qui fui,sed anni mei diuersi sunt. Ab initio juuenis fui tamdiu quamdiu fui solus, sed jam senior sum, sed idem qui fui ante. *Alchem.* Iam mihi places, quod jam senior sis: ego enim semper talem quæsiui qui sit maturior & fixior, vt eò facilius cum illo conuenire possim. *Merc.* Frustrà me visitas senem,qui me non nosti in juuentute. *Alchem.* Nonne ego te noui,qui te semper miris modis tractaui, vt tu ipse dixisti? & adhuc non desinam donec perficiam Lapidem Philosophorum. *Merc.* O me miserum! quid sim

sim facturus? qui fortasse iterum cum stercoribus miscebor, jam crucior denuo. O me miserum: rogo te ô Domine Philosophe, noli me tantum porcino stercori miscere: nam aliâs jam peribo, fœtore enim hoc cogor meam mutare formam. Et quid vis vt amplius faciam? nonne satis crucior à te? nonne obedio tibi? nonne misceo me rebus quibus tu vis? nonne sum sublimis? nonne præcipitatus? nonne Turbit? nonne Amalgama? nonne masça? quid jam magis à me cupis? meum corpus jam ita flagellatum est, jam sputatum vt lapis mei possit misereri: ex me habes lac, ex me carnem, ex me sanguinem, ex me butyrum, ex me oleum, ex me aquam, & quod vnquam metallorum aut mineralium id præstare possit quod ego solus? & non est misericordia mecum. O me miserum! *Alchem.* O ho non nocet tibi, tu es nequam, licet te quouis modo inuertas, tu non mutas te, nisi formam tibi fingis, iterum semper redis in primam speciem tuam. *Merc.* Ego facio sicut tu vis, si vis vt sim corpus, corpus sum: si vis vt sim puluis, puluis sum. Nescio quomodo me magis humiliare debeam quàm cùm puluis & vmbra fio. *Alchem.* Dic ergo mihi,

mihi, quis tu es in centro tuo? & non te plus cruciabo. *Merc.* Iam cogor tecum ex fundamento loqui. Si vis potes me intelligere: formam meam vides, de hoc tibi non est opus. Sed quod de centro meo interrogas, centrum meum est cor omnium fixissimum, immortale, & penetrans: in illo est requies Domini mei, ego verò ipse sum via & cursor, peregrinus & domesticus, fidelissimus sum omnibus meis socijs, non relinquo comitantes me; cum illis maneo, cum illis pereo. Sum corpus immortale: morior quidem cùm occidor, sed ad judicium coram sagace judice resurgo. *Alchem.* Ergo tu es Lapis Philosophorum? *Merc.* Mater mea talis est, ex illa nascitur artificialiter vnum aliquid, frater verò meus qui in arce habitat, in velle suo habet quod Philosophus vult. *Alchem.* Es ne tu senex? *Merc.* Mater mea genuit me, sed ego senior sum matre. *Alchem.* Quis Diabolus te potest intelligere, cùm mihi ad propositum non respondeas? semper parabolas dicis. Dic mihi si tu es fontina de qua Bernardus Comes Treuisanus scripsit? *Merc.* Fontina non sum, sed aqua sum, fontina me circundedit. *Alchem.* Solvitúrne aurum in te cùm

aqua ſis? *Mercur.* Quicquid mecum eſt amo; ſicut amicum; & quicquid mecum naſcitur, huic nutrimentum do; & quicquid nudum eſt, alis meis tego. *Alchem.* Video ego, quod tecum non eſt loqui, ego alia quæro, tu alia dicis: ſi non vis bene reſpondere, certè jam tecum eo ad labores. *Mercur.* O Domine rogo te, eſto mihi miſericors; jam libenter dicam quod ſcio. *Alchem.* Dic ergo mihi, ſi tu times ignem? *Mercur.* Ego ipſe ignis ſum. *Alchem.* Et quare igitur ab igne fugis? *Mercur.* Spiritus meus cum ſpiritu ignis amant ſe, & quo poteſt comitatur vnus alterum. *Alchem.* Et quorſum ſoles ire quando cum igne aſcendis? *Mercur.* Scito, omnis peregrinus ſemper in patriam ſuam tendit, & quando illuc vnde egreſſus eſt venit, requieſcit, & ſemper redit ſapientior quàm exit. *Alchemiſt.* Reuerteríſne iterum aliquando? *Mercur.* Reuertor, ſed in alia forma. *Alchem.* Non intelligo quid hoc eſt, neque de igne quidquam. *Mercur.* Si quis ignem cordis mei nouit, vidit ignem (calorem debitum) cibum meum eſſe: & quo diutius ignem ſpiritus cordis mei comedit pinguior erit, cuius mors poſtea vita omnium

rerum

rerum est quæcunque in hoc regno sunt vbi ego sum. *Alchem.* Esne tu magnus? *Mercur.* Habes me in exemplum, ex mille guttulis vnus ero, ex vno multa millia guttarum do: & sicut corpus meum est in oculis tuis, si mecum ludere scis, potes me diuidere in tantum in quantum vis, iterum vnus ero: quid igitur spiritus (cor meum) intrinsecè, qui semper ex minutissima parte multa millia profert? *Alchem.* Et quomodo igitur tecum facere oportet, vt ita sis? *Merc.* Ignis sum intus, ignis est mihi cibus, vita verò ignis aër est, sine aëre ignis extinguitur; ignis præualet aëri, propterea non quiesco, nec me crudus potest constringere aër: adde aërem aëri vt sint ambo vnum & teneant pondus, cum igne calido conjunge, temporibus da ad custodiendum. *Alchem.* Quid postea erit? *Mercur.* Subtrahetur superfluum, residuum combures igne, in aquam pones, coques, postea coctum ægrotis in medicinam dabis. *Alchem.* Nihil mihi dicis ad meas quæstiones. Video ego, quod tu me tantum parabolis vis eludere. Vxor, affer stercus porcinum, ego istum Mercurium nouis modis tractabo, donec mihi dicat quomodo Lapis Philosophicus sit fa-

ciendus ex illo. Mercurius auditis hisce, incipit lamentari super Alchemista, vadítque ad matrem Naturam: accusat ingratum laborantem. Natura filio Mercurio credit, qui verax est, ira commota ad Alchemistam venit, & illum vocat; heus tu vbi es? *Alchem.* Quis est qui me vocat? *Natura*, Quid tu stulte cum filio meo agis? cur illi facis tantam injuriam? cur illum crucias? qui tibi omne bonum facere vult, si tantum intelligere velles. *Alchem.* Quis Diabolus me increpat, tantum Virum & Philosophum? *Natura.* O stulte, plenum superbia stercus Philosophorum, noui ego Philosophos, & omnes Sapientes, quos amo, nam & illi me amant, & omnia mihi faciunt ad placitum: & quo ego non possum, illi me juuant. Vos autem Alchemistæ, ex quorum ordine tu quoque vnus es, absque meo scitu, & consensu; imò omnia contraria mihi facitis: proptérea vobis etiam contrarium euenit. Putatis quod bene filios meos tractetis, sed nihil perficitis: & si rectè considerare velitis, non vos illos tractatis, sed illi vos tractant: nam vos nihil ex illis facere potestis neque scitis, illi vero ex vobis, quando volunt, faciunt

ciunt ſtultos. *Alchem.* Non eſt verum, ego etiam ſum Philoſophus, & ſcio laborare bene. Fui ego apud Principem non vnum, & fui apud illos Philoſophus, quod & vxor mea ſcit, etiam jam nunc habeo librum manuſcriptum, qui erat aliquot centum annis in muro quodam occultus, jam certò ſciam facere Lapidem Philoſophorum, & etiam hiſce diebus reuelatum eſt mihi per ſomnium. O ego ſoleo vera ſomnia habere: Vxor tu ſcis. *Natura.* Facies ſicut fecerunt alij tui collegæ, qui in principio omnia ſciunt & ſcire ſe putant, in fine verò nihil. *Alchem.* Tamen alij ex te (ſi tu es vera Natura) ſolent facere. *Natura.* Verum eſt, ſed ſolummodo hi me nouerunt, qui pauci ſunt. Qui me verò nouit non cruciat filios meos, neque me impedit, ſed mihi facit ad placitum, & augmentat bona mea, & filiorum meorum corpora ſanat. *Alchem.* Tamen & ego ſic facio. *Natura.* Tu mihi contraria omnia facis, & contra meam, voluntatem cum filijs meis procedis: vbi deberes reuiuificare, tu occidis: vbi figere, tu ſublimas; vbi calcinare, tu diſtillas; præſertim hunc mihi obedientiſſimum filium Mercurium, quem tot corroſiuis aquis

tot venenosis rebus crucias. *Alchem.* Tunc ego sic procedam cum illo suauiter per digestionem solummodo. *Natura.* Bene est si scis sin minus, non illi, sed tibi nocebis ipse, & sumptibus tuis: nam idem est illi; ita cum stercore se miscet sicuti cum eodem gemma, semper bona est, & stercus illam non minuit, etiamsi in illud proijciatur, quando lauatur eadem est gemma quę fuit antea. *Alchem.* Sed ego libenter scirem facere Lapidem Philosophicum. *Natura.* Ergo non sic filium meum tractato: scito enim quod ego multos filios & filias habeo, & adsum præsto quærentibus me, si sunt digni. *Alchem.* Dic ergo mihi, quis est iste Mercurius? *Natura.* Scito quod est mihi vnus tantum talis filius, vnus ex septem est, & primus est; ipse quoque omnia est, qui vnus tantum erat; nihil est, & numerus ejus integer est; In illo sunt quatuor Elementa, qui tamen non est Elementum; Spiritus est, qui tamen corpus habet; Vir est, & tamen vices fœminæ agit; puer est, & viri arma gerit; animal est, & tamen alas auis habet; Venenum est, & tamen lepram curat; vita est, & tamen omnia occidit; Rex est, alter tamen possidet ejus regnum;

fugit

fugit cum igne, & tamen ex illo paratur ignis; aqua eſt, & non madefacit; terra eſt, & tamen ſeminatur; aër eſt, & viuit aqua. *Alch.* Iam video ego quod nihil ſcio, ſed non audeo dicere: nam perderem bonam exiſtimationem, & vicinus meus non impenderet amplius in me, ſi ſciret quod ego nihil ſciam: ego tamen dicam quod ſcio certè, aliâs nemo vel panem mihi daret: multi enim illorum ſperant à me multa bona. *Natura.* Et ſi in longum pertrahes, quid poſtea erit? interim & vicini quilibet repetent ſuos ſumptus à te. *Alchem.* Alam ſpe omnes quouſque potero. *Natura.* Et tandem quid vltimo? *Alchem.* Tentabo tacitè varios labores: ſi ſuccedat ſoluam; ſin minus ibo in aliam prouinciam, & hoc idem agam. *Natura.* Et poſtea quid erit? *Alchem.* Ha ha ha, ſunt multæ prouinciæ, multi quoque auari, quibus magnam copiam promittam auri, idque breuiſſimo tempore, & ſic dies diem ſequetur, interim aut Rex, aut Aſinus morietur, aut Ego. *Natura.* Laqueus meritò tales Philoſophos manet: apage te, & finem tibi, & tali tuæ philoſophiæ, mala cruce quàm ocyſſimè impone: hoc enim vnico conſilio nec mihi, nec proximo, nec tibi ipſi fraudi eris.

NOVI LVMINIS CHEMICI TRACTATVS ALTER DE SVLPHVRE.

Authoris anagramma

ANGELVS DOCE MIHI IVS.

PRÆFATIO.

VM *mihi non liceat, Lector beneuole, apertius quàm alij veteres Philosophi scripserunt scribere, fortasse scriptis meis non eris contentus: Præsertim cùm tot Philosophorum libros alios præ manibus habeas: sed crede, nec mihi etiam libros conscribere opus est, quia ex illis nec commodum, nec vanam ostentationem quæro; ideo nec quis sum euulgare cupio. Ea quæ tuæ vtilitati jam in publicum tradidi magis quàm satis esse mihi videbantur; reliqua ad Harmoniam, vbi de rebus naturalibus copiosè proposui, releganda destinaui: attamen hortatu amicorum & hunc tractatum de Sulphure conscribere debui; in quo an ad priora addere aliquid opus est nescio. Imò neque hic etiam, si tibi tot Philosophorum scripta non satisfaciunt, satisfaciet: Et maximè si tibi quotidiana operatio naturæ non satis exemplo est, nulla exempla juuabunt. Nam si ista quomodo natura operatur maturo judicio considerares, non opus haberes*

beres tot Philoſophorum voluminibus: quoniam meo judicio melius eſt ab ipſo magiſtro Naturæ quàm à diſcipulis diſcere. Satis in præfatione libelli. XII. *Tractatuum, tum & primo tractatu: ibidem habes quod in arte iſta tot & tanti libri reperiuntur vt jam inquirentes magis impediant quàm juuent: & ita eſſe videtur quoniam ſcripta Philoſophorum ex tam parua ſchedula Hermetis in tam magnum labyrinthum maximè erroneum excreuerunt, & in dies ad Eclipſim declinant: Et hoc non niſi ab inuidis ſcientibus factum eſſe credo, cùm ignorans neſciat quid addi vel ſubtrahi debeat, niſi fortè authoris manus non benè legi poſſit. Si in aliqua ſcientia multum juuat aut nocet ſi vnum verbum deeſt vel ſuperat, illud maximè in iſta. Ad exemplum: ſcriptum eſt in loco vno:* Poſtea has aquas ſimul miſceas, *alter addidit* non; *parum quidem addidit & nihilominus totum caput contrarium fecit. Studioſus tamen diligens ſciat apem etiam ex venenoſis herbis mel colligere; ſi enim ad poſſibilitatem naturæ lectionem dirigit, facile Sophiſmata ſuperabit: & tamen legere non deſinat, quia liber librum aperit. Sed ego ita intellexi, quod libri Geberi Philoſophi, & quis ſcit ſi non & aliorum autorum? veneficiis maximis incantati ſunt, ita vt nulle*

lo modo poßint nec debeant intelligi nisi millesima lectione, & hoc ab ingenioso lectore; fatui planè ab illorum lectione excluduntur. Sunt quidem multi qui illum, sicuti & alios Autores, interpretantur; sed video explicationem esse difficiliorem textu: Meum consilium est vt in textu maneas, & quicquid legis, omnia ad poßibilitatem naturæ applices; & quid sit natura in primis perquiras. Omnes quidem scribunt quod res est vilis, facilis, communis; & verum quidem est, sed adjungendum fuit, Scientibus. Sciens & inter stercora illam cognoscit, & ignorans etiam in auro illam esse non credit. Et hi omnes qui eiusmodi libros obscuros composuerunt, si artem nescirent, sed ex eiusmodi libris (qui quidem verißimi sunt) artem quærere deberent, illam difficilius inuenirent, quàm moderni inquisitores inueniunt. Ego mea scripta laudare nolo, ille judicabit qui illa ad poßibilitatem & cursum naturæ applicabit: & si ex meis scriptis, consiliis, & exemplis, operationem naturæ, & ministros eius spiritus vitales aërem constringentes, tum & subjectum primæ materiæ, cognoscere non poterit, vix ex Raimundo Lullio intelliget: difficile enim est credere Spiritus habere tantam potentiam in ventre venti. Hanc syluam & ego transire coactus sum, & illam

lam quoque multiplicare iuui, tali tamen modo quòd à meæ plãtæ veris filiis artis, & huius S. Scientiæ studiosis per syluam hanc transire volentibus, in signa & quasi lumen ac duces esse debeant; sunt enim meæ plantæ quasi spiritus corporales. Iam enim secula præterierunt vbi confidentia amicorum floruit, & hæc scientia oretenus dabatur; iam nonnisi à solius Altissimi Dei inspiratione acquiritur: ideò non desperet diligens ac Deum timens inquisitor; Si illam quæret inueniet. Quoniam facilius à Deo quàm ab homine impetratur: ille enim est immensæ misericordiæ Deus, qui nescit fidentem deserere; apud illum non est respectus personarum; cor contritum & humiliatum non despiciet, qui & mei, eius Creaturarum indignissimi, misertus est; cuius potentiam, bonitatem, inexplicabilem misericordiam, quam mihi ostendere dignatus est, explanare non sum sufficiens: At si non alias grates dare possum, calamo saltem non desinam temporibus porrigere ista. Sis ergo bono animo, Lector candide, & tibi quoque hanc gratiam non denegabit: si in illo spem integram posueris, illum adorabis & inuocabis, ille tibi aperiet naturæ ianuam; ibi videbis quomodo natura simplicissimè operatur. Scias pro certo quod natura simplicissima est, nec delectatur nisi in

simpli-

ſimplicitate; & crede mihi, quicquid in natura nobilius eſt eò etiam & facilius, ac ſimplicius, quoniam omnis veritas ſimplex eſt: Deus altiſsimus conditor rerũ nihil difficile poſuit in natura. Si igitur vis eſſe imitator naturæ, tibi ſuadeo vt in ſimplici via maneas naturæ, & omnia bona inuenies. Quod ſi verò tibi nec mea ſcripta, nec conſilium placet, ad alios Authores ito: Propterea ego non magna volumina ſcribo vt in illis non multum expendas, citóque perlegere poſsis; vt tibi ſit ad alios Authores recurrendi tempus: & quærere non deſinas pulſanti enim aperietur. Iam etiam illa tempora adueniunt in quibus arcana multa naturæ reuelabuntur: Iam illa Monarchia quarta Borealis incipere habet: Iam tempora appropinquant; mater ſcientiarum veniet; maiora elucidabuntur quã in his tribus præteritis Monarchiis factum eſt. Quoniã hanc Monarchiam (vt veteres diuinarunt) plantabit Deus per vnum ex Principibus omnibus virtutibus ditatum, quem fortaſſe nobis iam tempora produxerunt. Habemus enim in hac parte boreali Principem Sapientiſsimum ac bellicoſiſsimum, quem nullus Monarcharum victoriis ſuperat, humanitate ac pietate nullus excellit. In hac Monarchia Boreali Deus omnium conditor rerum maiora arcana ſine dubio in natura elucidabit quàm

illis

illis temporibus vbi aut Paganorum aut Tyrannorum Principum sedes fuit. Sed has Monarchias Philosophi non secundum potentiores, sed secundum Cardines mundi numerant: Inprimis Orientalem; postea Meridionalem; jam verò Occidentalem habent; & vltimam Septentrionalem in hac parte Boreali expectant: de quibus in Harmonia dabitur. In hac Septentrionali attractiua polari Monarchia (vt Psalmista ait) Misericordia & veritas obuiabunt sibi; pax & justitia osculabuntur; Veritas de terra orietur, & Iustitia de cœlo prospiciet. Vnum ouile, & vnus pastor; *(Ioh.10.16.) Scientia multa sine inuidia: quod & ego cum desiderio expecto. Tu quoque, Candide Lector, Deum inuoca, time, ama, meáque scripta diligenter lege, & tibi certè diuinare bona. Quod si Deo fauente, natura operante, (cuius imitator sis) ad portum desideratum huius Monarchiæ appuleris; tunc videbis & iudicabis omnia me tibi bona & vera dixisse. Vale.*

DE SVL-

DE SVLPHVRE,

SECVNDO PRINCIPIORVM.

VLPHVR non est postremum inter Principia, quoniam illud est pars Metalli; imò pars principalis Lapidis Philosophorum: & multi Sapientes varia & verissima de Sulphure reliquerunt, Imò ipse GEBER Summæ Perfectionis libr. 1. cap. 28. dicit: *Per Deum Altissimum ipsum illuminat omne corpus; quoniam est lumen à lumine, & tinctura.* Nos autem antequam de illo simus tractaturi, visum est nobis Primò originem principiorum describere; præsertim cum Sulphur pro principali Principiorum antiquitùs habitum sit. Vnde autem Principia oriuntur pauci hucusque ostenderunt; & difficile est judicare de aliquo Principiorum, sicut & de quauis alia re, cuius origo & generatio ignoratur: quid enim de colore cæcus? Quod igitur antecessores nostr

omiſerunt, id nos in hoc Tractatu adimplere propoſuimus.

Sunt autem principia rerum, præſertim Metallorum, ſecundùm antiquos Philoſophos Duo, Sulphur & Mercurius: Secundum Neotericos verò tria, Sal, Sulphur, & Mercurius. Origo autem horum Principiorum ſunt quatuor Elementa; de quorum etiam origine nobis imprimis incipiendum eſt. Sciant ergo ſtudioſi huius S. Scientiæ quatuor Elementa eſſe, & quodlibet horum quatuor habere in ſuo centro aliud Elementum à quo elementatur: & hæc ſunt quatuor Statuæ Mundi, ex Chao in Creatione Mundi à Diuina Sapientia ſeparatæ, quæ hanc machinam Mundi per ſuum actum contrarium in æqualitate & proportione tenent, ac virtutum cœleſtium inclinatione omnes res infra & ſuper terram producunt; de quibus ſuo loco: hic ad propoſitum, primò de propinquiori Elemento Terræ.

DE ELEMENTO TERRÆ.

TERRA est Elementum satis dignum in sua qualitate & dignitate: In hoc Elemento alia tria, & præcipuè Ignis, requiescunt. Est Elementum præstantissimum ad celandum & manifestandum ea quæ sibi concredita sunt: grossum est & porosum, graue respectu suæ paruitatis, sed leue respectu suæ naturæ: est etiam Centrum Mundi, tum & aliorum Elementorum: Per ejus Centrum transit Axis Mundi vtriusque Poli. Est porosum, vt diximus, sicut spongia quæ nihil ex se profert; Sed quicquid alia tria in illud stillant & proijciunt, omnia recipit, seruanda seruat, manifestanda manifestat. Nihil, vt diximus, ex se profert, sed est receptaculum aliorum, & est in quo omne productum manet, ac per calorem motivum in illo putrefit, ac per eundem, separato puro ab impuro, multiplicatur: quod graue est in illo occultatur, & leue pellit calor in ejus superficiem. Est omnis seminis & commistionis nutrix & matrix:

nihil quidem aliud præstare potest quàm tueri semen & compositum ad maturitatem vsque. Est frigidum siccum, temperatur aqua; extra visibile, fixum; intus verò inuisibile & volatile. Virgo est ex Creatione distillationis Mundi relictum caput mortuum, quod aliquando voluntate diuina calcinandum erit, post extractionem sui humidi, vt ex illo noua Crystallina creari possit Terra. Diuisum est etiam hoc Elemẽtum in partem puram & impuram: Pura vtitur aqua ad res producendas, impura verò in suo globo manet. Est hoc Elementum occultatio & domicilium omnis thesauri. In Centro ejus est Ignis Gehennalis, continens hanc machinam Mundi in suo esse; & hoc per expressionem aquæ in aëra. Ignis ille per primum Mobile atque per influentias stellarum causatur & accenditur: huic obviat calor solaris aëre temperatus, ad maturandum & adtrahendum ea quæ jam concepta sunt in suo Centro. Propterea Terra participat cum igne, & est ejus intrinsecum, nec purificatur nisi Igne: & sic quodlibet Elementum suo intrinseco purificatur. Intrinsecum autem Terræ, seu Centrum, est summa puritas mixta Igne vbi nihil quie-

scere

ſcere poteſt: eſt enim quaſi locus vacuus, in quem alià Elementa ſuos actus proijciunt, vt in Libello XII. Tractatuum dictum eſt. Et hæc de Elemento Terræ, quam Spongiam eſſe diximus & aliorum receptaculum, quòd ad noſtrum propoſitum ſufficit.

DE ELEMENTO AQVÆ.

AQVA eſt Elementum grauiſſimum; plenum vnctuoſi phlegmatis; & eſt Elementum dignius in ſua qualitate, extrà volatile, intus verò fixum, frigidum & humidum eſt; temperatur aëre: eſt ſperma Mundi in quo ſemen omnium rerum conſeruatur: eſt cuſtos ſeminis cujuſlibet rei. Sciendum tamen eſt quòd aliud eſt ſemen & aliud ſperma: Spermatis receptaculum Terra eſt, ſeminis verò receptaculum Aqua. Quicquid in aquam ſtillat aër, cauſanto igne, hoc aqua porrigit terræ. Caret interdum Sperma ſufficienti ſemine, ex defectu caloris digerentis illud; Sperma enim ſemper eſt in copia expectans ſemen quod ex

imaginatione ignis per aëris motum portat in matricem: & interdum deficiente semine intrat sperma; sed exit iterum absque fructu: de quibus aliquando in tertio Principiorum, SALIS, Tractatu latius. Accidit sæpissimè in Natura quòd Sperma cum sufficienti semine matricem intrat; sed matrix indisposita, repleta peccantibus sulphuribus aut phlegmatibus, non concipit, nec fit hoc quod debuit. In hoc Elemento etiam nihil propriè est, nisi vt in Spermate esse solet: delectatur maximè motu proprio qui fit per aërem, & est miscibile rebus propter superficiale corpus volatile. Est, vt diximus, receptaculum vniuersalis seminis: facilè in illo terra purificatur & resoluitur; & aër in illo congelatur, ac conjungitur illi in profundo. Menstruum Mundi est, quod aërem penetrando, virtute caloris, trahit secum vaporem calidum, qui causat generationem naturalem earum rerum quibus terra imprægnata est sicut matrix; & quando matrix debitam portionem seminis accepit, fit quid fit jam progreditur, naturaque operatur sine intermissione vsque ad finem; residuum verò humidum, seu Sperma, cadit ad latus, & agente calore in terram

ram putrefit (illud ad latus rejectum) & ex illo postea generantur res aliæ, interdum variæ bestiolæ ac vermiculi. Posset quidem sagacis ingenii artifex in hoc Elemento, sicut ex spermate, varia videre Naturæ miracula; sed opus esset illud Sperma accipere in quo est jam imaginatum semen astrale certi ponderis. Quia Natura facit & producit ex prima putrefactione res puras, sed ex secunda putrefactione multò puriores, ac multò digniores, & nobiliores, vt habes exemplum in ligno vegetabili, vbi in prima compositione Natura facit lignum, quando autem illud post maturitatem corrumpitur, putrefit & generantur ex illo vermes & aliæ bestiolæ vitam & visum habentes: Manifestum autem est quod sensibile semper dignius est vegetabili; nam ad sensibilium organa multò subtilior ac purior materia requiritur: Sed ad propositum.

Hoc Elementum esse menstruum Mundi, & trifariam diuisum dicimus; Nempe purum, purius, ac purissimum. Ex ejus purissima substantia cœli creati sunt, purius etiam in aëra resolutum est, purum autem simplex & grossum in sua sphæra remansit, & ordinatione Diuina, Natura operante,

custodit omnem rem subtilem. Vnum globum cum Terra efficit: habet etiam suum centrum in corde maris: vnam axim polarem cum Terra habet, per quam omnes cursus & fontes aquarum exeunt, quæ postea in magna flumina excrescunt. Per eiusmodi egressiones aquarum Terra conseruatur à conbustione, & cum hac humectatione deportatur semen vniuersale per poros vniuersæ terræ, quod motus & calor faciunt. Manifestum autem est quòd omnes cursus aquarum in cor maris reuertuntur; sed quò postea perueniunt non omnibus constat: sunt enim aliqui qui credunt omnia flumina, aquas, & scaturigines quæ cursum suum in mare habent ex astris generari, qui cùm aliam rationem cur illis mare non excrescit nesciunt, dicunt in corde maris has aquas consumi. Sed hoc in Natura locum non habet, sicut de pluuijs ostendimus. Astra quidem causant sed non generant; cùm nihil generetur nisi in suo simili ejusdem speciei: astra verò sunt ex igne & aëre: quomodo igitur generabunt aquas? Et si hoc ita esset quòd quædam stellæ aquas generarent, tunc necessariò & aliæ terram generarent, tum & aliæ alia Elementa:

quo-

quoniam hæc machina Mundi quatuor Elementis ita detinetur vt vnum aliud minima etiam particula non excedat, ſed in æquilibrio virtutibus certent; aliâs ſi vnum aliud excederet, ruina ſequeretur. Attamen maneat qui vult in ſua opinione, nobis ita in lumine Naturæ datum eſt quòd iſtis quatuor Elementis, eorum æqualitate à ſummo Creatore proportionata, hæc machina Mundi conſeruatur, & vnum aliud in ſua operatione non excedit. Sed aquæ ſuper fundamentis terræ, tanquam in dolio aliquo ab aëris motu continentur, & verſus Polum Arcticum ab eo conſtringuntur, quia non datur vacuum in mundo: hac de cauſa eſt in centro terræ ignis gehennalis caliditatis, quem Archeus naturæ gubernat.

Nam in principio Creationis mũdi Deus Opt. Max. ex illo confuſo Chao imprimis quintam eſſentiam Elementorum exaltauit & facta eſt plus vltra: poſtea ignis puriſſimam ſubſtantiam ad locandam SS. Majeſtatem ſuam ſuper omnia eleuauit, ac in ſuis terminis poſuit & firmauit. In centro Chai (voluntate immenſæ ſapientiæ diuinæ) accenſus eſt ignis ille, qui poſtea illas aquas puriſſimas diſtillauit: Sed quia jam ignis

ille

ille purissimus firmamentum cum throno Dei altissimi obtinuit, aquæ sub illo igne condensatæ sunt: & vt fortius firmarentur ignis jam grossior priore distillauit, (causante semper illo igne centrali) qui in Sphæram ignis sub aquis remansit: & sic aquæ inter duos ignes in cœlos congelatæ & compressæ sunt. Sed ignis ille Centralis non cessauit, sed distillando vlterius aquas etiam alias minus puriores in aërem resoluit, qui etiam sub Sphæra ignis in Sphæram propriam remansit, & ab ignis Elemento tanquam à fortissimo fundamento circumdatur; & sicut aquæ cœlorum non possunt transgredi ignem illum supercœlestem, ita ignis elementum non potest transgredi aquas cœlorum, nec etiam aër potest transgredi & exaltari super ignis elementum. Aqua verò cum terra in vnum globum remansit, quoniam non habet locum in aëre, excepta illa parte quàm ignis in aërem resoluit propter fortificationē quotidianam hujus machinæ mundi. Si enim fuisset vacuum in aëre, tunc aquæ omnes distillassent & in aërem resolutæ fuissent: sed jam aëris Sphæra plena est, quæ semper ex aquis per continuum calorem centralem distillan-

distillando adimpletur, ita vt ceteræ aquæ ab aëris compressione circa terram voluantur, & cum terra mundi centrum teneant. Et hæc operatio fit de die in diem; & sic etiam hic mundus de die in diem fortificatur, & incorruptus mansurus est naturaliter, excepta Altissimi conditoris absoluta voluntate. Quia ille ignis centralis non cessabit motu vniuersali & influentia cœlestium virtutum accendi, ac aquas calefacere; nec aquæ cessabunt resolui in aërem; nec aër cessabit comprimere residuum aquarum cum terra, ac ita in centro continere vt non possint moueri ex suo centro: & sic naturaliter hic mundus à summa sapientia diuina factus est & continetur; & sic ad exemplum hujus omnia in mundo naturaliter fieri necesse est. Hanc creationem hujus machinæ mundi voluimus tibi elucidare propterea vt scias quod quatuor elementa habent sympathiam naturalem cum superioribus, quia ex vno chao eadem sunt: sed à superioribus gubernantur sicut à dignioribus; inde & in hunc locum sublunarem hæc obedientia deuenit. Sed scias ista omnia à Philosopho naturaliter inuenta esse, vt suo loco declarabitur.

Nunc

Nunc ad propositum de aquarum cursibus, fluxuq; & refluxu maris, quomodo per axem polarem ab vno polo ad alium feruntur. Duo sunt Poli, vnus Arcticus in parte superiori Septentrionali, alter verò Antarcticus sub terra in parte meridionali. Polus Arcticus habet vim magneticam attrahendi; Polus verò Antarcticus habet vim magneticam expellendi, quod nobis natura in magnete exemplum ostendit. Trahit igitur polus Arcticus aquas, per axem, quæ cum intrauerunt iterum per Poli Antarctici axem erumpunt: & quia aër non permittit inæqualitatem, coguntur iterum ad Polum Arcticum centrum suum, reuerti & ita continuè cursum suum obseruare. In quo cursu à Polo Arctico ad Polum Antarcticum per medium seu axem mundi, per poros terræ diffunduntur, & sic secundum maius & minus scaturigines oriuntur; & postea in flumina excrescunt congredientes, ac iterum illuc vnde egressæ sunt, reuertuntur; & hoc motu vniuersali incessabiliter fit. Has aquas aliqui, vt diximus, ignorantes motum vniuersalem & polorum operationes, in corde maris consumi & ab astris generari dicunt, quæ nihil materiale producunt

ducunt nec generant, nisi quod virtutes imprimunt & spirituales influentias, quæ tamen non dant pondus. Aquæ igitur non generantur, sed ex Centro maris per poros terræ in uniuersum mundum eas egredi scito. Ex istis fundamentis naturalibus Philosophi inuenerunt varia instrumenta, ac ductus aquarum, & fontanas, cum sciatur naturaliter aquas non altius ascendi posse nisi vt egrediuntur; & nisi ita esset in natura ars nequaquam potuisset, quia ars imitatur naturam; & quod in natura non est per artem non succedit; aqua enim vt diximus non altius ascendit nisi vt assumitur: Exemplum habes illud instrumentum quo vinum ex dolio euocatur. Conclusiuè igitur scias non ex astris scaturigines generari, & omnes exitus aquarum, sed ex Centro maris quo iterum recurrunt, ac sic motum continuum obseruant. Si enim hoc non esset, nihil omninò neque in terra neque super terram generaretur, imò ruina mundi sequeretur. Verum ne obijciatur quod in mari omnes aquæ salsæ sunt & aquæ scaturiginum dulces: rationem esse scito, quod aqua illa per poros terræ distillatur, & multa milliaria per angusta loca ac per arenas transiens,

transiens, amissa salsedine, dulcoratur: ad cujus exemplum Cisternæ inventæ sunt. Sunt etiam in aliquibus locis pori & meatus majores & largiores per quos salsa aqua erumpit, vnde postea salis fodinę & fontanæ habentur, vt Hallæ in Germania: In aliquibus etiam locis calido constringuntur & sal in arenis relinquitur, aqua verò in alios poros sudat, vt in Polonia Wieliciæ & Bochniæ. Sic etiam cum aquæ per loca calida sulphurea continuo ardentia transeunt incalescunt, vnde Thermæ oriuntur: sunt enim in visceribus terræ loca in quibus natura mineram sulphuream distillat separátque, vbi ab igne centrali illa accenditur: Per hæc loca ardentia aqua currens secundum propinquitatem & remotionem magis minúsve incalescit, & sic in superficiem terræ erumpit, ac sulphuris saporem retinet, sicut omne jusculum à sua decoctione carnium. Eodem modo fit cum aqua per loca mineralia, siue cuprea, siue aluminosa, transiens eorum saporem acquirit. Talis igitur est distillator conditor omnium rerum, in cujus manu hoc distillatorium est, ad cujus exemplum distillationes omnes à Philosophis inuentæ sunt, quod ipsemet altissi-

altissimus Deus ac misericors, absque dubio, hominibus inspirauit: qui poterit, quando erit sancta ejus voluntas, aut ignem centralem extinguere, aut vas frangere, & erit omnium finis. Sed cum ejus bonitas in melius tendat, exaltabit aliquando SS. Majestatem suam, & ignem illum omnium purissimum qui aquis cœlorum in firmamentum est, altius extollet, dabitq; gradum fortiorem igni Centrali, vt omnes aquæ in aëra eleuentur, & calcinabitur terra: & ita ignis, consumpto omni impuro, reddet subtiles, circulatas in aëre aquas purificatæ terræ; atque sic multo nobiliorem mundum (si alias licet philosophari) efficiet.

Sciant ergo omnes huius artis inquisitores quod terra & aqua vnum globum habent, & omnia simul faciunt, quia sunt Elementa tangibilia, in quibus alia duo occulta operantur. Ignis conseruat terram ne submergatur, vel dissoluatur: aër conseruat ignem ne extinguatur: aqua conseruat terram ne comburatur. Hæc ad propositum nostrum visum est nobis vtile describere, vt studiosi sciant in quibus fundamenta Elementorum consistant, & quomodo Philosophi eorum actus contrarios obseruauerunt,

runt, ignem cum terra aërem cum aqua copulantes: licet quando aliquid nobile voluerunt, ignem in aqua decoxerunt, animaduertentes quod sanguis vnus altero purior, sicut & lacryma purior est vrina. Sufficiat igitur tibi quod diximus. Elementum aquæ sperma ac menstruum mundi esse, tum & receptaculum seminis.

DE ELEMENTO AËRIS.

AER est elementum integrum, dignissimum in sua qualitate, extrà leue & inuisibile, intus verò graue, visibile & fixum. Est calidum & humidum, temperatur igne, est dignius terra & aqua. Volatile quidem est, sed fixatur, & quando fixum est penetrabile reddit omne corpus. Ex ejus purissima substantia creati sunt Spiritus vitales animalium, minus purum in aëris propriam Sphæram eleuatum est, residuum verò, pars ejus grossior, remansit in aqua, quæ cum aqua circulatur, sicut ignis cum terra; quia amici sunt. Dignissimum

ſimum eſt, vt diximus, & illud eſt verus locus ſeminis omnium rerum: In illo ita ſemen imaginatur ſicut in viro, quod poſtea motu circulatiuo proijcitur in ſperma ſuum. Habet hoc Elementum formam integritatis ad diſtribuendum ſemen in matrices per ſperma & menſtruum mundi: in illo etiam eſt Spiritus vitalis omnis creaturæ, per omnia viuens, penetrans, & conſtringens ſemen aliis Elementis ſicuti vir vxoribus: ille nutrit ea, ille impregnat, ille conſeruat ea, & docet hoc in dies experientia quod hoc Elemento non ſolum Mineralia, animalia, vel vegetabilia, verùm etiam alia Elementa vivunt. Videmus enim omnes aquas putrefieri, ac ſordeſcere ſi non habent recentem aërem: Ignis quoque extinguitur ſi illi adimitur aër: (Inde ſciunt Alchemiſtæ ignem per aërem diſtribuere in gradus, & ſecundum menſuram aëris regiſtra ſua ordinant:) Terræ quoque pori conſeruantur aëre: In ſumma tota ſtructura mundi aëre conſeruatur. Etiam in animalibus, Homo necatur cui adimitur aër, &c. in orbe nihil creſceret ſi non eſſet vis aëris penetrantis, & alterantis, attrahentíſque ſecum nutrimentum multiplicatiuum. In hoc Elemento eſt

imaginatum ſemen, virtute ignis, quod conſtringit menſtruum mundi, illa vi occulta, vt in arboribus & herbis, cum per poros terræ, actu ſpiritualis caloris, exit ſperma cum ſemine & virtus aëris in proportione conſtringit illud & congelat guttatim; & ſic de die in diem, de gutta in guttam creſcendo, arbores magnæ eriguntur, ſicut in libro XII. Tractatuum tractatum eſt. In hoc Elemento ſunt omnes res integræ per imaginationem ignis; & eſt plenum virtutis diuinæ: In illo namque incluſus eſt Spiritus Altiſſimi qui ante creationē ferebatur ſupra aquas, teſte ſacra Scriptura, *& volauit ſuper pennas ventorum.* Si igitur ita eſt ſicuti eſt, quod Spiritus Domini in illo ferebatur, quid dubitas quod de virtute ſua diuina in illo reliquit? Nam hic Monarcha ſolet ornare habitacula ſua; ornauit autem hoc Elementum Spiritu vitali omnis creaturæ. In illo namque eſt ſemen omnium rerum diſperſarum, cui à creatione ſtatim vis illa magnetica (vt ſuprà diximus) à ſummo opifice incluſa eſt, quam ſi non haberet non poſſet attrahere quicquam de nutrimento, ſed ſic ſemen in ſua parua quantitate relinqueretur, nec creſceret, nec multiplicaretur,

retur, ſed ſicut lapis magnetis trahit ad ſe ferrum durum (ad exemplum poli Arctici trahentis ad ſe aquas, vt in Elemento Aquæ ſcripſimus) ſic aër per magnetem vegetabilem, qui in ſemine eſt, trahit ad ſe nutrimentum menſtrui mundi, id eſt aquæ. Iſta omnia fiunt aëre, nam ille eſt dux aquarum, ejúſque vis incluſa eſt occulta in omni ſemine ad attrahendum humidum radicale, & hæc virtus eſt, vt ſuprà diximus, in omni ſemine ſemper pars 280. vt in tract. 3. XII. Tractatuum tibi oſtendimus: Si igitur aliquis vellet eſſe bonus plantator arborum, animaduertendum eſt illi vt cuſpidem attractiuam verſus partem Septentrionalem vertat, ſic nunquam fruſtrabitur labore: quoniam ſicut Polus Arcticus aquas, ita punctum verticale ſemen trahit ad ſe, & quælibet cuſpis attractiua correſpondet illis. Habes exemplum in omni ligno cujus cuſpis attractiua naturaliter ad punctum verticale tendit, & trahitur ab illo. Nam fiat lignum quodcunque æqualiter elaboratum: ſi vis ſcire quæ cuſpis eſt ſuperior, pone illud in aquam ac ſubmergatur, (extra tamen ſuam longitudinem) videbis ſemper cuſpidem illam prius ex aquis emergere quam

ejus oppositam partem, nescit enim natura errare in suo officio, de quibus latius in Harmonia vbi de vi magnetica (quamuis de magnete facilè is poterit cui natura metallorum cognita est) tractabitur, Hic nos dixisse sufficiat Elementum hoc esse dignissimum, in quo est semen & spiritus vitalis seu domicilium animæ omnis creaturæ.

DE. ELEMENTO IGNIS.

Ignis est elementum purissimum & omnium dignissimum, plenum adhærentis vnctuosæ corrosiuitatis, penetrans, digerens, corrodens, maximè adhærens, extra visibile, intus verò invisibile, fixissimum; est calidum & siccum, & temperatur terra. Ejus omnium purissima substantia & essentia cum Throno Diuinæ Majestatis in creatione primum eleuata est, quando aquæ cœlorum firmatæ sunt, vt in Elemento aquæ diximus: ex minus purissima eius substantia Angeli creati sunt: ex minus puriori cum purissimo aëre mixta luminaria & stellæ creatæ

creatæ ſunt: minus purum adhuc in Sphæram ad concludendum & ſubleuandum cœlos erectum eſt: impura verò & vnctuoſa in centro terræ, ad continuandum motus operationem, à ſummo Creatore ſapientiſſimo relicta & incluſa eſt, quam nos gehennam vocamus. Omnes hi ignes diuiſi quidem ſunt, ſed habent ad invicem ſympathiam naturalem.

Hoc elementum eſt omnium quietiſſimum ac ſimile currui, cum trahitur currit, cum non trahitur ſtat quietè. Ineſt etiam omnibus rebus imperceptibiliter. In illo ſunt rationes vitales & intellectus, quæ diſtribuuntur in prima infuſione vitæ humanæ, & hæ dicuntur anima rationalis, qua ſola homo à cæteris animalibus differt, & Deo aſſimilatur. Hæc anima eſt ex illo puriſſimo igne elementali, in ſpiritum vitalem diuinitus infuſa, propter quam homo poſt creationem omnium rerum in particularem mundum ſeu microcoſmum creatus eſt. In hoc ſubjecto omnium rerum Creator Deus ſedem & Majeſtatem ſuam poſuit, ſicut in puriſſimo & quietiſſimo ſubjecto, quod à ſola voluntate ac immenſa ſapientia diuina gubernatur. Propterea abhorret

Deus omnem impuritatem,nihil ſordidum, compoſitum, maculatum , appropinquare poteſt Deo ; ideò nullus mortalium Deum videre nec accedere naturaliter poteſt:nam ignis ille qui eſt in circumferentia diuinitatis, in quo deportatur ſedes & Majeſtas Altiſſimi, eſt ita intenſus vt nullus oculus illum penetrare poſſit : quoniam ignis non patitur accedere compoſitum : ignis enim omnis compoſiti mors eſt , & ſeparatio. Quietiſſimum ſubjectum illud eſſe diximus (quoniam eſt) alias ſequeretur (quod & cogitare abſurdum eſt) Deum quieſcere non poſſe ; eſt enim quietiſſimi ſilentij , plus quam mens humana imaginari poteſt. Habes exemplum in ſilice , in quo ignis eſt, & tamen non ſentitur , nec apparet donec motu excitatur & accenditur in illo vt appareat:ita ignis ille,in quo locata eſt SS.Majeſtas Creatoris noſtri , non mouetur niſi propria voluntate Altiſſimi excitetur , & ſic deportatur quo eſt S. Voluntas eius. Fit enim voluntate ſupremi conditoris motus vehementiſſimus & terribilis.Habes exemplum , quando aliquis Monarcha hujus mundi in ſua pompa ſedet , qualis circa illum quies ? quale ſilentium ? & etiamſi ex

ſuis

ſuis aulicis aliquis mouetur motus tantum vnius & alterius particularis eſt, qui non conſideratur. Sed quando Dominus ipſe mouetur fit rumor & motus vniuerſalis, tum omnis aſſiſtentia mouetur cum illo. Quid igitur quando ſupremus ille Monarcha, Rex Regum, ac Conditor omnium rerum (ad cuius exemplum principes mundi conſtituuntur in terris) mouet authoritatem? qualis motus? qualis tremor quando circa illum mouetur tota aſſiſtentia cœleſtis exercitus? Sed quæret aliquis quomodo iſta ſcimus, cum cœleſtia ab humano intellectu abſcondita ſint. Quibus reſpondemus, omnibus Philoſophis iſta manifeſta eſſe, imò ipſa incomprehenſibilis ſapientia illis inſpirauit omnia ad exemplum naturæ creata eſſe, & ex illis arcanis naturam retractum habere ac operari, nihilq; fieri in terris niſi ad exemplum cœleſtis monarchiæ, quod ex Angelorum varijs officijs habetur. Sic etiam nō naſcitur nec generatur quicquam, niſi naturaliter. Omnes humanæ inuentiones, imò & artificia, quæ aut ſunt aut erunt non niſi ex fundamētis naturæ proveniunt. Voluit Altiſſimus Creator omnia naturalia homini manifeſtare, propterea & ipſa Cæ-

lestia naturaliter facta nobis ostendit, ex quibus eo melius ejus absoluta ac incomprehensibilis potentia & sapientia cognosceretur; quæ omnia Philosophi in lumine naturæ sicut in speculo videre habent: propterea hanc scientiam, non auri vel argenti cupiditate sed cognitione, non solum omnium rerum Naturalium sed & ipsius Creatoris potentiæ, magni ęstimarunt, & de his quam parcissimè & non nisi figuratiuè loqui voluerunt, ne mysteria diuina, per quæ natura elucidatur, indignis patefiant. Quod tu, si teipsum scire noueris, & non es duræ ceruicis, facilè comprehendere possis; qui ad similitudinem majoris mundi, imò ad ipsius Dei imaginem creatus es. Habes in tuo corpore Anatomiam totius mundi; habes in firmamentum quintam essentiam quatuor Elementorum, ex Chao spermatum in matricem extractam, & in cutem plus vltrà constrictam; habes purissimum sanguinem loco ignis, in quo sedes animæ (vice Regis) spiritu vitali locata est; habes cor loco terræ, vbi ignis centralis continuò operatur, & hanc machinam Microcosmi in suo esse continet; Habes polum Arcticum os; habes aluum Antarcticum, & omnia

nia membra cœleſtibus correſpondent : de quibus in Harmonia noſtra aliquando latius relinquemus in Capitulo de Aſtronomia, vbi ſcripſimus quomodo Aſtronomia ars facilis, naturalis, quomodo aſpectus planetarum & ſtellarum cauſant, & quare ex aſpectibus de pluvijs & alijs euentibus prognoſticatur, quod hîc longum eſſet recenſere, & omnia iſta ſunt ſibi concatenata, & naturaliter fiunt: Deitatem tantum aliqua adimplere. Quod veteres omiſerunt diligenti ſtudioſo hujus arcani indicare voluimus, vt illi tanto clarius incomprehenſibilis potentia Altiſſimi Dei ad Cor perueniat, & ille illum eo ardentius amet & adoret. Sciat ergo inquiſitor huius S. Scientiæ quod anima in homine mundo minori, Microcoſmo, Dei Creatoris ſui locum tenens, ſeu vice-Rex eſt, quæ in ſpiritu vitali in ſanguine puriſſimo locata eſt. Illa gubernat mentem, mens verò corpus: quando anima aliquid concipit, mens omnia ſcit, & mentem omnia membra intelligunt, & parent menti, ac expectant cum deſiderio adimplere voluntatem ejus. Corpus enim nihil ſcit, quicquid in corpore fortitudinis ſiue motus eſt, mens facit iſta; corpus tantum

tum est menti sicut instrumenta alicujus artificis. Anima autem, qua homo à cæteris animalibus differt, illa operatur in corpore, sed majorem operationem habet extra corpus; quoniam absolutè extra corpus dominatur, & his differt ab animalibus quæ tantum mentem & non animam deitatis habent. Sic quoque Deus & conditor rerum, dominus & Deus noster, operatur in hunc mundum ea quæ ad mundi necessaria pertinent, & in his includitur mundo; vnde Deum vbique esse credendum. Excluditur autem illa sua immensa sapientia extra corpus mundi, qua operatur extra illum & alia multò altiora imaginatur quam corpus mũdi concipere potest, & ista sunt extra naturam, solius Dei secreta. Sicut est exemplum in anima, quæ extra corpus multa profundissima imaginatur, & hisce assimilatur Deo qui extra suum mundum operatur extra naturam; licet & ista sint adhuc sicut candela accensa erga meridianam lucem: quoniam anima imaginatur sed non exequitur nisi in mente, Deus verò omnia eodem momento quo imaginatur efficit; sicut anima imaginatur esse Romæ vel alibi quidquid fit, in ictu oculi, sed mente tantum,

tum; Deus verò talia eſſentialiter facit, qui omnipotens eſt. Non eſt ergo Deus incluſus mundo niſi vt anima corpori; ſeparatam habet ſuam abſolutam poteſtatem, ſic etiam anima cuiuſcunque corporis eſt, abſolutam habet & ſeparatam potentiam alia facere quam corpus concipere poteſt; maximam ergo habet poteſtatem in corpus ſi vult, aliàs fruſtra eſſet noſtra Philoſophia. Ex his igitur diſce cognoſcere Deum, & ſcies quibus differt Creator à creatis. Tu ipſe majora concipere poteris cùm jam à nobis portam apertam habes. Sed ne nobis hic tractatus excreſcat, ad propoſitum accedamus.

Diximus ſuprà, Ignis Elementum quietiſſimum eſſe, & quod motu excitatur, quam excitationem nouerunt viri ſapientes. Omnem generationem & eiuſdem corruptionem Philoſopho neceſſe eſt ſcire; cui non ſolum Creatio cœli manifeſta ẽſt, ſed etiam omnium rerum compoſitio & commixtio: ſed licet omnia ſciunt, non tamen omnia poſſunt. Scimus quidem compoſitionem hominis in omnibus qualitatibus, animam tamen infundere non poſſumus; quoniam hoc myſterium eſt ſolius Dei; & ejuſmodi infinitis myſterijs ſuperat omnia. Cum iſta

ſunt

ſunt extra naturam non ſunt adhuc in diſpoſitiône naturæ: natura non prius operatur niſi quando illi materia porrigitur: Prima materia à Creatore, ſecunda à Philoſopho. In operatione verò Philoſophorum natura habet excitare ignem qui à Creatore occultè in centrum cuiuſlibet rei incluſus eſt: talis ignis excitatio fit per velle naturæ, aliquando per velle ſagacis artificis naturam diſponentis. Naturaliter enim omnes impuritates & pollutiones rerum purgantur igne: Omne compoſitum ſoluitur igne: ſicut aqua lauat & purgat omnes res imperfectas quæ non ſunt fixæ; ſic ignis purgat omnes res fixas, & per ignem perficiuntur: Sicut aqua omne ſolutum conjungit; ita ignis omne conjunctum ſeparat, & quod ſuæ naturæ & proprietatis eſt optimè purgat & augmentat, non quidem in quantitate ſed in virtute. Agit hoc Elementum miris modis occultè in alia Elementa ac in omnes res: ſicut enim anima eſt ex illo puriſſimo, ita vegetabilis eſt ex Elementali quod à natura gubernatur. Agit hoc Elementum in Centrum cuiuſlibet rei hoc modo: natura dat motum, motus excitat aërem, aër ignem, ignis verò ſeparat, purgat, digerit,

digerit, colorat, & maturescere facit omne semen, maturumque expellit per sperma in loca & matrices, loca pura vel impura, calida, magis aut minus, sicca vel humida; & secundum dispositionem matricis, seu loci, variæ res producuntur in terra, sicut etiam in libello XII. Tractatuum de matricibus mentio facta est quot loca tot matrices esse. Ita conditor omnium rerum, Altissimus Deus, omnes res constituit & ordinauit quod vna contrariatur alteri, & tamen vt mors vnius sit vita alterius: quod vnum producit alterum consumit, & aliud ex hoc & quiddam nobilius naturaliter producitur: ac hisce conseruatur æqualitas Elementorum, & sic compositi. Omnium rerum præsertim viuentium separatio mors naturalis est: propterea naturaliter hominem mori oportet; quia cum homo ex quatuor Elementis sit compositus subest separationi, cum omne compositum separetur naturaliter. Sed hæc separatio humanæ Compositionis in die Iudicij tantum fieri debuit: nam in paradiso homo immortalis erat. Quod omnes Theologi, & ipsa Sacra Scriptura testantur; rationem tamen sufficientem immortalitatis nullus Phi-

Philosophus hucusque ostendit; quam hujus scientiæ S. inquisitori scire conuenit, vt videre possit quomodo ista omnia naturaliter fiunt, & facillimè intelligi possunt. Verum & verissimum est omne compositum huius mundi corruptioni subesse ac separari posse; quæ separatio in regno animali mors appellatur: homo autem cum etiam ex quatuor Elementis compositus & creatus sit, quomodo immortalis esse poterat? hoc naturaliter fieri credere difficile est, imò supra naturale aliquid hucusque habetur; Deus tamen Philosophis viris bonis ante complura secula hoc naturaliter esse inspirauit, quod tu à nobis sic accipe. Paradisus erat & est locus talis à summo Conditore rerum ex veris Elementis, non Elementatis sed purissimis, temperatis, in summa perfectione anatisatis, creatus; & omnia quæcunq; in Paradiso sunt ex ijsdem Elementis creata & incorrupta; ibi etiam homo creatus est, ex ijsdem incorruptis Elementis justa æqualitate anatisatis constitutus, vt nullo modo corrumpi potuerit, ideò immortalitati consecratus fuit: quoniam paradisum hunc pro hominibus duntaxat Deus sine dubio creauit, de quo nos

& vbi

& vbi ſit in Harmonia copiosè. Sed cum poſtea peccato inobedientiæ mandatum Altiſſimi Conditoris tranſgrederetur, in hunc mundum corruptibilem Elementatum, quem tantùm pro beſtijs creauerat Deus, homo ad beſtias expulſus eſt: cui, cum ſine nutrimento viuere non poſſet, ex Elementis Elementatis corruptis nutrimentum ſumere neceſſe fuit. Quo nutrimento inficiebantur illa Elementa pura creationis ſuæ, & ita lentè in corruptionem declinauit, donec vna qualitas alteram ſuperauit, & ruina totius compoſiti, infirmitas, ac vltimò ſeparatio & mors advenit. Poſtea adhuc magis corruptioni & morti proximiores fuerunt illi qui jam in elementis corruptis ex ſemine corrupto & non in paradiſo procreati ſunt, quoniam ſemen ex corruptis nutrimentis productum durabile eſſe non poteſt; & quo diutius ab expulſione paradiſi eo corruptioni propinquius homines accedunt: inde & vita breuior, & deueniet hucuſque quòd & procreatio propter abbreuiationem vitæ ceſſabit. Sunt tamen aliqua loca vbi aërem benigniorem & ſydera propitiora habent; ibi non ita cito naturæ corrumpuntur, quia & homines

natu-

naturalius viuunt. Nostrates verò temerè gula.& inordinata vita, ad corruptionem festinant: Docet hoc experientia, quod ex infirmorum parentum semine nati non durant. Sed si homo in paradiso mansisset, in loco illius naturæ conuenienti, vbi Elementa incorrupta omnia virgo sunt, in æternum immortalis esset: certum enim est, quando elementa pura in æqualitate virtutibus conjuncta sunt, subjectum hoc incorruptum esse, & talis debet esse lapis Philosophorum: tali creationi humanæ à veteribus Philosophis assimilatus est, sed moderni Philosophi omnia ad literam intelligentes, ad hujus seculi generationem corruptam intendunt.

Hæc immortalitas principalis fuit causa quod Philosophi hunc lapidem quærere ingeniati sunt; sciuerunt enim hominem ex talibus Elementis integris creatum esse. Meditati sunt igitur de Creatione ista, quam cùm naturalem esse cognouerunt, cœperunt scrutari an talia elementa incorrupta possent haberi, aut si illa in aliquo subjecto conjungi & infundi possent; quibus ipse Altissimus Conditor rerum inspirauit compositionem talium elementorum in auro esse:

esse: quoniam in animalibus fieri est impossibile, cum ex elementis corruptis vitam sustentare debeant; in vegetabilibus etiam non est, quia inæqualitas Elementorum in illis inuenta est. Et cum omnia creata ad multiplicationem inclinata sint, proposuerunt Philosophi in hoc regno minerali hanc naturæ possibilitatem experiri; qua inuenta, alia innumerabilia arcana naturæ inesse viderunt, de quibus vt de secretis divinis parcissimè reliquerunt. Sic igitur habes quomodo elementa corrupta in subjecto cadunt, & separantur; quando vnum aliud superat: & quia tunc fit per primam separationem putrefactio, & per putrefactionem puri ab impuro separatio, si tunc fit conjunctio noua virtute ignis acquirit formam multò nobiliorem prima. Nam in suo primo statu corruptio fuit ex grosso admixto quod nòn nisi per putrefactionem purgatur, & melioratur; & hoc fieri non potest nisi conjunctis viribus quatuor elementorum quæ sunt in omni composito: cum enim compositum cadere debet per elementum aquæ cadit; & dum ita confusè jacent ignis qui est potentialiter in quolibet aliorum vtpote in terra, in aëre, conveniunt

ſimul, & conjuncta manu, vincunt poſteà aquam, quam digerunt & coquunt, & vltimo congelant; ac tali modo natura naturæ auxiliatur. Si enim ignis centralis occultus, qui vita captus erat, vincit agit in id quod ſibi propinquius ac purius eſt, ſicut & ipſum puriſſimum eſt, & conjungitur cum illo: ita vincit contrarium, ſeparátque purum ab impuro, & generatur noua forma, & ſi adhuc adjuvatur priore multo præſtantior: interdum ſagacis artificis ingenio fiunt res immortales, maximè in regno minerali. Sic omnia ſolo igne, & ignis regimine fiunt, & perducuntur in eſſe, ſi me intellexiſti.

Hîc igitur habes Elementorum originem, & naturas eorum ac operationes quàm breuiſſimè deſcriptas, quod ad noſtrum propoſitum hoc loco ſufficit. Nam alias ſi quodlibet Elementum deſcriberetur vt eſt, magnum volumen oriretur, noſtro propoſito non neceſſarium. Iſta omnia, vt diximus, ad Harmoniam remittimus, vbi, Deo fauente, ſi nobis vita ſuperſtes erit, de naturalibus copioſius relinquemus.

DE

DE TRIBVS PRINCIPIIS OMNIVM RERVM.

DESCRIPTIS hisce quatuor Elementis ad tria principia rerum descendamus: quomodo autem illa producuntur ex quatuor Elementis sic accipe. Postquam natura ab Altissimo Creatore omnium rerum priuilegium feudi super hanc Monarchiam mundi acceperit, cœpit loca & prouincias vnicuique secundum dignitatem distribuere; & in primis quatuor Elementa principes mundi esse constituit; & vt adimpleretur voluntas Altissimi (in cujus velle natura posita est) vt vnum in aliud incessabiliter ageret ordinauit. Cœpit itaque agere ignis in aërem & produxit sulphur: Aër quoque cœpit agere in aquam & produxit mercurium. Aqua etiam cœpit agere in terram & produxit sal. Terra autem, cum non habuerit in quod ageret, non produxit quicquam, sed productum remansit in illa: propterea tria tantum principia euenerunt,

& terra facta est nutrix & matrix aliorum. Tria vt diximus Principia producta sunt; quod veteres Philosophi non ita strictè considerarunt, qui duos tantum actus Elementorum descripserunt (vel si etiam volentes obticuerunt quis illos judicabit, cum illi scripta sua filijs suis tantum dedicarint?) & sulphur cum Mercurio, quod & nobis sufficiat, materiam metallorum, imò & lapidis Philosophorum esse nominarunt.

Quicunq; igitur vult esse verus indagator huius sacræ Scientiæ necesse est vt sciat accidentia, & ipsum accidens noscat, vt discat ad quod subjectum seu Elementũ accedere proponit, vt per media sese ad id accommodet, si alias quaternarium numerum adimplere desiderat. Sicut enim hæc tria Principia ex quatuor producta sunt, sic oportet per diminutionem vt etiam hæc producant duo, masculum & fœminam; duo verò producant vnum incorruptibile, in quo erunt illa quatuor æqualiter syncera, ad summum depurata, digesta; & sic respondebit quadrãgulus quadrangulo. Et hęc est illa quinta essentia omni artifici multum necessaria, à multis contrarijs separata. Et sic habes in his tribus principiis in quacunque

que compositione naturali corpus, spiritum & animam occultam: quæ tria si separata & bene purgata, vt diximus, conjunxeris, sine dubio imitando naturam purissimum fructum dabunt. Quoniam etiamsi anima ex nobilissimo loco assumpta est, illuc tamen quò tendit non potest pervenire nisi per spiritum, qui est locus & domicilium animæ; quam si vis reducere in locum debitum, opus est vt sit lauata ab omni peccato, locus quoque sit purificatus, vt in illo anima possit glorificari, & non amplius separari. Iam ergo habes trium Principiorum originem ex quibus tuum est imitando naturam Mercurium Philosophorum & eorum primam materiam producere, & ista principia rerum, maximè metallorum, ad tuum propositum deducere: cum sine istis principijs impossibile sit tibi aliquid perficere per artem, cum & natura ipsa sine ipsis nihil faciat, nec producat. Hæc tria sunt in omnibus rebus, & sine illis in orbe nihil est, nec naturaliter erit. Sed quoniam suprà scripsimus quod veteres Philosophi duo tantum principia nominarunt, ne inquisitor aberret, sciendum est quod licet illi sulphur & Mercurium descripserunt, si-

ne sale tamen nequaquam ad hoc opus accedere potuerunt, cum illud sit clauis & principium huius sacræ scientiæ: illud est quod aperit portas justitiæ, illud est quod claues habet ad carceres infernales, vbi sulphur ligatum jacet, sicut aliquando latius dabuntur ista in tractatu tertio principiorum, de Sale. Nunc ad propositum, quod hęc tria Principia omnino sunt necessaria, quia illa sunt materia propinqua. Duplex enim est materia metallorum: Proxima, Remota. Proxima est Sulphur & Mercurius, Remota sunt quatuor Elementa ex quibus solius Dei est res creare: relinque ergo Elementa quoniam ex illis nihil facies, nec poteris nisi hæc tria Principia producere, cum & natura ex illis nihil aliud producat. Si igitur ex Elementis nihil aliud quam ista tria principia producere potes, ad quid tibi iste vanus labor id quærere, vel facere velle quod jam à natura generatum est? Nonne melius est ire tria milliaria quam quatuor? Sufficiat ergo tibi tria principia habere, ex quibus natura in terra & super terram omnia producit; quæ tria in omni re integrè invenies. Ex horum debita separatione & coniun-

conjunctione natura producit tam metalla quàm lapides in regno minerali; in regno verò vegetabili arbores, herbas & omnia; in regno etiam animali corpus, spiritum, & animam; quod maximè operi Philosophorum adæquatur. Corpus est terra, Spiritus est aqua, Anima est ignis seu sulphur auri: Quantitatem corporis auget Spiritus, virtutem verò auget ignis. Sed quia magis est de Spiritu in pondere quàm de igne, exaltatur Spiritus & opprimit ignem, trahitq; ad se: & sic quilibet eorum crescunt in virtute, & terra quæ est intermedium illorum crescit in pondere. Omnis igitur indagator artis concludat in suo animo quod quærit ex his tribus, & huic in auxilium succurrat vt possit vincere suum contrarium; posteà addat ad pondus naturæ suum pondus, vt adimpleatur defectus naturæ per artem, & ita vincet suum contrarium. Diximus in Elemento terræ terram nihil aliud esse quàm receptaculum aliorum, id est subjectum in quo ista duo ignis & aqua certant, mediante aëre; si prædominatur aqua producit res temporales & corruptibiles; si autem ignis vincit producit res perpetuas & incorruptibiles: considera igitur quod tibi sit necessa-

rium. Scias prætereà quod ignis & aqua sunt in omni re; sed neque ignis neque aqua faciunt aliquid, quoniam illa inter se tantum certant & pugnant de velocitate & de virtute, & hoc non per se sed per excitationem caloris extrinseci qui motu cœlestium virtutum in centro terræ accenditur; sine quo ista duo nihil facerent vnquam, starent vterque illorum quodlibet in suo termino & pondere: sed natura postquam conjunxit ista duo in proportione, tunc calore extrinseco excitat illa, & sic incipiunt inter se pugnare, & quodlibet illorum vocat suum simile in adjutorium, sicque ascendunt & crescunt, quousque terra cum illis amplius ascendere non potest; interim illa duo in ejusmodi retentione terræ subtiliantur; (nam in illo subjecto terræ ignis & aqua ascendunt incessabiliter, & per poros reseruatos quos aër præparat agunt) & ex illa eorum subtiliatione flores & fructus sequũtur, in quibus amici fiunt, vt in arboribus videre est; quo enim melius subtiliantur & purificantur ascendendo eo præstantiores producunt fructus, præsertim si æqualiter virtutibus conjunctis finiunt.

Purgatis ergo rebus, fac vt ignis & aqua

amici

amici fiant, quod in terra sua quæ cum illis ascenderat facilè facient; & tunc id brevius perficies, quam natura, si benè secundum pondus naturæ conjunxeris, non sicut prius fuit sed sicut natura requirit & tibi opus est. Quoniam natura in omni compositione magis apponit de aliis quàm de igne: Minima pars ignis semper est, sed natura secundum placitum addit ignem extrinsecum, ad excitandum illum internum secundum majus vel minus per multum aut parum temporis, & secundum hoc si ignis superat aut superatur perfectæ aut imperfectæ res fiunt, sic in mineralibus vt in vegetabilibus. Non intrat quidem ignis extrinsecus in profundum compositionis essentialiter, sed tantum virtute; quoniam ignis intrinsecus materialis sufficit sibi si tantum nutrimentum habet, & ignis extrinsecus est illi nutrimentum, & quasi ligna respectu ignis Elementalis, & secundum tale nutrimentum crescit & multiplicatur. Cauendum tamen est ne ille nimius ignis extrinsecus adueniat, quoniam si quis multum & extra posse comedit suffocatur: paruum ignem magna flamma deuorat: ignis extrinsecus debet esse multiplicatiuus, nutriens

triens, non deuorans, ita enim res perficiuntur. Decoctio ergo in omnibus rebus est perfectio: ita natura addit virtutem ad pondus & perficit. Verùm quia difficilè est ad compositum addere, cum hoc longissimum laborem requirat, consulimus vt de superfluo amoueas tantum quantum opus est, vel natura requirit: Remotis superfluitatibus misce, ostendet postea natura quod quæsiuisti. Tu quoque cognosces si natura benè aut malè conjunxit elementa cùm in conjunctione elementa omnia consistant. Sed multi laborantes stramen pro tritico seminant; aliqui vtrumque: multi verò id proijciunt quod Philosophi amant: aliqui incipiunt & desinunt, quod ex illorum inconstantia evenit; artem difficilem, laborem facilem quærunt, optima reijcientes pessima seminant: sed sicut hæc scientia in præfatione occultatur, sic & materia in principio proijcitur. Nos autem dicimus artem hanc nihil aliud esse quam virtutes Elementorum æqualiter commixtas: est calidi, sicci, frigidi, humidi, æqualitas naturalis; conjunctio masculi & fœminæ, quem eadem fœmina genuit, id est, conjunctio ignis & humidi radicalis metallo-

rum. Considerando quòd Mercurius Philosophorum habet in se sulphur suum proprium bonum secundum minus & maius, depuratum & decoctum à natura, ex Mercurio omnia perficere poteris: sed si scies addere ad pondus naturæ tuum pondus, duplicare Mercurium, & triplicare sulphur, citius terminabitur in bonum, posteà in melius, vsque in optimum: quamuis vnum tantum apparens est sulphur, & duo Mercurij, sed vnius radicis; non crudi nec nimis cocti, purgati tamen & soluti, si me intellexisti.

Materiam quidem Mercurij Philosophorum & materiam sulphuris eorundem describere non est opus: nemo mortalium potuit, nec in posterum poterit apertius & clarius illam describere quam ab antiquis Philosophis descripta & nominata est, nisi alias anathema artis esse velit. Est enim ita communiter nominata vt etiam non æstimetur; ideò inquisitores ad alias subtilitates potius se conuertunt, quam in naturæ simplicitate manerent. Non dicimus tamen Mercurium Philosophorum commune quid esse & apertè nominari, sed de materia ex qua Philosophi sulphur suum & Mercurium

creant:

creant: quoniam Mercurius Philosophorũ non habetur per se super terram, sed ex sulphure & Mercurio conjunctis educitur arte; non prodit in lucem, nudus enim est, sed à natura miris modis involutus est. Conclusiuè dicimus repetendo sulphur & Mercurium esse mineram nostri argenti vivi, (conjuncta tamen) quod argentum vivum habet posse metalla solvere, occidere, & vivificare, quam potestatem accepit à sulphure acetoso suæ propriæ naturæ. Sed vt adhuc melius concipere possis, audi quæ differentia est inter nostrum argentum vivum & Mercurium vulgi. Mercurius vulgi non solvit aurum nec argentum vt ab illis non separetur: argentum verò vivum nostrum soluit aurum & argentum & non separatur ab illis in æternum, sicut aqua mixta aquæ. Mercurius vulgi habet sulphur combustibile malum quo denigrantur: nostrum argentum vivum habet in se sulphur incombustibile, fixum, bonum, albissimum & rubeum. Mercurius vulgi est frigidus, humidus: Mercurius noster est calidus, humidus. Mercurius vulgi corpora denigrat & inficit: Argentum vivum nostrum corpora dealbat vsque ad crystallinam serenitatem.

Mercu-

Mercurius vulgi vertitur per præcipitationem in pulverem citrinum, ſulphur malum: Argentum vivum noſtrum mediante calore vertitur in ſulphur candidiſſimum, bonum, fixum & fluxibile. Mercurius vulgi quo magis decoquitur eo magis fluxibilis: argentum vivum noſtrum quo magis decoquitur eo magis inſpiſſatur. Ex his igitur circumſtantiis conſiderare poteris quomodo differunt inter ſe Mercurius vulgi ab argento vivo Philoſophorum. Si adhuc non intelligis noli expectare, nullus mortalium dabit clariora ſicut hic diximus: ſed de virtutibus. Talis virtutis eſt argentum vivum noſtrum quod & per ſe ſufficit & tibi & ſibi, abſque omni additione rei extraneæ, ſola decoctione naturali ſolvitur: & congelatur ſed Philoſophi propter abbreuiationem addunt illi ſulphur ſuum benè digeſtum & maturum, & ſic operantur.

Potuiſſemus quidem citare ſcripta Philoſophorum ſermonem noſtrum confirmãtia; ſed quoniam clariora eorum ſcriptis ſcripſimus non indigent comprobatione; is intelliget qui in aliorum ſcriptis verſatus eſt. Si igitur noſtrum conſilium vis ſequi, conſulimus vt antequam ad hanc artem accedas

cedas inprimis discas compescere linguam & naturam mineratum & metallorum inquiras, tum & vegetabilium; quoniam in omni subjecto Mercurium nostrum invenies, & ab omnibus rebus Mercurius Philosophorum extrahi potest, licet in vno subjecto propinquius quàm in alio. Scito etiam pro certo quod hæc scientia non in fortuna neque casuali inventione, sed in reali scientia locata est, & non est nisi hæc vnica materia in mundo per quam & ex qua præparatur lapis Philosophorum. Est quidem in omnibus rebus, sed in extractione ejus vita desisteret: sine cognitione tamen rerum naturalium, præsertim in regno minerali, similis eris cæco qui vsu ambulat. Talis quidem artem nō nisi casualiter quærit: & etiamsi, sicut multoties accidit, casu ab aliquo materia tractatur argenti vivi nostri, tunc vbi incipere debet opus suum finit; & sic sicut casu invenitur casu amittitur, quia nescit super quid suam intentionem fundare debet. Ideò hæc scientia est donum Dei Altissimi: & nisi Deus per ingenium bonum, vel per amicum, alicui revelauerit, difficilè cognoscitur: nam non omnes Gebri, non omnes Lullij esse possumus

mus

mus.Et licet Lullius vir subtilis ingenij fuit, tamen si ab Arnoldo artem non accepisset certè similis fuisset alijs qui illam cum difficultate inquirunt; siquidem & Arnoldus ab amico accepisse confitetur. Facilè enim scribere cui ipsa natura dictat: Est Prouerbium; *facilè est addere inuentis.* Omnis ars & scientia magistro facilis, sed incipienti discipulo non sic: & ad hanc scientiam inquirendam tempus requiritur longum, copia vasorum, & expensa magna, & quotidianus labor, cum immensa meditatione, quamvis scienti omnia leuius. Conclusiué dicimus hanc artem solius Altissimi Dei donum esse, qua cognita orandus est vt etiam ad artem hanc benedictionem suam dare dignetur; quoniam sine benedictione diuina omninò inutilis est. Quod nos ipsi experti sumus, cum propter scientiam aliquot grauissima pericula passi, plus infortunij ac incommodi quam vtilitatis inde habuerimus: sed credimus in mundum tempus aduenisse cùm serò sapiunt Phryges: Iudicia Domini abyssus multa. Attamen divinam prouidentiam in eiusmodi nostris infortunijs admiratus sum: Semper enim Altissimi conditoris nostri protectionem

ctionem præsto habuimus, vt nullus inimicus potuerit nos opprimere; custos fuit semper Angelus Domini Arcæ hujus, in quam Altissimus conditor rerum tantum thesaurum inclusit, quem & vsque tuetur. Audiuimus namque inimicos nostros in laqueum quem nobis parauerunt incidisse: Qui in nostram vitam irruerunt vita priuati sunt: qui verò bona nostra invaserunt bona sua, nonnulli & regna, amiserunt: Prætereaillorum qui nostro honori detraxerunt multos infames periisse scimus: tantam custodiam ab omnium rerum Creatore semper habuimus, qui nos statim ex vtero matris nostræ sub vmbram alarum suarum suscepit, spiritumque intelligentiæ rerum naturalium infudit, cui sit laus & gloria per infinita sæcula sæculorum. Tanta beneficia ab Altissimo Deo Creatore nostro accepimus, vt non solum calamo verùm & mente comprehendere sit impossibile: Vix vnquam mortalium alicui majora, imò saltem talia, contulit Deus. Vtinam tantum animi, tantum Spiritus, & eloquentiæ, intelligentiæque haberemus vt debitas gratias illi agere possemus; scimus enim talia non meruisse: hoc vnicum credimus esse,
quod

quod in illo solo semper sperauimus, speramus, & sperabimus. Scimus enim non esse inter mortales qui nos adjuvare possit, nisi hic solus Deus & Creator noster; quia vanum est confidere in Principibus, quoniam homines sunt, (vt ait Psal.) Omnes hi à Deo Spiritum vitæ habent, quo ablato, puluerem omnia esse; sed sperare in Domino Deo, à quo sicut à fonte bonitatis omnia bona abundantissimè fluunt, tutum & securum est. Tu igitur quicunque cupis ad hanc S. Scientiam accedere, pone in primis spem integram in Deo Creatore tuo, illúmque precibus fatiga, & crede firmiter te ab illo non derelinquẽdum: quoniam si Deus cor tuum candidum, & spem integram in se positam cognouerit, facilè dabit medium, per hanc siue per aliam viam adjuuabit te vt voto potiaris. Initium sapientiæ timor Domini. Ora, sed nihilominus & labora: Deus quidem dat intellectum, sed tu illo scias vti: nam sicut sunt dona Dei, intellectus bonus & occasio bona, ita est pœna peccati quando omittitur occasio bona. Sed vt ad propositum redeamus, dicimus argentum vivum materiam primam istius operis esse, & verè nihil aliud; quidquid additur illi oritur ex

illo. Diximus aliquoties quod ex tribus Principiis fiunt & generantur omnes res mundi; ſed nos aliqua ab accidentibus purgamus,purgata iterum conjungimus; additis addendis, deficientia adimplemus, & imitando naturam ad finem ſummæ perfectionis decoquimus, quod natura propter accidens perficere non potuit, & jam finivit vbi ars incipere debet. Propterea ſi cupis naturam imitari, in his illam imitare in quibus illa operatur. Nec te moueat quod ſcripta noſtra contraria ſibi videantur in aliquibus locis; ita enim opus eſt ne ars proderetur: Tu autem elige ea quæ cum natura conveniunt; accipe roſas, relinque ſpinas. Si intendis metallum facere metallum ſit tuum fundamentum, quia non generatur ex cane niſi canis,ex metallo niſi metallum: nam ſcito pro certo, ſi non accipies ex metallo humidum radicale optimè ſeparatum nihil facies vnquam; Sine grano tritici fruſtra colis terram: vnica res, vnica ars, vnica operatio. Si igitur metallum vis producere metallo fermentabis; ſi verò arborem arboris ſemen ſit tibi fermentum. Vnica vt diximus eſt operatio,extra quam non eſt alia quæ verà ſit. Errant itaque omnes
qui

qui dicunt aliquod particulare extra hanc vnicam viam & naturalem materiam verum esse; etenim non habetur ramus nisi ex trunco arboris: Impossibile est & fatuum ramum priùs quàm arborem producere velle; facilius est ipsum lapidem conficere quàm particulare aliquod etiam simplicissimum quod sit vtile, & in examinatione cum naturali persisteret. Sunt tamen multi qui gloriantur se posse facere lunam fixam, sed melius facerent vt plumbum vel stannum fixarent, cum meo judicio idem labor sit; quia ista non resistunt examini ignis donec in sua natura sunt; luna autem in sua natura satis fixa est, nec opus habet fixatione Sophistica. At cùm quot capita tot sensus, nos relinquimus cuilibet suam opinionem: qui non vult sequi nostrum consilium. & naturam imitari, maneat in suo errore. Bene quidem particularia fieri possunt habita arbore, cuius surculi varijs arboribus inseri possunt: sicut habita vna aqua variæ fortis carnes decoqui possunt in ea, & secundùm carnium diuersitatem jusculum saporem habebit, sed hoc ex eodem fundamento. Concludimus itaque non esse nisi vnicam naturam, tam in metallis quàm

in alijs rebus, ſed diverſam eius operationem, vnam etiam vniuerſalem materiam ſecundùm Hermetem. *Sic ab hac vna re omnes res natæ ſiunt.* Multi tamen ſunt artifices, quorum quilibet ſequitur ſuum cerebrum: quærunt nouam naturam, nouam materiam, propterea etiã inueniunt nouum recénſque nihil, quia non ad poſſibilitatem naturæ, ſed ad ſyllabam ſcripta Philoſophorum interpretantur. Sed hi omnes ſunt ex illis comitijs de quibus in Dialogo Mercurii cum Alchemiſta ſcriptum eſt, qui ſine concluſione domum redeunt, non ſolum abſque medio, verùm & ſine principio finem quærũt, & hoc inde fit, quod non ex fundamentis vel lectione librorum Philoſophorum, ſed ex auditu & receptis circumforaneis artem aſſequi conantur: (licet jam libri Philoſophorum ab inuidis fortaſſe deſolati ſunt, in multis locis addunt vel ſupprimunt) poſtea cum illis non ſuccedit ad Sophiſticationes convertuntur, & tentant mira opera vana, dealbando, rubificando, lunam fixando, animam auri extrahendo, quod in Præfatione libelli XII. Tractatuum fieri poſſe ſatis negatum eſt. Non quidem negamus, imò omninò eſſe neceſſarium

rium dicimus, animam metallicam extrahi debere, ſed non ad Sophiſticam operationem; ſed ad opus Philoſophorum: quæ extracta & purgata iterum corpori ſuo reddi debet, vt fiat reſurrectio vera corporis glorificati. Nunquam hoc noſtrum propoſitum fuit, ſine grano tritici triticum multiplicare poſſe: ſed vt illa anima extracta aliquod aliud metallum Sophiſtico modo tingere poſſit falſiſſimum eſſe ſcias, omnéſque qui de hoc gloriantur falſarios eſſe: ſed iſta in tertio principio de Sale copioſius, cum hîc non ſit locus extendere calamum.

DE SVLPHVRE.

INTER tria Principia Sulphur meritò Philoſophi primo loco poſuerunt, ſicut digniſſimum Principium, in cujus præparatione tota ſcientia latet. Triplex enim ſulphur eſt, & inter alia eligendum: Sulphur tingens ſeu colorans: Sulphur congelans Mercurium: Tertium eſt eſſentiale maturans. De quo quidem ſeriò tractare debuimus, ſed quia per Dialogum vnum prin-

cipiorum edidimus, ita & alia finire cogimur, ne alicui illorum injuriam inferre videamur. Sulphur maturius est cæteris Principijs, & Mercurius non coagulatur nisi sulphure: ergo totalis nostra operatio in hac arte non est nisi vt sciamus ex metallis sulphur elicere quo in visceribus terræ argentum vivum nostrum in aurum & argentum congelatur: quod quidem sulphur in hoc Opere loco masculi, ideò dignius habetur, Mercurius verò loco fœminæ. Ex horum duorum composito & actu generantur Mercurij Philosophorum.

Descripsimus in Dialogo Mercurij cum Alchemista congregationem illam Alchemistarum vbi consultabant ex qua materia & quomodo faciendus sit Lapis Philosophicus. Scriptum est etiam quomodo tempestatis infortunio sine Conclusione ferè in vniuersum Orbem dispersi sunt. Surrexit enim tempestas valida ventúsque maximus qui illos huc illuc dispersit, & aliquorum capita ita perflauit, vt ad hoc vsque tempus sese nondum recolligere possint, vnde in illorum cerebris variæ sortis muscæ generantur. Erant autem inter illos variarum nationum ac conditionum homines, inter quos

quos fuit etiam hic Alchemista, de quo in hoc Tractatu sermonem instituimus: erat aliâs vir bonus, sed sine Conclusione, ex numero horum qui casualiter Lapidem Philosophorum inuenire proponunt: & erat socius illius Philosophi qui cum Mercurio certabat. Hic verò dicebat, si mihi ita accidisset cum Mercurio loqui, paucis verbis illum expiscatus fuissem: stultus iste alter, inquit, nesciuit cum illo procedere. Mihi quidem numquam Mercurius placuit, nec credo in illo aliquid boni esse; at Sulphur mihi probatur, quia in illis Comitijs optimè de illo disputauimus: si non illa tempestas nos disturbasset, primam materiam id esse conclusissemus: quoniam in meo capite non solent esse res leues, caput meum plenum est profundarum imaginationum. Sicque confirmatus instituit in sulphure laborare. Incepit itaque illud distillare, sublimare, calcinare, fixare, oleum per campanam ex illo facere, tum per se, tum cum crystallis, corticibus ouorum, & alios multos labores in illo expertus est: cúmque multum temporis & sumptuum consumpsit, & nihil ad propositum inuenire potuit, tristis fuit; miser multas noctes duxit insom-

nes, exibat etiam sæpenumerò extra vrbem ad speculandum, vt eò commodius aliquid certi in suo labore excogitare posset. Accidit autem quadam vice, cùm ita ferè in extasi speculando deambularet, peruenit ad quoddam nemus viridissimum, omniúmque rerum refertissimum; in quo erat omnium minerarum & metallorum fodinæ, omniumque animalium & auium genera, omnium arborum, herbarum & fructuum copia: ibi etiam erant varij aquæ ductus: quoniam illis in locis aqua non habebatur, nisi quæ per varia instrumenta & canales trahebatur; & hoc per varios artifices ex varijs locis: præcipua fuit illa, clariórque cæteris, quæ à radijs Lunæ trahebatur; & hæc non nisi pro Nympha nemoris illius procurabatur. Ibi etiam pascebantur tauri & arietes, & pastores erant duo iuvenes, quos Alchemista interrogans: Cujus, inquit, est hæc sylua? cui responderunt: Est nemus & hortus nostræ nymphæ Veneris. Alchemista huc illuc inambulabat: Placuit illi quidem locus, sed ille tamen semper de suo sulphure cogitabat; atque ita ambulando fessus, miser consedit ad latus canalis, sub quadam arbore, & cæpit miserrimè lamentari,

mentari, deplorando tempus & sumptus in suo labore frustra impensos (non erat aliàs deceptoriæ facultatis, sed sibi ipsi nocivus) aitque. Quid est hoc? omnes dicunt rem esse communem, vilem, facilem, & ego sum vir doctus, & hunc miserum lapidē non possum excogitare. Sicq; lamētando cæpit maledicere sulphuri, quod in illo tot sumptus, tot labores frustra consumpserit: & sulphur fuit etiam in illo nemore, sed inscio Alchemista. Interim dum ita lamentaretur, audiuit vocem quasi alicuius senis: Amice cur maledicis sulphuri? Alchemista circumspexit vbique, neminémque videns perterrefactus est. Vox autem illa iterum ait: Amice cur ita contristaris? Alchemista resumpto animo, Domine, inquit, esuriens semper de pane, ita ego sēper de Lapide Philosophorum cogito. *Vox:* Et quare maledicis sulphuri? *Alchem.* Domine credidi illud esse primam materiam Lapidis Philosophorum ideò in illo laborando per aliquot annos multa consumpsi, & non potui istum Lapidem invenire. *Vox:* Amice ego quidem sulphur noui verum & principale subjectum Lapidis Philosophorum, sed te non nosco, neq; de tuo labore & proposito quicquam

quam ſcio: Injuſtè maledicis ſulphuri; quia ille eſt in duriſſimis carceribus, non poteſt vnicuique adeſſe; quandoquidem hic ligatis pedibus in tenebroſiſſimo carcere poſitus eſt, nec egreditur niſi quò illum deportant cuſtodes ejus. *Alchem.* Et quare eſt incarceratus? *Vox:* Quia omnibus Alchemiſtis obediens eſſe voluit, & facere quicquid ipſi volebant, contra voluntatem matris ſuæ, quæ illi interdixerat vt ſolummodò ijs qui illam nouerunt obediret, propterea tradidit illum in carceres, & juſſit ligare pedes ejus, cuſtodéſque conſtituit illi, vt ſine illorum ſcitu & voluntate nuſquam ire poſſit. *Alchem.* O miſer! propterea & mihi non potuit ſuccurrere: certè mater ejus facit illi magnam injuriam: & quando dimittetur ex iſtis carceribus? *Vox:* O Amice, Sulphur Philoſophorũ non poteſt hinc exire niſi longiſſimo tempore, & cum grauiſſimo labore. *Alchem.* Domine, & qui ſunt cuſtodes ejus, qui illum cuſtodiunt? *Vox:* Amice, cuſtodes ejus ſunt ejuſdem generis, ſed tyranni. *Alchem.* Domine, & tu quis es, & quomodo vocaris? *Vox:* Ego ſum Iudex & Præfectus carcerum, & nomen mihi Saturnus. *Alchem.* Ergò in tuis carceribus Sulphur

phur detinetur. *Vox:* In meis quidem carceribus Sulphur detinetur, sed habet alios custodes. *Alchem.* Et quid facit in carceribus? *Vox:* Laborat quicquid eius custodes volunt. *Alchem.* Et quid scit laborare? *Vox.* Ille est mille rerum artifex, & est cor omnium rerum: scit emendare metalla, mineras corrigit, animalia intellectum docet; scit facere omnia genera florum in herbis & arboribus, atque illis omnibus præest, corrumpit aërem, quem iterum emendat: est omnium odorum in Mundo artifex, omniúmque colorum pictor. *Alchem.* Ex qua materia facit flores? *Vox:* Custodes dant materiam & vasa, Sulphur verò digerit, & secundùm digestionis varietatem & pondus varios flores & odores facit. *Alchem.* Domine, est ne senex? *Vox:* Amice, scito quòd Sulphur est virtus omnium rerum, & est secundus natu, sed senior omnibus; fortior, & dignior; sed puer obediens. *Alchem.* Domine, quomodo cognoscitur? *Vox:* Miris modis, sed optimè per rationem vitalem in animalibus, per colorem in metallis, per odorem in vegetabilibus: sine illo mater ejus nihil operatur. *Alchem.* Est ne solus hæres, vel si habet fratres? *Vox:* Amice vnicùm

tantum

tantum ejusmodi filium mater ejus habet, fratres ejus alij sunt mali associati, sororem habet quam amat, & ab illa amatur vicissim, nam illi est sicut mater. *Alchem.* Domine, vniformis ne est vbique? *Vox*: Quò ad naturam ejus vniformis, sed in carceribus mutatur: cor ejus tamen semper purum est, sed vestimenta eius maculata sunt. *Alchem.* Domine, fuit ne etiam aliquando liber? *Vox*: Maximè fuit presertim illis temporibus quando fuerunt illi viri sapientes quibus cum matre ejus magna amicitia intercedebat. *Alch.* Et qui fuerunt isti? *Vox:* Innumerabiles fuerunt: Fuit Hermes qui cum matre ejus vnum erat: post ipsum fuerunt multi Reges, ac Principes, nec non multi alij sapientes, vtpote hisce seculis Aristoteles, Auicenna, &c. qui illum liberarunt: hi enim ejus ligaturas dissoluere resciuerunt. *Alchem.* Domine, quid eis dedit pro liberatione? *Vox:* Dedit illis tria Regna: nam quando illum aliquis dissoluit, & liberat, tunc ille custodes suos, qui modo in suo Regno gubernant, vincit, & ligatos huic qui illum liberat in subditos tradit, ac eorum Regna in possessionem dat: sed quod majus est, in Regno ejus est speculum in quo totus

totus Mundus videtur. Quicunque in hoc ſpeculum inſpicit, tres partes ſapientiæ totius Mundi in illo videre & addiſcere poteſt, atque ita ſapientiſſimus in hiſce tribus Regnis euadet; quales Ariſtoteles & Auicenna fuerunt & alij multi qui, ſicut & cæteri anteceſſores, in hoc ſpeculo viderunt quomodo & Mundus creatus eſt: ex illo didicerunt cœleſtium virtutum influentias in inferiora, & quomodo Natura per pondus ignis res componit; tum etiam motum Solis & Lunæ, præſertim verò motum illum vniuerſalem quo mater ejus gubernatur: ex illo gradus caliditatis, frigiditatis, humiditatis, & ſiccitatis, virtutéſque herbarum ac omnium rerum cognouerunt; vnde optimi Medici facti ſunt. Et certè niſi Medicus talis ſit vt ſciat cur hæc herba talis vel talis, cur in hoc gradu calida, cur ſicca, cur humida ſit, non ex libris Galeni, aut Auicennæ, ſed ex fonte Naturæ, vnde & illi iſta habuerunt, fundamentalis Medicus eſſe non poteſt. Iſta omnia diligenter illi conſiderârunt, & ſcripta ſua ſucceſſoribus reliquerunt, vt homines ad altiora ſtudia allicerent, & diſcerent Sulphur liberare, atque ejus vincula diſſoluere: ſed homines hujus ſæcu-

ſæculi ſcripta illorum jam pro finali fundamento habent,& vlterius non quærunt; ſufficitque illis quod ſciant dicere, ſic Ariſtoteles ſic Galenus ſcripſerunt. *Alchem.* Et quid dicis, mi Domine, potéſtne herba abſque Herbario cognoſci? *Vox:* Veteres illi Philoſophi ex ipſomet Naturæ fonte ſua recepta conſcripſerunt. *Alchem.* Quomodo, mi Domine? *Vox:* Scito quod omnes res in terra, & ſuper terram ex tribus Principijs generantur & producuntur; aliquando duobus quibus tamen tertium adhæret: qui igitur nouit tria Principia, & pondus illorum vt illa Natura conjungit, facilè ex decoctione gradum ignis in ſubjecto, an bene, aut male, vel mediocriter coctum, idque ſecundùm majus vel minus, intelligere poterit: nam cuncta vegetabilia ab his qui tria Principia nouerunt cognoſcuntur. *Alchem.* Et hoc quomodo? *Vox:* Ex viſu, ex guſtu, & odore; in his tribus ſenſibus concluduntur etiam tria Principia rerum, & gradus eorum decoctionis. *Alchem.* Domine, dicunt quod Sulphur eſt Medicina. *Vox:* Imò ipſe Medicus eſt, & qui illum ex carceribus liberant, illis pro gratitudine & ſanguinem ſuum in medicinam dat. *Alchem.* Domine, habita-

habita vniuersali Medicina quàmdiu homo potest se conseruare à morte? *Vox:* Vsque ad terminum mortis: cautè tamen hæc Medicina sumenda est; multi enim viri sapientes hac Medicina ante terminum interierunt. *Alch.* Et quid dicis, mi Domine, éstne venenum? *Vox:* Nonne audiuisti quòd magna flamma ignis consumit paruam? multi erant Philosophi qui ex aliorum doctrina artem habuerunt qui non ita profundè virtutem Medicinæ scrutarunt; imò quò Medicina erat potentior, subtilior, eò sanior illis videbatur; & vnum granum ejus multa millia metalli transmeat, multò magis corpus humanum. *Alchem.* Domine, quomodo ergo vti debuerũt? *Vox:* Medicina vti debuerunt quæ calorem naturalem confortando nutriret, non superaret. *Alchem.* Domine, ego scio facere istam Medicinam *Vox:* Beatus es si scis, Sanguis enim Sulphuris est illa intrinseca virtus & siccitas convertens & congelans argentum vivum in aurum, tum etiam omnia metalla & corpora humana ad sanitatem. *Alchem.* Domine, ego scio facere oleum Sulphuris quod cum calcinatis crystallis præparatur, scio & aliud per campanam sublimare. *Vox:* Cer-

tò

tè tu etiam es Philosophus ex illis Comitijs; nam optimè mea dicta interpretaris, sic ni fallor, & omnium Philosophorum. *Alchem.* Domine, nonne est hoc oleum sanguis Sulphuris? *Vox:* O Amice, sanguis Sulphuris non datur nisi his qui illud sciunt ex carceribus liberare. *Alchem.* Domine, scitne etiam Sulphur aliquid in Metallis? *Vox:* Dixi tibi, quòd omnia scit, & in metallis multo melius quàm alibi; sed custodes ejus sciunt quod ibi facilè liberari possit, propterea ibi in durissimis carceribus detentum custodiunt, ita vt & respirare non possit, timent enim ne ad palatium Regis perveniat. *Alch.* Domine, in omnibusne metallis ita incarceratus est? *Vox:* In omnibus, sed non vniformiter, in aliquibus non ita strictè. *Alchem.* Domine, & quare in metallis ita tyrannico more? *Vox:* Quia tunc non amplius timeret illos quando ad palatium suum Regale pervenerit: jam enim potest videri, jam liberè ex fenestris prospicit; quoniam illic est in proprio Regno, licet nondum ita vt desiderat. *Alchem.* Domine, & quid comedit? *Vox:* Cibus ejus ventus est, cùm liber est coctus; sed in carceribus cogitur comedere crudum. *Alchem.* Domine, possent ne istæ inimi-

inimicitiæ inter illum & custodes ejus reconciliari? *Vox:* Imò, si quis esset tam prudens. *Alchem.* Quare cum illis de pace non tractat? *Vox:* Illud non potest per seipsum; quia statim ira & furore excandescit. *Alch.* Faciat hoc per aliquem commissarium. *Vox:* Felicissimus hominum certè esset, & æterna memoria dignus, qui inter illos sciret pacem facere; sed hoc non nisi vir sapientissimus qui cum matre ejus conveniret, & cointelligentiam haberet: nam si amici essent vnus alterum non impediret, sed conjunctis viribus facerent res immortales. Certè qui illos reconciliaret esset vir æternitati consecrandus: *Alch.* Domine, Ego componam istas lites inter illos, & liberabo illum: sum aliâs vir adeò doctus, & sapiens; adhæc etiam sum bonus practicus præsertim vbi ad tractandum venitur. *Vox:* Amice: video quidem quòd satis magnus, & cum magno capite sis, sed nescio num tu ista facere possis. *Alch.* Domine, fortassis tu ignoras quid sciunt Alchemistæ, quoad tractatus semper illi sunt victores, & certè ego non sum postremus, modò inimici ejus mecum tractare velint: si tractabunt, esto securus quòd causa cadent. Domine, crede mihi, Alche-

mistæ sciunt tractare. Si tantùm mecum tractare velint, Sulphur confestim liberabitur. *Vox:* Placet mihi ingenium, audio quòd probatus sis. *Alch.* Domine, dic adhuc mihi si hoc est verum Sulphur Philosophorum? *Vox:* Hoc quidem est Sulphur, sed si Philosophorũ est tuum est scire. Satis ego tibi de Sulphure dixi. *Alch.* Domine si etiam ejus carceres inueniam, an eum liberare potero? *Vox:* Si scies optimè poteris; facilius est enim illum liberare quàm invenire. *Alch.* Domine rogo dic adhuc mihi si illum invenero, faciam ne ex illo lapidem Philosophorum. *Vox:* O amice non est meum diuinare, tu ipse videto: attamen si matrem ejus noueris, illam secutus fueris, sulphure soluto lapis in promptu erit. *Alch.* Domine in quo subjecto est hoc sulphur? *Vox:* Scito pro certo quod hoc sulphur est magnæ virtutis; minera ejus sunt omnes res mundi, est enim in metallis, herbis, arboribus, animalibus, lapidibus, mineris. *Alch.* Et quis diabolus inter tot res & subjecta illum latentem invenire potest? Dic tu mihi materiam ex qua illum Philosophi accipiunt. *Vox:* Amice nimis propè accedis, attamen vt tibi satisfaciam, scito sulphur vbique esse, sed habet quædam palatia vbi solet Philosophis ap-

dientiam dare; sed Philosophi illud in mari suo natans & cum Vulcano ludens adorant, quando illud vilissimo vestitu incognitum Philosophi accedunt. *Alch.* Domine in mari illud quare non est meum, cum hic propinquius sit absconditum. *Vox:* Dixi tibi quod custodes ejus illud in carceribus tenebrosissimis posuerunt ne illud videre possis, est enim in vno solo subjecto; sed si illud domi non invenisti vix in syluis invenies. Ne autem desperes in inquirendo illo, tibi sacrosanctè dico illud in auro & argento esse perfectissimum, sed in argento vivo facillimum. *Alchem.* Domine libenti animo facerem lapidem Philosophorum. *Vox:* Rem bonam desideras, sulphur quoque libenter dissolueretur. Et sic Saturnus discessit. Alchemistam verò fessum grauis sopor invasit, & apparuit illi visio talis. Vidit in illo nemore fontem aquæ plenum, circa quem deambulabant Sal cum Sulphure inter se altercando, donec vltimò cœperunt pugnare; & intulit sal sulphuri vulnus incurabile, ex quo vulnere loco sanguinis aqua quasi lac candidissimum effluxit, ac in magnum flumen creuit. Tunc ex illo nemore egressa est Diana virgo pul-

cherrima, quæ cæpit lauari in flumine illo: quam dum transiens Princeps quidam vir fortissimus (& maior suis servitoribus) videret, cæpit admirari ejus pulchritudinem, quodq; esset naturæ sibi similis & eius amore captus est: quod cum illa videret vicissim ejus amore exarsit; quamobrẽ quasi in animi deliquium cadens cępit mergi: quod videns Princeps ille mandauit suis seruitoribus vt illam adjuuarent: sed omnes timuerunt accedere ad flumen; ad quos Princeps ille: Quare (inquit) non adjuuatis Dianam virginem? Cui responderunt, Domine flumen est quidem paruum quasi exsiccatum, sed periculosissimum: Quadam vice absque tuo scitu voluimus hoc tranare, & vix à periculo æternæ mortis euasimus; scimus etiam quod & alij nostri antecessores hic perierunt. Tunc Princeps ille, deposito suo pallio grosso, ita vt erat armatus in flumen prosiliit, vt opem ferret Dianæ pulcherrimæ, porrexitque illi manum; quæ volens se saluare ipsum etiam Principem ad se traxit, atque ambo submersi sunt. Paulò post animæ illorum ex flumine illo exiuerunt volitantes supra flumen, aiúntque, Optimè nobiscum actum est, aliter enim ab hisce corporibus liberari non potuissemus quæ pol-

luta & maculata erant. *Alch.* interrogans ait: Revertimini aliquando in illa corpora? *Animæ.* Non in tam polluta; sed quando purgabuntur, & hoc flumen exsiccabitur per calorem solis, & provincia hæc sæpius per aërem examinata fuerit. *Alch.* Interim quid facietis? *Animæ.* Hic supra flumen volitabimus donec istæ nebulæ & tempestates cessent. Interim Alchemista in magis optatum somnium de suo sulphure incidit; & ecce apparent illi, & venerunt in illum locum multi Alchemistæ quæsitum etiam sulphur: & cum apud illum fontem à sale occisum cadauer invenerunt; illud inter se diuiserunt: quod Alchemista videns etiam partem accepit; & sic quilibet illorum domum reuersi sunt, cæperúntque in illo sulphure laborare, & hucusque non cessant. Huic verò Alchemistæ Saturnus occurrit & ait: Amice quomodo se res habent? *Alch.* O Domine multa mirabilia vidi, vix vxor mea credet ista; jam etiam inueni sulphur, rogo te mi Domine, adjuua me faciamus istum lapidem. *Saturnus.* Libenter mi amice. Præpara ergo argentum vivum & sulphur, & vitrum huc da. *Alch.* Domine noli habere negotium, cum Mercurio, quia est nequam, de-

 lusit

lusit socium meum & alios multos. *Saturnus.* Absque argento vivo in cujus regno sulphur jam Rex est Philosophi nihil fecerunt, nec ego aliter scio. *Alch.* Domine faciamus ex solo sulphure. *Satur.* Benè mi amice, sed ita succedet sicut jubes. Acceperunt itaque sulphur illud quod Alchemista invenit, & fecerunt sicut voluit Alchemista, cæperuntq; laborare miris modis, illud sulphur tractare in fornaculis mirabilibus, quas plures Alchemista habuit: sed semper in fine ex quolibet labore evenerunt illis candelulæ quas vetulæ ad accendendum ignem vulgò vendunt. De nouo inceperunt, & sulphur sublimarunt, calcinarunt, sicut Alchemistæ placuit; sed vtcunque fecerunt illis semper in fine vt priùs evenit: nam quicquid ex illo sulphure Alchemista voluit semper candelula fuit: & ait ad Saturnum, Verè Domine, video quod juxta meam phantasiam non vult succedere, rogo te fac tu solus sicut scis. Tunc Saturnus ait, Vide ergo & disce. Accepit itaque duo argenta viva diuersæ substantiæ, sed vnius radicis, quæ Saturnus lauit vrina sua, & vocauit illa sulphura de sulphuribus, & commiscuit fixum cum volatili, facta compositione in vas debitum

posuit,

posuit, & ne sulphur aufugeret custodē supposuit,& sic postea in balneum ignis lentissimi, vt materia requirebat, posuit, & omnia optimè fecit. Fecerunt itaque lapidem Philosophicum, quia ex debita materia nonnisi debitum opus euenit. Alchemista gauisus valdè accepit lapidem cum vitro, colorem ejus qui erat tāquam sanguis combustus considerans admirabatur, & præ nimia lætitia cœpit saltare, in quo saltu elapsum est illi è manibus vitrum in terram & fractum est; sicq; Saturnus euanuit. Alchemista quoque è somnio expergefactus nihil præter illas candelulas quas fecerat ex sulphure in manibus invenit: lapis verò auolauit, & hucusque volat, vnde volatilis dicitur:& sic miser ille Alchemista nihil aliud didicit ex illa visione quàm candelulas sulphureas facere: qui posteà relicto lapide, cœpit esse Medicus; inquirendo lapidem Philosophicum lapidem renum acquisiuit. Vltimò duxit vitam vt solent ejusmodi Alchemistæ,plerumque fiunt medici aut smegmatistæ, quod omnibus eveniet qui sine fundamento ex auditu aut receptis casualiter per dialecticam ad artem accedunt.

Aliqui postea cum illis non succedit dicunt:

cunt: Viri sapientes sumus, gramen cresce-re audimus, si ars vera esset nos præ cæteris habuissemus: & sic pudore vestiti ne habeantur pro indignis (sicuti sunt, imò & duræ ceruicis) contra artem cuculant. Tales hæc scientia odit ac illis semper in fine principium ostendit. Nos autem indignis hanc artem nihil esse concedimus, virtutis amatoribus verò, & veris indagatoribus, filiisq; doctrinæ, summoperè illam commendamus, veramq; esse, & omnino verissimam affirmamus. Quam aliquoties coram viris eo spectaculo dignis, magnæ & infimæ conditionis hominibus, re ipsa cōprobauimus: (Non tamen nostris manibus hæc medicina fuit facta, sed ab amico talia accepimus, verissima tamen) ad quam indagandam satis inquisitores informauimus; quibus si scripta nostra non placent, aliorum Authorum leviora legant, hac tamen cum cautela vt quicquid legerint semper ad possibilitatem naturæ conferant, nec tentent aliquid contra naturam. Nec credant etiamsi esset scriptum in libris Philosophorum quod ignis non vrit, quia hoc est contrà naturam: sed si scribitur ignem exsiccandi & calefaciendi vim habere, hoc cum naturaliter fiat creden-

credendum eſt; natura enim ſemper cum ſano intellectu conuenit, & in natura nihil difficile, omniſque veritas ſimplex eſt. Tum etiam diſcant cognoſcere quæ res in natura ſunt ſibi propinquiores, quod per ſcripta noſtra facilius quàm per alia fieri exiſtimamus, cum ſatis ſcripſiſſe putemus donec aliquis alius veniat qui totam receptam ſicut ex lacte conficere caſeum conſcribat, quod nobis non licet.

Sed ne omnia in inſipientes vertamus, vobis quoque qui jam has tranſiiſtis ærumnas aliquid dicemus. Vidiſtiſne regionem illam vbi vir ſuam ſibi perduxit vxorem, quorum nuptiæ in domo naturæ celebratæ ſunt? Intellexiſtis quomodo hoc ſulphur vobiſcum vulgus vidit? Si igitur vultis vt veſtram Philoſophiam vetulæ exerceant, monſtrate horum ſulphurum dealbationem; Vulgo dicite: venite & videte, jam enim diviſa eſt aqua & ſulphur exiuit; redibit candidum, & cōgelabit aquas. Comburite ergo ſulphur à ſulphure incombuſtibili, & lauate, dealbate, rubificate, donec ſulphur fiat mercurius, ac mercurius fiat ſulphur, quod poſteà anima auri ornabitis. Nam ſi non ſublimabitis ſulphur à ſulphure, & mercurium à mer-

à mercurio nondum aquam inveniſtis quæ ex ſulphure & mercurio quinta eſſentia creatur & diſtillatur; non aſcendet qui non deſcendit. Quidquid in hac arte eſt notabile in præparatione amittitur à multis, ſulphure enim acuitur mercurius noſter, aliàs non prodeſſet. Princeps ſine populo miſer: hic Alchemiſta ſine ſulphure & mercurio. Si me intellexiſtis dixi.

Alchemiſta poſtea domum reuerſus lapidem amiſſum deplorabat, & maximè condolebat quod Saturnum non interrogauerit quale Sal hoc fuerit, cum tot varia genera ſalium reperiantur; cætera vxori dixit.

CONCLVSIO.

OMNIS inquiſitor hujus artis debet in-primis maturo judicio quatuor elementorum creationem, operationem, & virtutes, cum ſuis actibus examinare: ſi enim horum originem & naturam ignorat, ad cognitionem principiorum non perveniet, nec materiam veram lapidis cognoſcet, multò minus finem bonum aſſequetur; quoniam omnis finis ſupra ſuum principium termi-

terminatur: Qui bene ſcit quid incipit benè ſciet quid finiet. Origo enim elementorum eſt chaos, ex quo Deus conditor rerum creauit & ſeparauit elementa, quod ſolius Dei eſt: Ex elementis verò natura producit principia rerum, & hoc per velle Dei ſolius naturæ eſt: Ex principiis poſtea natura mineras producit & omnia: ex quibus etiam artifex imitando naturam, multa mirabilia poteſt. Quoniã natura ex his principiis quæ ſunt Sal, Sulphur & Mercurius, mineras ac metalla & omnia genera rerum producit; & non producit ſimpliciter ex elementis metallum, ſed per principia quæ ſunt medium inter elementa & metalla: Ergo ſi natura iſta non facit, multò minus ars poterit. Et non ſolum in hoc exemplo, verum in omni proceſſu naturali diſpoſitio media obſervanda eſt: propterea hic in hoc tractatu & eleméta ipſa, & illorum actus & operationé, tum & principiorum originem ſatis copioſè deſcripſimus, (quòd hucuſque nullus Philoſophorum clariora dedit) vt inquiſitor bonus faciliùs conſiderare poſſit in quo gradu lapis à metallis, & metalla ab elementis diſtant. Differentia enim eſt inter aurum & aquam, ſed minor inter aquam & Mercurium

curium, minima inter aurum & Mercurium: nam domus auri Mercurius est; & domus Mercurij est aqua: sulphur autem est coagulum Mercurij; quod quidem sulphur difficillimè præparatur, sed difficiliùs inuestigatur. Quoniam in sulphure Philosophorum totum hoc arcanum latet, quod etiam in penetralibus Mercurij continetur: de cujus præparatione, sine qua inutile est, dabimus aliquando in tertio principiorum de sale, cum hic virtutem & originem, non praxim, sulphuris tractemus.

Non propterea tamen tractatum hunc conscripsimus, vt antiquos Philosophos redarguere velimus, sed potius eorum scripta confirmaremus, & aliqua quæ omiserunt adimpleremus: cum & Philosophi homines sint, non omnia ita ad amussim possunt, nec vnus de omnibus sufficienter potest. Aliquos etiam miracula à via lineari naturæ seduxerunt, vt in Alberto Magno, viro & Philosopho sagacissimo accidisse legimus; qui scripsit temporibus suis grana aurea inter dentes demortui in sepulcro inventa esse. Huius miraculi rationem certam non potuit invenire, sed hoc vi minerali in homine adjudicauit, & super hanc opinio-

opinionem cecidit illi confirmatio dicti Morienis, *& hac materia, Rex, à te extrahitur:* Sed hoc erroneum est, nam & Morienes Philosophicè ista intelligere voluit. Virtus enim mineralis in suo regno locata est, sicut & animalis in suo regno, vt in libello XII. Tractatuum ista regna distinximus & in tria regna divisimus; quia quodlibet horum absque ingressu extraneo in semetipso stat & multiplicatur. Verum quidem est in regno animali esse & Mercurium sicut materiam, & sulphur sicut virtutem, sed animalem non mineralem. Vis sulphuris animalis si non fuisset in homine, non congelaret sanguinem Mercurium in carnem & ossa: sic etiam si non esset vis sulphuris vegetabilis in regno vegetabili, non congelaret aquam seu Mercurium vegetabilem in herbas & arbores. Sic quoque in regno minerali intelligendum est. Non differunt quidem hi tres Mercurij in virtute, nec illa tria sulphura, quia quodlibet sulphur habet vim naturalem Mercurium suum coagulare; & quilibet Mercurius habet vim à proprio sulphure coagulari; sed non ab extraneo. Cur autem aurum inter dentes demortui inventum vel generatum est hæc est ratio, quod

quod in vita demortui per aliquem Medicum Mercurius in corpus illud infirmum introductus est, vel per vnctionem, vel per turbith, vel per alium modum, vt moris & vsus est, & natura Mercurij est ad os patientis ascẽdere, & per vulnera oris cum plegmate evacuari. Si igitur in ejusmodi cura infirmus obijt, is Mercurius non habens egressum, in ore intra dentes remansit, & factum est cadauer illud in vas naturale Mercurij sic per longum tempus occlusus sulphure proprio in aurum congelatus est calore naturali putrefactionis à phlegmate corrosiuo Corporis humani purificatus. Sed si ibi Mercurius mineralis introductus non esset, nunquam aurum productum fuisset. Et hoc est exemplum verissimum quod natura in visceribus terræ ex solo Mercurio producit aurum & argentum, ac alia metalla secundum dispositionem loci vel matricis. Quoniam Mercurius habet in se suum proprium sulphur quo coagulatur in aurum, nisi impediatur ab accidente, vel non habeat calorem requisitum, vel locum occlusum. Non ergo vis sulphuris animalis congelat Mercurium in aurum, sed in carnem: si enim talis virtus in homine esset, in omnibus

hoc